

Onsdag den 31. januar 2024 (D)

1

52. møde

Onsdag den 31. januar 2024 kl. 13.00

Dagsorden

1) Besvarelse af oversendte spørgsmål til ministre (spørgetid). (Se nedenfor).

2) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 57:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af valgretsaldern til europaparlamentsvalg til 16 år.

Af Nikoline Erbs Hillers-Bendtsen (ALT) m.fl.

(Fremsættelse 15.11.2023).

3) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 50:

Forslag til folketingsbeslutning om at lovliggøre partnerægdonation. Af Sólbjörg Jakobsen (LA) og Helene Liliendahl Brydenscholt (ALT) m.fl.

(Fremsættelse 14.11.2023).

4) Forespørgsel nr. F 17:

Forespørgsel til indenrigs- og sundhedsministeren om specialiseret palliation.

Af Marlene Harpsøe (DD) og Jens Henrik Thulesen Dahl (DD).

(Anmeldelse 08.12.2023. Fremme 12.12.2023).

5) 1. behandling af lovforslag nr. L 98:

Forslag til lov om ændring af lov om midlertidig opholdstilladelse til personer, der er fordrevet fra Ukraine og lov om Udbetaling Danmark. (Tilskud til forsørgelse af børn, der forsørges af andre end forældrene og sidestilling af gifte praktisk set enlige forsørgere med reelt enlige i forhold til forsørgelsesydelse m.v.).

Af udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek).

(Fremsættelse 23.01.2024).

1) Til finansministeren af:

Trine Pertou Mach (EL)

Mener ministeren i lyset af analysen fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og i lyset af kritikken omtalt i artiklen »Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: Finansministeriets dagpengemodell regner forkert« i Information fra den 15. januar 2024, at der er tilstrækkelig åbenhed om de regneregler og antagelser, der ligger til grund for dagpenge-modellen og de beregnede adfærdseffekter? (Spm. nr. S 466).

2) Til finansministeren af:

Trine Pertou Mach (EL)

Mener ministeren, at debatten om de beregnede adfærdseffekter i Finansministeriets dagpengemodell er vigtig, set i lyset af hvor stor indflydelse adfærdseffekterne har på de politiske beslutninger vedrørende dagpengesystemet, da adfærdseffekterne har meget stor betydning for, hvad det f.eks. koster at hæve dagpengesatsen? (Spm. nr. S 467).

3) Til indenrigs- og sundhedsministeren af:

Mette Thiesen (DF)

Mener ministeren, at de nye data, der indikerer, at 4.900 mennesker uberettiget har fået tilskud til diabetesmedicinen Ozempic i 2023 uden at have type 2-diabetes, bør give anledning til, at man genovervejer Medicintilskudsnevnets anbefaling om at fjerne det generelle tilskud til bl.a. Ozempic, som både Diabetesforeningen og de praktiserende læger kraftigt har advaret mod?

(Spm. nr. S 452, skr. begr.).

4) Til justitsministeren af:

Sigurd Agersnap (SF)

Hvad er ministerens holdning til, at det med den nuværende model for ejerskifteforsikringer for rigtig mange forbrugere samt eksperter er uklart, hvordan de er forsikrede ved skader på deres hus, og hvad er ministerens holdning til Forsikring & Pensions forslag til en forbedret ejerskifteforsikring?

(Spm. nr. S 461, skr. begr.).

5) Til transportministeren af:

Søren Pape Poulsen (KF)

Hvordan stiller ministeren sig til at udsmykke Storebæltsbroen med Hendes Majestæt Dronning Margrethe II's monogram for at markere, at broen blev opført i Dronning Margrethes regeringstid?

(Spm. nr. S 453).

6) Til udlændinge- og integrationsministeren af:

Mikkel Bjørn (DF)

Hvad er ministerens holdning til de chokerende anklager om, at en ansat hos Dansk Flygtningehjælp har overværet og ignoreret brutale tilfælde af fysisk og psykisk mishandling af børn og medvirket til en grusom bortførelse af disse børn til en afrikansk ørkenstat, og hvilke skridt vil ministeren tage for at sikre, at sådanne dybt foruroligende og uansvarlige adfærdsmønstre ikke gentager sig blandt personer, der er betroet et ansvar af offentlige myndigheder?

(Spm. nr. S 458, skr. begr.).

7) Til udlændinge- og integrationsministeren af:

Peter Skaarup (DD)

Hvad er ministerens holdning til, at myndighederne har overset alle alarmklokker og undladt at gribe ind, mens en familiebehandler fra Dansk Flygtningehjælp tilsyneladende har forsømt sine forpligtelser, overværet fysisk og psykisk vold mod børn uden at foretage sig noget og formodentlig bistået en far i at vildlede myndighederne, så han havde held med at bortføre sine børn til Mauretania i Afrika,

og mener ministeren, at der er behov for at handle, med henblik på at sikre at sådanne sager ikke gentager sig i fremtiden? (Spm. nr. S 464, skr. begr. Medspørger: Karina Adsøl (DD)).

8) Til udlændinge- og integrationsministeren af:

Peter Skaarup (DD)

Hvad er ministerens holdning til det store pengeforbrug, der foregår på Kærshovedgård?

(Spm. nr. S 468).

9) Til udlændinge- og integrationsministeren af:

Mette Thiesen (DF)

Finder ministeren anledning til at tage initiativer til ny lovgivning på baggrund af sagen med familiebehandleren, der var ansat af Dansk Flygtningehjælp, og som af børnene i familien er blevet anklaget for mere at have arbejdet for faderens perspektiv ved bl.a. at sige til dem, at de skulle lytte til faderen og efterkomme, hvad han ønskede, for at de ikke blev for danske, og for at have bistået faderen med hans rejse til Mauretanien med børnene, hvor de efter sigende blev indespærret og udsat for vold og sult af netop faderen?

(Spm. nr. S 469, skr. begr.).

Kl. 13:00

Meddelelser fra formanden

Formanden (Søren Gade):

Mødet er åbnet.

I dag er der følgende anmeldelser:

Finansministeren (Nicolai Wammen):

Lovforslag nr. L 99 (Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 2023).

Skatteministeren (Jeppe Bruus):

Lovforslag nr. L 100 (Forslag til lov om ændring af lov om spil. (Styrket indsats mod matchfixing, forbedrede sanktionsmuligheder, hjemmel til øget databehandling, ændrede gebyrer for spilleautomater og diverse justeringer af spilområdet)).

Transportministeren (Thomas Danielsen):

Lovforslag nr. L 101 (Forslag til lov om opgradering af Øresundsbanen).

Titlerne på de anmeldte sager vil fremgå af www.folketingstidende.dk (jf. ovenfor).

Medlemmer af Folketinget Sólbjörg Jakobsen og Helene Liliendahl Brydensholt m.fl. har meddelt mig, at de ønsker at tage følgende forslag tilbage:

Forslag til folketingsbeslutning om at lovliggøre partnerægdonation. (Beslutningsforslag nr. B 50).

Ønsker nogen at optage dette beslutningsforslag?

Da det ikke er tilfældet, er beslutningsforslaget bortfaldet, og det betyder, at dagsordenens punkt 3 udgår af mødet i dag.

Det første punkt på dagsordenen er:

1) Besvarelse af oversendte spørgsmål til ministre (spørgetid).

Kl. 13:00

Formanden (Søren Gade):

Det første spørgsmål går til finansministeren. Jeg byder velkommen til finansministeren. Spørgeren er fru Trine Pertou Mach fra Enhedslisten.

Kl. 13:01

Spm. nr. S 466

1) Til finansministeren af:

Trine Pertou Mach (EL):

Mener ministeren i lyset af analysen fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og i lyset af kritikken omtalt i artiklen »Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: Finansministeriets dagpengemodell regner forkert« i Information fra den 15. januar 2024, at der er tilstrækkelig åbenhed om de regneregler og antagelser, der ligger til grund for dagpengemodellen og de beregnede adfærdseffekter?

Formanden (Søren Gade):

Værsgo.

Kl. 13:01

Trine Pertou Mach (EL):

Spørgsmålet lyder: Mener ministeren i lyset af analysen fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og i lyset af kritikken omtalt i artiklen »Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: Finansministeriets dagpengemodell regner forkert« i Dagbladet Information, at der er tilstrækkelig åbenhed om de regneregler og antagelser, som ligger til grund for dagpengemodellen og de beregnede adfærdseffekter?

Kl. 13:01

Formanden (Søren Gade):

Finansministeren.

Kl. 13:01

Finansministeren (Nicolai Wammen):

Tak for spørgsmålet. I Finansministeriet hilser vi altid konstruktiv faglig debat velkommen, også når det gælder vores regneregler og antagelser. Det er vigtigt at slå fast. Derfor synes jeg også, at det er positivt med nye analyser og indlæg, som kan være med til at kvalificere debatten om vores arbejde.

Det Økonomiske Råd gennemser løbende ministeriets regnemoder og modeller, og det er med til at øge både gennemsigtigheden og kvaliteten af de anvendte regnemoder. Finansministeriet opdaterer og efterser løbende fremskrivninger og regnemoder. Det er helt normal praksis. F.eks. har vi for nylig opdateret fremskrivningerne af tilbagetrækning med hensyn til folkepensionsalderen, og vi arbejder på en opdatering af regneprincipperne for skatteadfærd.

Spørgsmålet i dag handler specifikt om dagpengemodellen. Modellen blev udarbejdet i forbindelse med Dagpengekommissionens arbejde, som blev afsluttet i 2015. Der blev i den forbindelse udgivet omfattende analyserapporter som dokumentationsmateriale, og rapporterne beskriver, hvordan modellerne bruges til beregninger, og beskriver også de analyser, der ligger til grund for modellens beregninger.

Dagpengemodellen er løbende blevet opdateret i forbindelse med større opdateringer. Senest i 2021 er der blevet fremlagt dokumentation for modellens beregninger. Jeg ved også, at der aktuelt arbejdes

med en opdatering af dagpengemodellen. Det har beskæftigelsesministeren den 18. december orienteret Beskæftigelsesudvalget om, og som led i det arbejde er det et centralt fokus, at der også udarbejdes dokumentation, som beskriver den opdaterede model.

I forhold til Arbejderbevægelsens Erhvervsråd er jeg blevet oplyst, at medarbejdere i Finansministeriet den 23. oktober har deltaget i et åbent fagligt debatarrangement i forbindelse med udgivelsen af analysen, og jeg kan også forstå, at der efterfølgende har været en konstruktiv dialog mellem Finansministeriet og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Finansministeriet vil også i fremtiden have et stort fokus på, at der er åbenhed omkring de regnemetoder og modeller, som bruges til beregninger på dagpengeområdet. Tak.

Kl. 13:03

Formanden (Søren Gade):
Fru Trine Pertou Mach.

Kl. 13:03

Trine Pertou Mach (EL):

Tak til ministeren for svaret. Det, der er omdrejningspunktet i den artikel, som det her spørgsmål jo tager afsæt i, er, at Arbejderbevægelsens Erhvervsråd kritiserer de forudsætninger, som dagpengemodellen hviler på, og de siger, at det betyder, at de adfærdseffekter, der bliver målt, ikke nødvendigvis er særlig præcise – hvad det er, det koster at hæve dagpengesatser, hvad effekten på arbejdsmarkedet er osv.

Det her spørgsmål handler jo om åbenheden i forhold til regnearter og modeller. DØRS, som ministeren også selv henviser til, har problematiseret, at der ikke findes en samlet dokumentation for, hvordan regnemodellen i virkeligheden er bygget op; man kan ikke finde den samlede dokumentation.

Anerkender ministeren, at det er af utrolig stor vigtighed for den måde, vi laver politik på i Folketinget, at når regeringen fremlægger noget, hviler det selvfølgelig på nogle modeller, som Finansministeriet laver, nogle beregninger, man laver, og at den politik så derfor også kommer til at hvile på nogle bestemte antagelser om, hvad effekten af politikken vil være, og at det derfor er fuldstændig afgørende, at man kan have tillid til de beregninger, både i forhold til den politiske og demokratiske debat, men også i forhold til de resultater, der kommer ud af det?

Ville det ikke være klogt, synes ministeren, at man i virkeligheden åbnede mere op og mere præcist fremlagde, hvad de dagpengemodellsantagelser og -forudsætninger i virkeligheden er, så man kunne få nogle flere fagfolk ind? Jeg taler ikke nødvendigvis om at have det i Folketinget, men også om at inddrage nogle flere af de fagfolk, som faktisk har problematiseret lige præcis forudsætningerne i dagpengemodellen. Ville det ikke være demokratisk klogt at være sikker på, at man faktisk helt kan have tillid til, at modellen afspejler den virkelighed, vi lever i?

Kl. 13:05

Formanden (Søren Gade):
Finansministeren.

Kl. 13:05

Finansministeren (Nicolai Wammen):

Jeg kan sige, at Finansministeriet naturligvis arbejder ud fra at give et så retvisende billede som overhovedet muligt af de ting, man har ansvaret for at lave beregninger på. Når det er sagt, så er økonomi jo ikke en eksakt videnskab, og der kan være forskellige holdninger til, hvordan man skal regne på forskellige ting.

Jeg synes jo sådan set, det er sundt, at der er en faglig debat, og at man ikke bare, uanset hvor man måtte befinde sig, siger, at hvad Finansministeriet siger, er sikkert det eneste, man kan mene.

Det ændrer ikke på, at jeg står helt på mål for de beregninger, der kommer fra Finansministeriet.

Kl. 13:06

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren.

Kl. 13:06

Trine Pertou Mach (EL):

Jeg er helt enig med ministeren i, at det jo ikke er en eksakt videnskab. Det, det handler om, er jo måske heller ikke så meget at finde en naturvidenskabelig forklaring på, hvordan borgere, lønmodtagere og lønarbejdere vil opføre sig, men mere at have en model, der hviler så tæt som muligt på det grundlag, som fagfolk siger er det rigtige.

Man kan sige, at det jo ikke er første gang, der har været rejst en problematisering eller kritik af den måde, som dagpengemodellen er skruet sammen på. Det har både fagbevægelsen og, igen, DØRS været inde på. Ville det ikke være klogt at trække nogle flere fagfolk ind, og hvem ville det i givet fald være, hvis finansministeren skulle forestille sig, at embedsmændene skulle tale med nogle flere fagfolk?

Kl. 13:06

Formanden (Søren Gade):
Finansministeren.

Kl. 13:06

Finansministeren (Nicolai Wammen):

Som jeg også sagde i mit første svar, er der en løbende dialog mellem Finansministeriets embedsmænd og økonomer andre steder i det danske samfund, eksempelvis med Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Så det er ikke sådan, at man sidder inde i den røde bygning og overhovedet ikke taler med andre mennesker. Heldigvis, for det ville være trist, hvis det var tilfældet. Så er det jo også sådan, at dagpengemodellen løbende er blevet opdateret. Man er i gang med p.t. at se på en ny opdatering af den, og der er det jo fint med meget input fra forskellige relevante parter.

Kl. 13:07

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren for et afsluttende spørgsmål.

Kl. 13:07

Trine Pertou Mach (EL):

Men i forbindelse med den opdatering, der så pågår lige nu, hvilke fagfolk uden for ministeriet handler det så om? Det er ikke en underkendelse af kvaliteten af de dygtige fagfolk, der også sidder i ministeriet, men det drejer sig om at få nogle flere fagfolk ind over. Hvem er det i givet fald, og hvornår er det i øvrigt, at regeringen melder ud med en opdateret model? Kan ministeren svare på det?

Kl. 13:07

Formanden (Søren Gade):
Finansministeren.

Kl. 13:07

Finansministeren (Nicolai Wammen):

Det er sådan, at embedsmændene i Finansministeriet jo har en dialog bredt med økonomer i det danske samfund, og det gælder også i forhold til regnemodellerne. Jeg har som finansminister bedt Det Økonomiske Råd om løbende at følge vores regnemodeller, og de kan komme med input til det, hvis de synes, der er relevante ændringer, der skal foretages, hvorefter det vil være en følg eller forklar-tilgang fra Finansministeriets side. Det her arbejde er i fuld gang, og når det er færdiggjort, vil vi selvfølgelig oplyse Folketinget om det.

- Kl. 13:08 **Formanden** (Søren Gade):
Det afslutter spørgsmålet. Det næste spørgsmål bliver ligeledes stillet til finansministeren og ligeledes af fru Trine Pertou Mach.
- Kl. 13:08 **Spm. nr. S 467**
2) Til finansministeren af:
Trine Pertou Mach (EL):
Mener ministeren, at debatten om de beregnede adfærdseffekter i Finansministeriets dagpengemodell er vigtig, set i lyset af hvor stor indflydelse adfærdseffekterne har på de politiske beslutninger vedrørende dagpengesystemet, da adfærdseffekterne har meget stor betydning for, hvad det f.eks. koster at hæve dagpengesatsen?
- Kl. 13:11 **Formanden** (Søren Gade):
Værsgo.
- Kl. 13:11 **Formanden** (Søren Gade):
Finansministeren.
- Kl. 13:08 **Finansministeren** (Nicolai Wammen):
Jeg anerkender fuldt ud og er i øvrigt glad for, at Finansministeriets dygtige medarbejdere leverer, synes jeg, et meget fagligt velfunderet beslutningsgrundlag for os som politikere. Så er det så derefter op til os som politikere at træffe de politiske valg, som vi måtte mene er de rigtige. I forhold til dagpengemodellen, som jeg også har sagt et par gange her, er man netop nu i gang med at se på en opdatering af de regneregler og regnemodeller, der er dér. Der medtager man jo det relevante input, der måtte være, fordi man jo kun har et ønske om, at det arbejde, man kan levere fra Finansministeriet, er så præcist og så godt som muligt.
- Kl. 13:12 **Formanden** (Søren Gade):
Spørgeren.
- Kl. 13:12 **Trine Pertou Mach** (EL):
Måske ministeren lige kunne afklare, hvornår ministeriet så regner med at fremlægge den nye model. Det kunne være fint at få et svar på. Men jeg vil gerne tilbage til noget af det andet.
Når nu ministeren anerkender, at de modeller og de beregninger selvfølgelig er afgørende for den politik, som vi fører, og den politik, som regeringen fremlægger, så anerkender ministeren jo også, at det er helt afgørende for ganske almindelige lønarbejdere, at det dagpengesystem, vi har, gerne skal være skruet sammen på en måde, som skaber størst mulig tryghed. Når nu regnemodeller er politiske, fordi de beror på valg af modeller, er det så ikke vigtigt for ministeren, at de modeller også er så tæt på den videnskab, der er, omkring, hvordan modellerne skal fungere, og berører det ikke ministeren, at der faktisk er økonomer, der påpeger, at den sådan set ikke fungerer optimalt?
- Kl. 13:12 **Formanden** (Søren Gade):
Ministeren.
- Kl. 13:13 **Finansministeren** (Nicolai Wammen):
Jeg tror, at spørgeren misforstod det, jeg sagde før. Jeg sagde ikke, at regnemodellerne er politiske. Jeg siger, at vi har et Finansministerium, der leverer det bedst mulige faglige grundlag, for at vi derefter som politikere kan tage stilling. Der er en ret afgørende forskel.
Noget af det, jeg har lagt meget vægt på som finansminister, har været, at de regnemodeller, vi arbejder efter, er nogle, der gælder, uanset om der sidder en rød regering eller en blå regering, sådan at det, der kommer ud af lommeregneren, ikke er et spørgsmål om,
- Kl. 13:08 **Formanden** (Søren Gade):
Ja, jeg mener bestemt, at det er en vigtig og relevant diskussion. Som vi netop har berørt i det spørgsmål, der gik forud for det her, er det jo også noget, vi arbejder meget seriøst med i Finansministeriet, hvor man også lytter til, hvad der måtte være af input udefra. Eksempelvis er Arbejderbevægelsens Erhvervsråd kommet med deres synspunkter, og der er en løbende dialog mellem Finansministeriet og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.
- Kl. 13:09 **Formanden** (Søren Gade):
Spørgeren.
- Kl. 13:09 **Trine Pertou Mach** (EL):
Tak for svaret. Nu refererer ministeren så også til det foregående spørgsmål, og jeg vil komme til at gentage nogle af pointerne derfra, nemlig at det, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd jo for nylig har lavet i en ny analyse, har været at forsøge at rekonstruere den måde, som ministeriets dagpengemodell fungerer på. De har kritiseret, at den ikke nødvendigvis står mål med litteraturen. Modellen har tidligere været kritiseret af store dele af fagbevægelsen, også af DØRS, og her i den nyeste analyse kritiserer Arbejderbevægelsens Erhvervsråd så de forudsætninger, som modellen fungerer på baggrund af. Det, der grundlæggende er med den, er, at modellen ifølge AE overvurderer, hvor meget det vil koste staten at hæve satsen for de lønmodtagere, der mister arbejdet og er afhængige af dagpenge, altså det, der handler om økonomisk tryghed for almindelige lønarbejdere. Hvis man siger det lidt mere politisk, og måske vil ministeren opfatte det som polemisk, men sådan skal ikke forstås, males der altså skræmmebilleder af, hvor meget det ville koste økonomisk at give en bedre sikring gennem højere dagpengesatser og mere økonomisk tryghed for lønarbejdere. Omvendt maler den også lidt for rosenrøde billeder af de ulyksaligheder, som der i øvrigt er af

hvem der er finansminister, men at man kan fæstne tillid til det, uagtet hvilken del af Folketingssalen man måtte tilhøre.

Kl. 13:15

Kl. 13:13

Formanden (Søren Gade):

Spørgeren for sit afsluttende spørgsmål.

Kl. 13:13

Trine Pertou Mach (EL):

Lige præcis tillid er jo altså også grunden til, at vi rejser det her spørgsmål, og det med at have tillid til beregninger beror jo også på, at de beregninger og modeller bygger på nogle forudsætninger, som ikke, som det er tilfældet lige nu, bliver kritiseret fra i øvrigt anerkendte økonomer, hvad enten det er DØRS, AE eller andre dele af fagbevægelsen og tænketankverdenen i Danmark. Når nu ministeren anerkender, at de afledte adfærdseffekter er vigtige for den politik, vi fører, så anerkender ministeren vel dermed også, at de modeller er ret afgørende, og at derfor er den politik, der trods alt bliver puttet ind i dem, faktisk vigtig for det, en regering vil kunne fremlægge.

Kl. 13:14

Formanden (Søren Gade):

Finansministeren.

Kl. 13:14

Finansministeren (Nicolai Wammen):

Spørgeren brugte tidligere udtrykket, at man var med til at lave skræmmebillede i Finansministeriet. Det er man ikke. Man er med til at lave beregninger af, hvordan bedste mand og kvinde blandt økonomerne i fagministeriet, nemlig Finansministeriet, udregner det her på et givent tidspunkt. Lige nu er man så i gang med at opdatere den her regnemodel, hvor man inddrager det input, der måtte være, altså det faglige input, der er kommet. På baggrund af det, altså når det arbejde er færdiggjort, vil man have en opdateret model, og den håber jeg da sandelig, at alle Folketingets partier vil have tillid til. Det gælder forhåbentlig også Enhedslisten.

Kl. 13:15

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Det afslutter spørgsmålet. Vi siger tak til finansministeren og tak til fru Trine Pertou Mach fra Enhedslisten.

Jeg byder velkommen til sundhedsministeren. Næste spørgsmål bliver stillet af fru Mette Thiesen, som også bydes velkommen.

Kl. 13:15

Spm. nr. S 452

3) Til indenrigs- og sundhedsministeren af:

Mette Thiesen (DF):

Mener ministeren, at de nye data, der indikerer, at 4.900 mennesker uberettiget har fået tilskud til diabetesmedicinen Ozempic i 2023 uden at have type 2-diabetes, bør give anledning til, at man genovervejer Medicintilskudsrådets anbefaling om at fjerne det generelle tilskud til bl.a. Ozempic, som både Diabetesforeningen og de praktiserende læger kraftigt har advaret mod?

Skriftlig begrundelse

Der henvises til ministerens svar på SUU alm. del – spørgsmål 34 og nyhed af 19. januar 2024 på Diabetesforeningens hjemmeside med titlen »Diabetesforeningen ærgerlige over nye tal: Stram op på forkert udskrivning af Ozempic«.

Formanden (Søren Gade):

Værsgo.

Mette Thiesen (DF):

Tusind tak, formand. Mener ministeren, at de nye data, der indikerer, at 4.900 mennesker uberettiget har fået tilskud til diabetesmedicinen Ozempic i 2023 uden at have type 2-diabetes, bør give anledning til, at man genovervejer Medicintilskudsrådets anbefaling om at fjerne det generelle tilskud til bl.a. Ozempic, som både Diabetesforeningen og de praktiserende læger kraftigt advarer imod?

Kl. 13:15

Formanden (Søren Gade):

Ministeren.

Kl. 13:15

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Tak for det, og lad mig starte med at slå fast, at det jo naturligvis ligger mig meget på sinde at sikre, at mennesker med type 2-diabetes har adgang til den nødvendige medicin, så man kan være velbehandlet, og derfor har jeg også stor forståelse for den usikkerhed, som Medicintilskudsrådets anbefaling kan skabe for borgere, som tager diabetesmedicin.

Som jeg også har haft lejlighed til at oplyse fru Mette Thiesen om skriftligt, kan hun ikke ud fra de her tal konkludere, at der er 4.900 borgere, som har fået uberettigede tilskud til Ozempic, og at de øvrige dermed får det berettiget. Medicintilskudsrådet fremhæver i sin anbefaling, at mange med type 2-diabetes kan have samme gavn af billigere alternativer, men at det ofte ikke sker. Det begrundes Medicintilskudsrådet bl.a. med, at data fra forrige år viser, at kun 33 pct. af dem, der er i medicinsk behandling, havde afprøvet andre alternative forinden. Og det tyder jo derved på, at der er flere læger, som ikke følger tilskudsbetingelserne, og at de udskriver de her lægemidler uden at have prøvet andre billigere præparater først. Derfor har nævnet altså foretaget en revurdering af diabeteslægemidler, og det er selvfølgelig uhensigtsmæssigt, hvis lægerne ikke følger retningslinjerne og udskriver dyrere lægemidler til for mange. Det er også med til at presse regionernes økonomi. Men vurderingen er altså noget mere kompleks, end der sådan umiddelbart bliver lagt op til i det mundtlige § 20-spørgsmål her i dag, for det giver god mening, at borgere med type 2-diabetes får den bedst mulige medicinske behandling til den rette pris, og det er fagfolk i sidste ende bedre til at vurdere end os politikere. Men jeg forventer også, at Medicintilskudsrådet vil genoverveje sagen, hvis situationen ændrer sig.

Kl. 13:17

Formanden (Søren Gade):

Fru Mette Thiesen.

Kl. 13:17

Mette Thiesen (DF):

Tusind tak. En stor del af den Ozempic, som er udskrevet uretmæssigt til mennesker uden type 2-diabetes, er udskrevet af ganske få læger til ganske få personer. Eksempelvis har 62 enkeltpersoner fået mere end 100.000 kr. i tilskud, og et normalt årsforbrug af Ozempic udløser op til ca. 24.000 kr. i tilskud alt afhængigt af aktuelt prisniveau osv.

Vil ministeren sikre, at regionerne eller en anden myndighed fremover kan følge med i, om nogen læger udskriver meget store mængder af tilskudsberettiget medicin til enkeltpersoner, og dermed være mere foran i forhold til at opdage snyd og uhensigtsmæssigt forbrug end tidligere? Vi har jo set, at der er rejst, jeg tror, det er 20 sager nu i forhold til det her med uretmæssig brug. Så vil ministeren være med til det?

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:18 som det sidste vil jeg egentlig bare gerne høre ministeren om noget. Medicintilskudsnævnet har jo også indstillet, at der indføres de her enkelttilskud, og det betyder altså også, at der reelt indføres brugerbetaling på at få udskrevet en recept, fordi lægerne kan pålægge et gebyr for at lave patienternes ansøgninger. Det er jo noget, der betyder mere ulighed i sundhed, og det går altså ud over mennesker med type 2-diabetes, som har et reelt behov for behandling med det, man kalder GLP-1-analoger, for at undgå alvorlige følgesygdomme. Vil ministeren tage initiativ til at sikre, at der ikke lægges et ulighedsskabende gebyr på adgangen til de her GLP-1-analoger, som vil øge uligheden i sundhed for mennesker med type 2-diabetes?

Kl. 13:21

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

For lige at korrigerer sidste del vil jeg sige, at jeg tror, det er Region Hovedstaden, der i går meldte ud, at de nu havde indgivet 20 politianmeldelser. Men det er til gengæld helt korrekt, at der jo på det seneste har været beskrevet nogle sager i medierne, hvor nogle læger altså har udskrevet nogle meget, meget store mængder Ozempic med tilskud til den samme patient. Og jeg mener simpelt hen, det er dybt kritisabelt, hvis der er læger, der udskrives meget store mængder receptpligtig medicin og derved medvirker til, at medicin kan blive videresolgt ulovligt. Det skal vi selvfølgelig gribe ind over for. Det har jeg også meddelt offentligt, og jeg har bedt mit ministerium om at se på, hvordan vi kan lægge en eller anden form for begrænsning, så f.eks. apotekerne ikke kan udlevere meget store mængder af tilskudsberettigede lægemidler til den samme patient.

Kl. 13:18

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:21

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Lad mig endnu en gang understrege, at det ligger mig meget på sinde at sikre, at mennesker med type 2-diabetes skal have adgang til den nødvendige medicin, så de kan være velbehandlede. Men jeg synes alligevel, det er lidt vildt, at Dansk Folkeparti i dag står og siger, at det er ærgerligt, at jeg ikke griber ind over for det system, vi ellers historisk altid har været enige om sådan set tjener os godt, med nemlig at have nogle faglige processer, hvor det ikke er os her i Folketinget, der lige ud fra nogle maveførmelser og andet sidder og skal vurdere, hvem der skal have tilskud til hvilke præparater og andet. Jeg har respekt for, at der finder en faglig proces sted lige nu. Medicintilskudsnævnet er kommet med sin indstilling, og i øjeblikket er der en proces, der kører i Lægemiddelstyrelsen. Så jeg håber, at Dansk Folkeparti også fortsat vil være med til at sikre, at vi ikke begynder at intervenere og gribe ind over for faglige processer.

Kl. 13:22

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren.

Kl. 13:19

Kl. 13:19

Mette Thiesen (DF):

Tusind tak for det svar. Det er jeg sådan set enig i. Altså, tilsyn og bedre vejledning er jo vejen frem i forhold til både lægerne, men sådan set også apotekerne, tænker jeg i forhold til det her. Men det her taler jo også ind i en anden drøftelse, som vi også har haft her i Folketingssalen tidligere, for der er ingen tvivl om, at der også vil være nogle, der tager Ozempic, fordi det har det samme aktive middel, som eksempelvis Wegovy har, sådan at hvis man er overvægtig, kan man få et vægttab ved at benytte sig af det her. Så det er jo også en ting i problematikken.

Mener ministeren ikke, at vi også set i det lys, i stedet for at fjerne tilskuddet fra Ozempic, oprigtigt skal prøve at kigge på, om der også skal være tilskud til Wegovy i forhold til folk, som er udsat for f.eks. svær, svær overvægt og er i risikozonen for flere livsstilssygdomme?

Kl. 13:20

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:20

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Først og fremmest vil jeg gerne understrege, at Medicintilskudsnævnet har indgivet sin indstilling til revurdering af diabetesmedicin. Lad mig derfor også understrege, at der ikke er tale om en endelig beslutning. Lægemiddelstyrelsen vil de kommende måneder udarbejde sin afgørelse, og der er i øvrigt tale om en afgørelsesproces, som der er armslængde til politisk i forhold til Folketinget og i forhold til mig som siddende minister, og det beror jo på faglige processer. Derfor hverken kan eller vil jeg gå ind i den konkrete sagsbehandling, som i øjeblikket er ved at finde sted.

Kl. 13:20

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren med et afsluttende spørgsmål.

Kl. 13:20

Mette Thiesen (DF):

Det synes jeg jo i bund og grund er ærgerligt, for jeg synes, det er en vigtig debat, fordi det her berører rigtig mange mennesker. Men

Formanden (Søren Gade):

Det afslutter spørgsmålet. Vi siger tak til indenrigs- og sundhedsministeren og tak til fru Mette Thiesen fra Dansk Folkeparti.

Jeg byder velkommen til justitsministeren, og det næste spørgsmål bliver stillet af hr. Sigurd Agersnap, Socialistisk Folkeparti.

Kl. 13:22

Spm. nr. S 461

4) Til justitsministeren af:

Sigurd Agersnap (SF):

Hvad er ministerens holdning til, at det med den nuværende model for ejerskifteforsikringer for rigtig mange forbrugere samt eksperter er uklart, hvordan de er forsikrede ved skader på deres hus, og hvad er ministerens holdning til Forsikring & Pensions forslag til en forbedret ejerskifteforsikring?

Skriftlig begrundelse

Der henvises til Forsikring og Pensions forslag til en ny forsikringsmodel på fogp.dk, som blev sendt via Folketingets Boligudvalg til ministeren den 12. oktober 2023.

Formanden (Søren Gade):

Værsgo.

Kl. 13:22

Sigurd Agersnap (SF):

Tak for ordet, formand. Mit spørgsmål lyder: Hvad er ministerens holdning til, at det med den nuværende model for ejerskifteforsikringer for rigtig mange forbrugere samt eksperter er uklart, hvordan de er forsikrede ved skader på deres hus, og hvad er ministerens

holdning til Forsikring & Pensions forslag til en forbedret ejerskifteforsikring?

Kl. 13:23

Formanden (Søren Gade):
Justitsministeren.

Kl. 13:23

Justitsministeren (Peter Hummelgaard):

Mange tak for spørgsmålet. Jeg vil gerne indlede med at sige, at huseftersynsordningen grundlæggende er en god ordning, som varetager et meget vigtigt formål. Det er en ordning, som i snart 30 år har været med til at understøtte, at danskerne med lidt mere ro i maven har kunnet købe og sælge deres hjem. For et boligkøb er uden tvivl en af de største økonomiske beslutninger, som man træffer som privatperson, og her er en ejerskifteforsikring et tilbud, som kan give både købere og sælgere større tryghed.

Når det så er sagt, er jeg naturligvis enig i, at det er et problem, hvis mange boligkøbere har vanskeligt ved at forstå, hvad ejerskifteforsikringen egentlig dækker. Jeg har også hørt historierne om boligejere, som har skullet kæmpe med forsikringsselskaberne om, hvorvidt de skulle dække en skade, og det er ikke nogen ønskelig situation for nogen. Derfor er jeg naturligvis også glad for at se, at forsikringsbranchen selv har meldt sig på banen i forhold til at komme med forslag til, hvordan ordningen kan gøres bedre. Men løsningen er ikke nødvendigvis så simpel, som den bliver præsenteret. Reglerne om ejerskifteforsikringer er temmelig komplekse, det medgiver jeg, og ejerskifteforsikringen adskiller sig fra mange andre forsikringer, som vi ellers kender fra vores hverdag. Det gør den bl.a., fordi den ikke kun skal beskytte den forbruger, som tegner forsikringen, og som har købt en fast ejendom, men også sælgeren af ejendommen. Derfor er sælgeren med til at betale for forsikringen. En sælger kan dermed som udgangspunkt undgå at hæfte for skjulte mangler ved at sørge for, at køberen inden aftalens indgåelse modtager en tilstandsrapport, en installationssrapport og et tilbud på en ejerskifteforsikring. På den måde vil forsikringen kunne dække de mangler, som køberen ellers ville være nødt til at anlægge en retssag mod sælgeren om. Huseftersynsordningen varetager dermed forskellige hensyn, og der skal tages hensyn til både købere, sælgere og forsikringsselskaber.

Som jeg også nævnte i min skriftlige besvarelse til Boligudvalget af den 9. november 2023, spørgsmål nr. 8, tager jeg naturligvis de bekymringer, som Forsikring & Pension påpeger i deres præsentation, alvorligt. Mit embedsværk er derfor også ved at se nærmere på de enkelte forslag og på, hvordan man eventuelt kan gøre ejerskifteforsikringens dækningsomfang mere forståeligt for den enkelte forbruger. I det arbejde vil vi fortsætte med at inddrage de relevante interessenter og også tage højde for de input, vi modtager. Tak for ordet.

Kl. 13:25

Formanden (Søren Gade):
Hr. Sigurd Agersnap.

Kl. 13:25

Sigurd Agersnap (SF):

Tak til ministeren for svaret. Jeg er enig i rigtig mange af betragtningerne. Det er problematisk, når vi ser, at dækningsgraden på ejerskifteforsikringer er så markant lavere end på andre typer forsikringer, og det er jo en debat, vi har haft i snart lang tid. Den var oppe sidste sommer i pressen, den har kørt over det meste af efteråret, og rigtig mange husejere føler sig efterladt tilbage på perronen og har ikke den forsikring, de egentlig regnede med. Så jeg er glad for at høre, at ministeren i hvert fald gerne vil kigge på området, og jeg er enig i mange af de overvejelser, der er. Det her er ikke let, og derfor er det

også godt, at der er nogle konkrete bud, som man kan forholde sig til.

Så mit spørgsmål skal bare lyde: Hvornår vil ministeren oplyse Boligudvalget eller andre relevante parter i Folketinget om den videre proces, altså hvornår man regner med at have nogle svar, hvornår man regner med at kunne levere nogle svar til de boligejere, der lige nu står uden en forsikring? Hvad er processen fremadrettet?

Kl. 13:26

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:26

Justitsministeren (Peter Hummelgaard):

Endnu en gang vil jeg sige tak til hr. Sigurd Agersnap for også engagementet i den her sag. Det er jo rigtigt, at det er noget, der påvirker mange mennesker, og det er også noget, hvor vi har set mange klager over ejerskifteforsikringer, og det er selvfølgelig også derfor, at vi som regering og jeg har som minister taget det alvorligt, og derfor er mit embedsværk som sagt nu i gang med at se nærmere på forslagene, og på den baggrund vil jeg selvfølgelig også komme med en udmelding til ordføreren og Boligudvalget om, hvad den videre proces skal være derfra.

Kl. 13:27

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren.

Kl. 13:27

Sigurd Agersnap (SF):

Problemet er jo, at sådan nogle processer nogle gange trækker ud, og så når man ikke at levere nogen løsninger. Og når vi ved, at det her er rykker grundlæggende ved tilliden til den huseftersynsordning, som jo har været en succes, og som jo er en klar forbedring i forhold til den status, der var før, så synes jeg også, at det haster en lille smule med at levere svar. Jeg kan godt acceptere, at ministeren ikke kan levere en dato i dag – det synes jeg er helt fair. Men jeg vil bare opfordre til, at man i hvert fald også inddrager Boligudvalget og ordførerne i den videre proces og får sat nogle datoer for det her.

Kl. 13:27

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:27

Justitsministeren (Peter Hummelgaard):

Jeg vil meget gerne inddrage Boligudvalget, også i den videre proces. Jeg vil også sige tak for at have forståelse for, at jeg ikke kan stå og fremlægge en præcis tidsplan. Jeg tror, at første skridt jo handler om det, som ordføreren selv nævner, nemlig at der er udfordringer med huseftersynsordningen, og dem er man nødt til at tage seriøst. Det er derfor, at vi nu har sat gang i et embedsmandsarbejde, der kigger på de enkelte forslag, som er kommet ind, og så vil vi derfra selvfølgelig inddrage Folketingets partier og Folketingets Boligudvalget.

Kl. 13:28

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren med et afsluttende spørgsmål.

Kl. 13:28

Sigurd Agersnap (SF):

Min sidste opfordring og mit sidste spørgsmål skal bare være, i forhold til at vi jo tit politisk kommer til at dvæle meget længe ved problemerne. Altså, vi udtaler os, hver eneste gang der er et eksempel med en boligejer, der ikke får dækning. Det har vi indtil nu

gjort i al den tid, hvor jeg har siddet i Boligudvalget. Der er kommet et konkret forslag, der faktisk bringer os en lille smule videre.

Det synes jeg at man bør kvittere for, og så bør man melde sig ind i debatten med nogle konkrete afvejninger af, hvad man kan bruge, og hvad man ikke kan bruge.

Jeg vil bare spørge om krydsningen over til Erhvervsministeriet, for det her er jo noget, der påvirker flere ministerier. Er der en dialog med Erhvervsministeriet om det her forslag?

Kl. 13:28

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:28

Justitsministeren (Peter Hummelgaard):

Der er altid en koordination på tværs af ministerier, hvor der måtte være et ressortmæssigt overlap. Jeg vil også bare være ærlig og sige, at hverken regeringen eller nogen af regeringspartierne har nogen interesse i at dvæle ved problemerne. Men jeg tror også bare, at vi prøver at være ærlige – og jeg prøver at være ærlig – omkring, at det jo er kompleks lovgivning, som også skal tage hensyn til tre forskellige parter, nemlig både køberne, sælgerne og også forsikringselskaberne. Derfor vil vi selvfølgelig også gerne arbejde grundigt med de forslag, der er indkommet. Men arbejdes videre med det skal der.

Kl. 13:29

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Det afslutter spørgsmål. Vi siger tak til justitsministeren og tak til hr. Sigurd Agersnap fra Socialistisk Folkeparti.

Vi byder velkommen til transportministeren, og spørgsmålet stilles af hr. Søren Pape Poulsen, Det Konservative Folkeparti.

Kl. 13:29

Spm. nr. S 453

5) Til transportministeren af:

Søren Pape Poulsen (KF):

Hvordan stiller ministeren sig til at udsmykke Storebæltsbroen med Hendes Majestæt Dronning Margrethe II's monogram for at markere, at broen blev opført i Dronning Margrethes regeringstid?

Formanden (Søren Gade):

Værsgo.

Kl. 13:29

Søren Pape Poulsen (KF):

Tak for det, formand. Spørgsmålet lyder: Hvordan stiller ministeren sig til at udsmykke Storebæltsbroen med Hendes Majestæt Dronning Margrethe II's monogram for at markere, at broen blev opført i Dronning Margrethes regeringstid?

Kl. 13:29

Formanden (Søren Gade):

Transportministeren.

Kl. 13:29

Transportministeren (Thomas Danielsen):

Tak for det spørgsmål. Det at udsmykke Storebæltsbroen med Hendes Majestæt Dronning Margrethe II's monogram er et forslag, der har været bragt op flere gange, da det er i Hendes Majestæt Dronning Margrethe II's regeringstid, at Storebæltsforbindelsen blev besluttet, bygget og indviet. Derfor pågår der også sonderinger om dette arbejde – et arbejde, jeg er meget optaget af, og som foregår i respekt for alle parter, men et arbejde, som jeg naturligvis er meget positiv over for.

Kl. 13:30

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren.

Kl. 13:30

Søren Pape Poulsen (KF):

Tak for det. Det er jo danmarkshistoriens største bygningsværk og et meget markant byggeri, som har bundet Danmark sammen, og som jeg tror både ministeren og jeg har meget glæde af findes i vores daglige gøren og laden. Vi kender det fra Frederik IX's Bro, Christian IX's Bro og Christian X's Bro, som har fået monogrammet på broen for ligesom at markere, at det var under den regent, at de blev opført. Det er også ud fra det, at spørgsmålet skal ses. Jeg synes, det vil være en smuk måde, nu, hvor dronningen er abdiceret, ligesom at minde hinanden og eftertiden om dronning Margrethe – for den bro skal forhåbentlig stå i mange år. Og når man nu kører over højbroen, er der jo god plads til på tværbjælken at kunne sætte monogrammet op – det vil kunne lyse op om aftenen og minde os alle sammen om, at det var dronning Margrethe, der var regent dengang. Så derfor synes vi jo bare, at man skulle få det gjort.

Når ministeren siger, at han er positiv over for det, hvad skal jeg lægge i det? Altså, hvor mange undersøgelser tager det for at tage en beslutning om, om man vil lave et monogram eller ej?

Kl. 13:31

Formanden (Søren Gade):

Transportministeren.

Kl. 13:31

Transportministeren (Thomas Danielsen):

Jeg er i hvert fald enig i, at broen har gjort op med begrebet afstand m.v. Den har haft meget stor betydning. Hendes Majestæt Dronning Margrethe II sagde bl.a. ved åbningen, at den ville forandre vores afstandsbegreb her i Danmark, og at den ville åbne for nye muligheder for samkvem og for yderligere initiativer, der rakte ud over landets grænser. Og det fik hun jo i den grad ret i.

Når hr. Søren Pape Poulsen så spørger meget direkte ind til, hvilket arbejde der pågår, og hvor meget der skal undersøges, så er det jo en lille smule, hvad skal man sige, indiskret, når man bl.a. arbejder sammen med majestæten, og derfor tror jeg ikke, det er noget, jeg ønsker at uddybe yderligere.

Kl. 13:32

Formanden (Søren Gade):

Hr. Søren Pape Poulsen.

Kl. 13:32

Søren Pape Poulsen (KF):

Det er naturligvis forståeligt, hvis man tænker, at man vil kontakte kongehuset om sagen; det synes jeg er helt fair. Normalvis er det jo sådan, at når vi hædrer folk, er det ikke altid, vi spørger dem, om vi må hædre dem. Nu er det selvfølgelig sådan, at jeg har forståelse for det, hvis man vurderer, at det her bør man spørge, så det vil jeg bare udtrykke min fulde forståelse for.

Jeg vil også sige, at det måske også handler om, hvordan man spørger, og hvilken intention man har. Jeg håber bare, at intentionen er klar og tydelig for ministeren, altså at det vil være en flot måde at hædre vores majestæt gennem 52 år på, bl.a.

Kl. 13:33

Formanden (Søren Gade):

Transportministeren.

- Kl. 13:33 uansvarlige adfærdsmønstre ikke gentager sig blandt personer, der er betroet et ansvar af offentlige myndigheder? Kl. 13:34
- Transportministeren** (Thomas Danielsen):
Hendes Majestæt Dronning Margrethe II fortjener al ære, men det er nu engang ikke sådan, at det er i Folketinget, man beslutter, hvor Hendes Majestæt Dronning Margrethe II's monogram skal hænge. Derfor er det jo noget, som skal ske i et samarbejde mellem flere parter, og det er noget af det, som pågår.
- Formanden** (Søren Gade):
Hr. Søren Pape Poulsen med et afsluttende spørgsmål. Kl. 13:34
- Søren Pape Poulsen** (KF):
Det har jeg fuld respekt for. Det vigtige for mig er, at ministeren, hvis muligheden skulle vise sig, så selvfølgelig vil sige, at ministeren er fuldstændig klar til at få det til at ske.
- Formanden** (Søren Gade):
Transportministeren.
- Transportministeren** (Thomas Danielsen):
Tak for opfordringen. Kl. 13:33
- Formanden** (Søren Gade):
Tak for det. Det afslutter spørgsmålet, så vi siger tak til transportministeren og tak til hr. Søren Pape Poulsen fra Det Konservative Folkeparti. Kl. 13:33
- Jeg byder velkommen til udlændinge- og integrationsministeren, og spørgsmålet er stillet af hr. Mikkel Bjørn, Dansk Folkeparti. Kl. 13:34
- Spm. nr. S 458**
6) Til udlændinge- og integrationsministeren af:
Mikkel Bjørn (DF):
Hvad er ministerens holdning til de chokerende anklager om, at en ansat hos Dansk Flygtningehjælp har overværet og ignoreret brutale tilfælde af fysisk og psykisk mishandling af børn og medvirket til en grusom bortførelse af disse børn til en afrikansk ørkenstat, og hvilke skridt vil ministeren tage for at sikre, at sådanne dybt foruroligende og uansvarlige adfærdsmønstre ikke gentager sig blandt personer, der er betroet et ansvar af offentlige myndigheder?
- Skriftlig begrundelse
- Der henvises til artiklen »Chokerende anklager: Ansat hos Dansk Flygtningehjælp bistod bortførelse af børn« på bt.dk den 24. januar 2024.
- Formanden** (Søren Gade):
Værsgo. Kl. 13:34
- Mikkel Bjørn** (DF):
Tak for det. Vi er i Dansk Folkeparti nysgerrige på, hvad ministerens holdning er til de chokerende anklager om, at en ansat hos Dansk Flygtningehjælp har overværet og ignoreret brutale tilfælde af fysisk og psykisk mishandling af børn og medvirket til en grusom bortførelse af disse børn til en afrikansk ørkenstat, og hvilke skridt ministeren vil tage for at sikre, at sådanne dybt foruroligende og
- Udlændinge- og integrationsministeren** (Kaare Dybvad Bek):
Jeg vil starte med at sige, at det er fuldstændig uacceptabelt, hvad vi oplever i den her sag. Jeg synes, at der her i landet er en grundlæggende misforståelse i ens verdensopfattelse, hvis man har den opfattelse, sådan som det fremgår af pressedækningen, at man som en, der bor i Danmark med udenlandsk baggrund, kan blive for dansk. Det mener jeg sådan set ikke at man kan. Enhver, der har den opfattelse, mener jeg er ude i noget, som er meget usundt. Vi skal bekæmpe alle de lommer af mellemøstlig parallelkultur, der er i det danske samfund, og det er sådan set lige meget, om det er i familierne, i skolerne, civilsamfundet eller religiøse samfund. Uanset hvor det foregår henne, er det noget, som vi skal sætte ind over for. Genopdragsrejser er et alvorligt problem, som jeg mener kræver handling, og det er i strid med dansk lovgivning, men det har selvfølgelig også alvorlige konsekvenser, både for den enkelte, men selvfølgelig også, i forhold til at det styrker det parallelsamfund, som vedkommende som udgangspunkt er i. Vi vil gerne styrke indsatsen mod genopdragsrejser, og hvis det, som man kan læse om sagen i pressen, står til troende, så deler jeg fuldt ud forargelsen, som ordføreren giver udtryk for. Jeg har en klar forventning om, at Dansk Flygtningehjælp helt generelt har fokus på at sikre en indsats, som er i overensstemmelse med de grundlæggende værdier, vores samfund er bygget på. Jeg kan også forstå, at Dansk Flygtningehjælp ser på den her sag med stor alvor. Det er noget, som jeg skal mødes med Dansk Flygtningehjælp om i den kommende tid. Derudover er jeg opmærksom på, at de modtager midler fra Styrelsen for International Rekruttering og Integration, og jeg har også taget kontakt til dem for at afklare, hvorvidt statslige driftsmidler er blevet brugt i forbindelse med den her sag. Kl. 13:36
- Formanden** (Søren Gade):
Hr. Mikkel Bjørn. Kl. 13:36
- Mikkel Bjørn** (DF):
Jeg er glad for, at ministeren ser med stor alvor på den her sag. Men en ting er at se med stor alvor på den. Noget andet er også at tage til efterretning, hvad det er, vi har kunnet observere i den her sag. Det er bare der, hvor jeg og Dansk Folkeparti er lidt nysgerrige. Kan vi kan have fuld vished om og tillid til, at personer, der er betroet et myndighedsansvar i Dansk Flygtningehjælp, praktiserer og videreformidler danske værdier, når de er ude at varetage betroede myndighedsopgaver? Eller er der en risiko for det, som ordføreren egen politiske ordfører i Socialdemokratiet, Frederik Vad, har omtalt, nemlig at der sker en infiltration af forskellige organisationer og myndighedsorganer, hvor folk med dybt udanske værdier kommer ind og videreformidler de værdier til mennesker med minoritetsetnisk baggrund i Danmark? For det er jo dybt bekymrende, især hvis vi ovenikøbet smider skattekoner efter organisationer, som reelt bedriver femtekolonnevirksomhed mod danske værdier. Så det er jeg nysgerrig på hvad ministeren mener om. Kan vi have fuld tillid til, at Dansk Flygtningehjælp arbejder for danske værdier, når de er ude at varetage betroede myndighedsopgaver, eksempelvis for kommunerne, eller er der en risiko for, at de gør det modsatte?

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:38 de har kontakt til de forskellige myndighedsorganer om, altså at det er noget, som vi på ingen måde accepterer fra regeringens side? For jeg synes, at det er meget vigtigt, at der ikke sidder folk i sådanne myndighedsstillinger i Udlændingestyrelsen eller andre offentlige organer og undergraver danske værdier.

Kl. 13:40

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):
Jeg har i hvert fald tænkt mig at indgå i en kritisk dialog omkring det her forhold med Dansk Flygtningehjælp. Mit umiddelbare indtryk er ikke, at der er tale om en generel måde at arbejde på, men derimod, at den her person har arbejdet imod Dansk Flygtningehjælps generelle værdier. Men det er selvfølgelig et vigtigt spørgsmål.

Det, vi kan se i de lande i Europa, hvor der er størst problemer med integration og folk, der kommer fra især Mellemøsten og Nordafrika, er jo, at man går skridtet videre fra at have parallelsamfund ude i sine egne foreninger til det, man kunne kalde en lang march ind gennem institutionerne. Det er selvfølgelig en meget alvorlig problemstilling, hvis det begynder at opstå i Danmark.

Kl. 13:38

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren.

Kl. 13:38

Mikkel Bjørn (DF):
Hvad for nogle sikkerhedsmekanismer har vi så for at forhindre den march gennem institutionerne, som ministeren omtaler? Hvilke sikkerhedsmekanismer har vi til at undvige, at personer, der undergraver danske værdier, infiltrerer organisationer som Dansk Flygtningehjælp, der arbejder for kommunerne, Udlændingestyrelsen eller noget helt tredje? Hvilke sikkerhedsmekanismer er der til at forhindre det?

For jeg er jo lidt bekymret, når Dansk Flygtningehjælp siger, at det er en meget ærgerlig sag. Så tænker jeg lidt: Ja, den er ærgerlig. Men det er også en sag, som Dansk Flygtningehjælp burde gå ud at tage meget entydigt afstand fra; de burde formidle, at de selvfølgelig står på danske grundlæggende værdier.

Kl. 13:39

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:39

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):
Jeg vil som myndighedsperson også gerne vide, præcis hvad der er foregået. Jeg anerkender fuldstændig det dygtige arbejde, som journalister i Danmark gør for bl.a. at afdække, om der sidder folk og modarbejder vores grundlæggende værdier. Men jeg vil også gerne have lov til at få afdækket det indefra og få en redegørelse, før jeg udtaler mig om præcis den her sag.

Generelt vil jeg sige, at vi har behov for, at offentlige ledere bærer vores folkestyres værdier i den måde, de udøver deres virksomhed på, og det mener jeg er den bedste måde generelt at sikre, at vi ikke oplever den der parallelsamfundskultur inde i vores institutioner, på.

Kl. 13:40

Formanden (Søren Gade):
Så er det spørgeren med et afsluttende spørgsmål.

Kl. 13:40

Mikkel Bjørn (DF):
Tak for det. Har regeringen en overordnet strategi for at bekæmpe det, som ministerens egen politiske ordfører, hr. Frederik Vad, kalder infiltration af vores offentlige myndigheder? Det er det, jeg er nysgerrig på. Er det noget, regeringen er opmærksom på? Er det noget,

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:40

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):
Ja, det mener jeg at regeringen har. Jeg mener, at man har det på det kriminelle område, i forhold til at vi har efterretningstjenester her i landet, som selvfølgelig indhenter oplysninger. Vi har i Udlændingestyrelsen Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme, som går ind og kortlægger, hvad det er for nogle tendenser, vi ser blandt folk, der er i de her miljøer.

Så mener jeg, at vi de gange, hvor vi har oplevet det, også har haft både journalister, forskere osv., som har afdækket det. Det er selvfølgelig ikke en strategi fra regeringens side, men omvendt er det også svært at sige. Altså, hvordan gjorde vi 1970'erne, da der var kommunister og folk, der var Stalintro, i vores institutioner? Først og fremmest sørgede vi for, at de ikke kunne udøve det i deres arbejde. Det mener jeg også er det vigtigste her.

Kl. 13:41

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Det afslutter spørgsmålet. Vi siger tak til hr. Mikkel Bjørn fra Dansk Folkeparti.

Det næste spørgsmål er ligeledes til udlændinge- og integrationsministeren, og jeg byder velkommen til hr. Peter Skaarup fra Danmarksdemokraterne, som stiller spørgsmålet.

Kl. 13:41

Spm. nr. S 464

7) Til udlændinge- og integrationsministeren af:

Peter Skaarup (DD) (medspørger: **Karina Adsbøl (DD)**):

Hvad er ministerens holdning til, at myndighederne har overset alle alarmklokker og undladt at gribe ind, mens en familiebehandler fra Dansk Flygtningehjælp tilsyneladende har forsømt sine forpligtelser, overværet fysisk og psykisk vold mod børn uden at foretage sig noget og formodentlig bistået en far i at vildlede myndighederne, så han havde held med at bortføre sine børn til Mauretania i Afrika, og mener ministeren, at der er behov for at handle, med henblik på at sikre at sådanne sager ikke gentager sig i fremtiden?

Skriftlig begrundelse

Spørgeren henviser til artiklen »Chokerende anklager: Ansat hos Dansk Flygtningehjælp bistod bortførelse af børn« bragt i BT den 24. januar 2024.

Formanden (Søren Gade):

Værsgo.

Kl. 13:41

Peter Skaarup (DD):

Tak for det. Vi har stillet et spørgsmål, som vi håber ministeren vil svare på. Hvad er ministerens holdning til, at myndighederne har overset alle alarmklokker og undladt at gribe ind, mens en familiebehandler fra Dansk Flygtningehjælp tilsyneladende har forsømt sine forpligtelser, overværet fysisk og psykisk vold mod børn uden at foretage sig noget og formodentlig bistået en far i at vildlede myndighederne, så han havde held med at bortføre sine børn til

Mauretanien i Afrika, og mener ministeren, at der er behov for at handle med henblik på at sikre, at sådanne sager ikke gentager sig i fremtiden?

Kl. 13:42

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:42

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):
Først og fremmest er det ulovligt, og det skal selvfølgelig gå sin gang i retssystemet. Jeg skal ikke fælde dom over sagen, men hvis det, der er fremgået, er rigtigt, så skal folk selvfølgelig dømmes for det. Derudover mener jeg, det er et grundlæggende problem, hvis det er sådan, at personer, der arbejder på myndighedsbasis, rådgiver folk og myndigheder osv., altså hvis de sidder i en situation, hvor de rådgiver på den måde, at man siger, som man eksempelvis gør i den her sag, at man er blevet for dansk. Det mener jeg er en voldsom problematisk måde at stille det op på. Det er selvfølgelig uacceptabelt fra først til sidst. Der er vi i regeringen stålsatte på at sørge for, at det ikke kommer til at være noget generelt.

Jeg har, som jeg også svarede den tidligere spørger, taget initiativ til både at mødes med og henvende mig til Dansk Flygtningehjælp for at sikre, at jeg i hvert fald får det fulde billede af den her sag. Jeg er ikke meget for at udtale mig i detaljer om præcis, hvad der er foregået, før jeg også har hørt deres side af sagen, men hvis det er, som det fremgår af pressedækningen, er det jo selvfølgelig helt, helt uacceptabelt.

Kl. 13:43

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren.

Kl. 13:43

Peter Skaarup (DD):

Jeg siger tak til ministeren for svaret. Det følger jo meget godt op på det svar, der også blev givet til hr. Mikkel Bjørn, som ganske fint også spurgte om nogle af de samme ting. Vi ser frem til, at der kommer en redegørelse, som ministeren så har bedt om, fra Dansk Flygtningehjælp, og det er også, fordi det ser ud, som om den pågældende har været ansat i en længere periode hos Dansk Flygtningehjælp. Derfor er det selvfølgelig meget, meget kritisabelt, at man ikke har set de faresignaler, der kan være, ved at have en medarbejder ansat, der tilsyneladende i relativt lang tid har været indblandet i strafbare forhold, hvad ministeren også siger.

Ifølge dagbladet B.T. er der jo tale om 17 indberetninger om børnene, som i løbet af 4 år er sendt til byen, Ølstykke, hvor der er flere eksempler på, at deres far har isoleret dem, overvåget dem i skolen og været modstander af, at de blev for danske eller blev kristne. I den forbindelse vil jeg godt spørge: Hvordan kan det ske, at der ikke er nogen, der handler på en skoles opråb i sådan en sag som den her, hvor alle alarmklokker bimler og bamler over lang tid? Hvordan kan det lade sig gøre, og er der flere sager, hvor det ikke sker?

Kl. 13:44

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:44

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):
Hvis det er i Ølstykke, er det jo Egedal Kommune, som har det fulde overblik over, hvordan situationen er. Det kan være, det bliver afdækket ved lejlighed. Jeg har jo ikke myndighedsansvar for Egedal Kommune. Det, som jeg sidder med, er de infohuse, som der er i

kommunerne, og som vi har oprettet i løbet af de sidste par år. Der kan man henvende sig, når man har bekymringer, og så går man videre til Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme i Udlændingestyrelsen. Der kan vi samle de erfaringer, der er, bygge dem op og på den måde sørge for, at vi har et overblik over, hvad det er for en ekstremisme, der er derude. Selve spørgsmålet om at gå videre til politiet eller andre myndigheder er det jo den enkelte kommune der sidder med.

Kl. 13:45

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren.

Kl. 13:45

Peter Skaarup (DD):

Jeg synes jo ikke så godt om, at ministeren siger, at det ikke er hans ansvar, men nogens ude i en kommune, når nu regeringen faktisk tit taler om, at den sociale kontrol og bekæmpelsen af den er utrolig vigtig. Og jeg synes egentlig, at den her sag fra Ølstykke er et meget godt eksempel på, at social kontrol finder sted, og at det finder sted helt åbenlyst; og der er endda advarsler imod det hen til skolen, altså at der er noget fuldstændig galt. Så hvad vil ministeren gøre for at sætte en stopper for de her tilfælde, hvor børn bliver sendt på genopdragsrejse, fordi børnene er blevet for danske og der sådan set skal gøres et eller andet fra familiens side?

Kl. 13:46

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:46

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):
Jamen det er mit ansvar at sørge for, at vi tager nye initiativer, der kan sikre, at det bliver sværere at udøve social kontrol, sende børn på genopdragsrejser og at opretholde og styrke parallelsamfund her i vores land – det er mit ansvar. Men det, der blev spurgt til, var, hvorfor der ikke var blevet reageret på en henvendelse. Og der må jeg bare sige, at det jo ikke er mit kontor, der sidder med det. Hvis det var mit ministerium, der havde fået 17 henvendelser, så havde jeg selvfølgelig haft ansvaret for, hvorfor det ikke var sket. Det anerkender jeg fuldstændigt. Men det er noget, som vi har fokus på i regeringen. Der kommer noget – det ved hr. Peter Skaarup også godt – i løbet af i år, og så tror jeg, at hr. Peter Skaarup bliver rigtig godt tilfreds med de ting, regeringen spiller ud med.

Kl. 13:46

Formanden (Søren Gade):

Op nu byder jeg velkommen til medspørger fru Karina Adsbøl fra Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 13:47

Karina Adsbøl (DD):

Tak for det. Jeg kunne godt tænke mig at følge op på hr. Peter Skaarups spørgsmål om netop konsekvensen i forhold til det her. Og så skal jeg høre ministeren, om ministeren har bedt om en redegørelse, så ministeren også får en skriftlig redegørelse, som han kan sende til udvalget, for ministeren siger, at ministeren vil mødes med dem. Det var det ene spørgsmål.

Det andet spørgsmål er, om ministeren er bekendt med, om Dansk Flygtningehjælp har anmeldt deres medarbejder til politiet, for det er da bekymrende, at en ansat hos Dansk Flygtningehjælp skulle have hjulpet med at tømme familiens lejlighed, også have sendt økonomiske midler og have hævet farens sociale ydelser og sendt dem til faren. Altså, der er så mange ting i den her sag, som skrider til himlen, og det er da dybt bekymrende, at børnene

skal have hjælp til en ny identitet for at kunne føre deres sag. Så ministeren må gerne svare på, hvad konsekvenserne bliver i forhold til det her, for Dansk Flygtningehjælp modtager jo et stort beløb fra den danske stat.

Kl. 13:50

Kl. 13:48

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:48

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek): Først vil jeg sige, at jeg har bedt om en skriftlig redegørelse, og den går jeg ud fra også bliver oversendt. Nu ved jeg ikke, hvor mange fortrolige oplysninger der indgår, men mit udgangspunkt er, at den her sag selvfølgelig skal oplyses. Der er lavet et stykke journalistisk arbejde – det giver et billede af sagen. Jeg synes, det er vigtigt, at man får det fulde billede, og det kan være, at det ikke ændrer sig, og det kan være, at det gør det. Jeg har også aftalt et møde med Dansk Flygtningehjælp, hvor jeg selvfølgelig vil tage den her sag op, for det er uacceptabelt. Vi kan ikke have folk, der opretholder parallelsamfund i Danmark på den måde.

Hvad angår de statslige midler, der indgår fra to forskellige puljer med samlet set 12,6 mio. kr. årligt, er det noget, vi er ved at undersøge, altså om der er et overlap i forhold til det. Min umiddelbare vurdering er, at der ikke er det, men det er vi selvfølgelig ved at finde ud af om der er, for vi skal være klar over, om vores penge indgæet i det. Det er jeg enig i.

Kl. 13:49

Formanden (Søren Gade):
Medspørgeren.

Kl. 13:49

Karina Adsbøl (DD):

Tak. Jeg spurgte også ministeren, om ministeren var bekendt med, om der var sket en politianmeldelse fra Dansk Flygtningehjælp side. Det var det ene. Og så må ministeren godt svare på, hvornår ministeren skal mødes med Dansk Flygtningehjælp; altså, hvornår skal det her møde finde sted, som ministeren har indbudt til? Det kunne også være relevant at vide – så det må ministeren gerne svare på. Det her er utroligt bekymrende, og derfor håber jeg også, at ministeren under hans samtale med Dansk Flygtningehjælp vil påpege, at det, der står i B.T.s artikel, er dybt alvorligt.

Kl. 13:49

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:49

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek): Jamen det kommer jeg selvfølgelig til. Jeg kan ikke huske, hvornår det møde finder sted. Det væsentlige for mig er, at jeg får det blik på sagen, som de har, og så selvfølgelig også det, som fru Karina Adsbøl nævner om, hvorvidt man har politianmeldt, og hvad for nogle processuelle skridt, man har taget i den her sag, for at komme det til livs. For det, jeg får at vide, er jo, at den her opførsel er i strid med grundværdierne i Dansk Flygtningehjælp. Det er også mit indtryk. Men så må man jo se på, hvad det så er, der er blevet gjort, og hvordan man har håndteret sagen.

Kl. 13:50

Formanden (Søren Gade):

Vi siger tak til medspørger fru Karina Adsbøl og giver nu ordet til hovedspørgeren, hr. Peter Skaarup, for et afsluttende spørgsmål. Værsgo.

Peter Skaarup (DD):

Tak. Og tak til ministeren for besvarelsen her. Jeg kunne godt tænke mig at spørge ministeren, om man belært af det her forløb kommer til at drage nogle konsekvenser over for Dansk Flygtningehjælp. Nu har jeg kigget lidt på, hvad der gives af beløb fra staten til Dansk Flygtningehjælp årligt, og det er meget store beløb. Altså, i 2024 er det 179 mio. kr., som Udenrigsministeriet giver til Dansk Flygtningehjælp. Fra ministerens eget ministerium bliver der også givet et stort beløb til Dansk Flygtningehjælp, nemlig 27 mio. kr. i 2024 regner man med. Får det nogle konsekvenser for de kæmpe-mæssige beløb, der gives til en organisation som den her, at man åbenbart lader en mand medvirke til at bortføre børn til Afrika og underlægge dem social kontrol?

Kl. 13:51

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:51

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):

Jeg kan ikke helt genkende de tal. Det kan selvfølgelig være, at jeg har fået nogle andre, end spørgeren har. Altså, fra mit ministerium giver vi til Center for Udsatte Flygtninge 1,3 mio. kr. i 2024, og til det frivillige integrationsarbejde i Dansk Flygtningehjælp giver vi 11,3 mio. kr. Der kan være nogle diskrepanser, men det er, hvad jeg er blevet oplyst.

Vi ser med stor alvor på den her sag, men jeg vil som ansvarlig minister selvfølgelig gerne vide, hvad det er, der er deres syn fra organisationens side på, hvad der er foregået. Men generelt set kigger vi altid med budgetdisciplin på, hvad for nogle puljer vi udmønter, også til vores integrationsarbejde. Det mener jeg man skal som ansvarlig regering.

Kl. 13:52

Formanden (Søren Gade):
Det afslutter spørgsmålet.

Det næste spørgsmål er ligeledes til udlændinge- og integrationsministeren og bliver ligeledes stillet af hr. Peter Skaarup, Danmarksdemokraterne.

Kl. 13:52

Spm. nr. S 468

8) Til udlændinge- og integrationsministeren af:

Peter Skaarup (DD):

Hvad er ministerens holdning til det store pengeforbrug, der foregår på Kærshovedgård?

Formanden (Søren Gade):
Værsgo.

Kl. 13:52

Peter Skaarup (DD):

Tak for det. Det handler også om penge. Det er et spørgsmål til ministeren, der lyder sådan her: Hvad er ministerens holdning til det store pengeforbrug, der foregår på Kærshovedgård?

Kl. 13:52

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:52

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):

Jeg kan se, at spørgsmålet handler om tre udviste, som har været omtalt i Ekstra Bladet den 26. januar, og som koster mange tusinde

kroner om dagen. At tre personer, som Ekstra Bladet fremlægger det, kan koste danskerne 9 mio. kr. om året at indkvartere, er svært at forstå. Det er det sådan set også for mig. Det er et utroligt højt beløb, vi har at gøre med her. Det er frustrerende, at den danske stat skal bruge store summer på indkvartering af udlændinge uden lovligt ophold, og det er også urimeligt over for vores borgere. Det er penge, som vi kunne bruge bedre andre steder, og det er også derfor, at vi arbejder på at få folk sendt hjem, sådan at de ikke længere er en belastning for det danske samfund. Det er *ikke* normen, at udgifterne til indkvarterede udlændinge er så store, som de er i den her sag.

Det ændrer dog ikke ved, at vi i Danmark bruger store summer på at indkvartere udlændinge, som ikke har ret til at være i landet, men jeg synes, det er vigtigt at understrege, at det trods alt er bedre, at de er indkvarteret under Udlændingestyrelsens forsørgelse, end at de, som man ser det i mange europæiske lande, lever lidt under radaren, sover under motorvejsbroerne, har mulighed for at arbejde sort osv., hvilket jo kun gør, at der er langt flere, som opholder sig ulovligt, modsat af eksempelvis i Danmark. Helst vil jeg gerne have, at udgifterne minimeres, ved at de rejser ud af landet, for så kan vi bruge pengene på noget bedre, og der er sikkert mange gode formål, de kunne bruges på.

Kl. 13:54

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren.

Kl. 13:54

Peter Skaarup (DD):

Spørgsmålet er jo stillet, fordi Ekstra Bladet den 26. januar kunne afdække, at der i øjeblikket, netop som ministeren siger, er tre udviste på Kærshovedgård, som mandsopdækkes og er indkvarteret til en pris på 8.400 kr. pr. person. Det er jo meget voldsomme tal, altså at skatteborgerne skal betale 8.400 kr. pr. dag pr. person på Kærshovedgård. Jeg kunne godt tænke mig at spørge ministeren, om ministeren anerkender, at det er fuldstændig grotesk, at man bruger så store summer på personer, som i virkeligheden slet ikke skal være i Danmark.

Kl. 13:54

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:54

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):

Ja, jeg synes, det er et meget voldsomt beløb, men jeg kan jo også betrygge hr. Peter Skaarup med, at vi har langt færre, som bor under de vilkår, end vi havde, dengang hr. Peter Skaarups parti var støtteparti for regeringer igennem tiden. Lige nu har vi ca. 400 mennesker, der er afviste asylansøgere, og som bor på Kærshovedgård og Avnstrup. Det er meget færre, og det er en tredjedel af, hvad det var for 5 år siden. Så det skal vi da være glade for. Jeg er super ærgerlig over, at der så er nogle enkelte, der er så høje udgifter med, for de penge kunne vi bruge på andre fornuftige ting. Men generelt går det den rigtige vej.

Kl. 13:55

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren.

Kl. 13:55

Peter Skaarup (DD):

Jeg synes, at ministeren bør tage rigtig alvorligt, at vi altså hver dag betaler 8.400 kr. pr. person til mennesker, der slet ikke hører til i Danmark. Det synes jeg ministeren skal tage meget alvorligt og gøre noget ved. Det er ministeren, der er minister, så det er sådan set

bare at komme i gang. Så jeg kunne godt tænke mig at høre, hvad ministeren vil gøre for at sikre, at de her personer forlader Danmark hurtigst muligt, for jeg antager, at ministeren er enig i, at de ikke skal være i Danmark.

Kl. 13:56

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:56

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):

Ministeren vil gøre det, som den her og den forrige regering har gjort igennem lang tid, nemlig sørge for, at vi får udvist flere, at vi får lavet aftaler med de lande, de skal hjem til, at vi sørger for, at vi, hver gang vi er på udlandstur, får afsat nogle af dem, så de kommer hjem til de lande, som de er statsborgere i. Hvis kurven fortsætter, er vi jo i nul inden for nogle år. Det er ikke sikkert, at den gør det, men vi er gået fra 1.150 i 2019 til 400 mennesker i dag. Det er den måde, det virker på. Det, der er heldigt ved det, er, at der er langt færre, som kan blive der, og som så skal have den dyre behandling, som hr. Peter Skaarup omtaler.

Kl. 13:56

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren med et afsluttende spørgsmål.

Kl. 13:56

Peter Skaarup (DD):

Man kan jo vende og dreje tal på mange måder, men kendsgerningerne er, at når vi stiller spørgsmål i Folketinget til ministeren om, hvor mange der er på tålt ophold, hvor mange der er udviste kriminelle og bor på Kærshovedgård, er tallet stigende. Det er ministerens ansvar, det er ministeren, der er minister, og vi har tre personer, der opholder sig på Kærshovedgård nu til en pris af 8.400 kr. om dagen for hver, som skatteborgerne skal betale. Skulle ministeren så ikke til at være minister og få de mennesker hjemsendt?

Kl. 13:57

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:57

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):

Jeg mindes, at hr. Peter Skaarup lancerede en idé om, at der skulle laves et udrejsecenter på Lindholm, som kostede 1 mia. kr., og hvor hver eneste flygtning kostede 1.000 kr. eller mere om dagen, og hvor der var 1.150. Hvis man snakker om, hvem der har foreslået udgifter i det her system, er der ingen, der overgår hr. Peter Skaarup og hans partiformand. Det har simpelt hen været nogle af dem, der har foreslået, at der blev brugt allerflere penge på den her gruppe. Vi har holdt udgifterne nede ved at sørge for, at folk kommer ud af landet, og det kommer vi selvfølgelig til at fortsætte med, og så er jeg sikker på, at der er endnu færre, næste gang jeg får stillet spørgsmål af den her karakter.

Kl. 13:57

Formanden (Søren Gade):

Det afslutter spørgsmålet. Vi siger tak til hr. Peter Skaarup. Det næste spørgsmål er ligeledes til udlændinge- og integrationsministeren. Jeg byder velkommen til fru Mette Thiesen, Dansk Folkeparti, som stiller spørgsmålet.

Kl. 13:57

Spm. nr. S 469

9) Til udlændinge- og integrationsministeren af:

Mette Thiesen (DF):

Finder ministeren anledning til at tage initiativer til ny lovgivning på baggrund af sagen med familiebehandleren, der var ansat af Dansk Flygtningehjælp, og som af børnene i familien er blevet anklaget for mere at have arbejdet for faderens perspektiv ved bl.a. at sige til dem, at de skulle lytte til faderen og efterkomme, hvad han ønskede, for at de ikke blev for danske, og for at have bistået faderen med hans rejse til Mauretanien med børnene, hvor de efter sigende blev indespærret og udsat for vold og sult af netop faderen?

Skriftlig begrundelse

Spørgeren henviser til artiklen: »Chokerende anklager: »Ansatt hos Dansk Flygtningehjælp bistod bortførelse af børn« bragt i BT den 24. januar 2024.

Formanden (Søren Gade):
Værsgo.

Kl. 13:58

Mette Thiesen (DF):

Tusind tak. Der kommer her endnu et spørgsmål i rækken om sagen fra Egedal Kommune: Finder ministeren anledning til at tage initiativer til ny lovgivning på baggrund af sagen med familiebehandleren, der var ansat af Dansk Flygtningehjælp, og som af børnene i familien er blevet anklaget for mere at have arbejdet for farens perspektiv ved bl.a. at sige til dem, at de skulle lytte til faren og efterkomme, hvad han ønskede, for at de ikke blev for danske, og for at have bistået faren med hans rejse til Mauretanien med børnene, hvor de efter sigende blev indespærret og udsat for vold og sult af netop faren?

Kl. 13:58

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 13:58

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):

Først vil jeg da sige, at jeg er glad for, at Folketinget tager den her sag så alvorligt, altså at vi har et Folketing, som fokuserer på, at der er en gruppe af borgere i vores land, som i hvert fald angiveligt – nu skal jeg jo have den fulde historie – bliver mishandlet, altså at der er børn, som bliver udsat for en helt grænseoverskridende behandling. Jeg er glad for, at det er de spørgsmål, som vi får mange af hernede i salen. Som jeg sagde, også ved de tidligere to spørgsmål, vil jeg gerne vide, hvad det samlede billede af den her sag er, før jeg begynder at overveje, hvad handlemulighederne er.

Men der er ingen tvivl om, at det her er dybt uacceptabelt, hvis det, som har været omtalt i dagspressen, står til troende. Vi kan ikke acceptere genopdragelsesrejser. Idéen om, at man skulle være for dansk til at være i Danmark, er jo ødelæggende for vores integration. Og der har vi, regeringen og Folketinget, en fælles opgave i at sikre, at vi tager de nødvendige initiativer for at sikre, at den her kultur ikke kan få lov til at blomstre her i vores land.

Kl. 13:59

Formanden (Søren Gade):
Fru Mette Thiesen.

Kl. 13:59

Mette Thiesen (DF):

Tusind tak for svaret. Vi ved, at Egedal Kommune simpelt hen har siddet på hænderne og har lukket øjnene for det, der er foregået. Der er blevet lavet 17 underretninger, som det også er blevet nævnt tidligere. Vi ved helt generelt set, at der skal fire gange så mange underretninger til, før der bliver reageret i forhold til et barn af anden

etnisk herkomst end dansk. Jeg er selv skolelærer, og jeg er også stødt på den her berøringsangst, der er, og det er bestemt ikke noget, der kommer børnene til gavn, tværtimod.

Jeg kunne godt tænke mig at høre, hvad ministeren så har tænkt sig at gøre i forhold til kommunen, hvis det viser sig, at det, som er ret velbeskrevet, sådan set er rigtigt nok. Vi kan jo allerede se, at kommunen i hvert fald har begået ret massive fejl, for når der ligger 17 underretninger og der ikke er reageret, og når fagpersoner har råbt vagt i gevær, så er det jo fuldstændig utilgiveligt. Skal kommunen ikke straffes for at bryde lovgivningen, for simpelt hen at lukke øjnene for, at der er børn, der er blevet mishandlet? Det er det ene.

Det andet spørgsmål er: Viser det sig, at Dansk Flygtningehjælp, som øjensynligt har lavet femtekolonnevirksomhed, har undergravet det her, altså har haft mennesker ansat, som i den grad har undergravet det danske samfund, er ministeren så rede til simpelt hen at tage konsekvensen, altså til, hvis der her viser sig at være tale om den her infiltration, som der også er blevet talt om tidligere, at fjerne Dansk Flygtningehjælp helt fra finansloven, så danskernes skatte kroner ikke går til muslimsk femtekolonnevirksomhed?

Kl. 14:01

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 14:01

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):

Jeg tror, det er vigtigt at sige, at Dansk Flygtningehjælp som organisation har flere forskellige aktiviteter på finansloven, som det også fremgik af svaret til hr. Peter Skaarup. Der er noget, der foregår uden for landets grænser, og så er der noget, der foregår inden for landets grænser. Uden for landets grænser er det jo typisk, klassisk, ulandsindsatser, som man laver, udviklingsarbejde.

Men jeg har det på den måde, at vi selvfølgelig ikke fra statens side skal understøtte, at der foregår den her form for, ja, femtekolonnevirksomhed, marchen ind gennem institutionerne. Og det mener jeg sådan set er lige alvorligt, uanset om det er en organisation, som får statslig støtte, om det er offentlige myndigheder, som der også eksempler på, eller om det er skolelærere, pædagoger eller andre, som udøver den her ekstreme sociale kontrol. Så skal vi selvfølgelig sørge for, at de ikke har mulighed for det.

Kl. 14:01

Formanden (Søren Gade):
Fru Mette Thiesen.

Kl. 14:01

Mette Thiesen (DF):

Tak for svaret. Det er jo efterhånden nogle år siden, at vi drøftede det. Det var ministerens forgænger, hr. Mattias Tesfaye, der var udlændinge- og integrationsminister dengang, og allerede dengang talte vi om, hvor problematisk det var, at man havde den her berøringsangst i det offentlige system i forhold til børn af anden etnisk herkomst. Som jeg også nævnte tidligere, skal der fire gange så mange underretninger til, før der bliver reageret.

Hvad har ministeren tænkt sig reelt set at gøre ved det? For jeg kan huske, at vi vedtog noget lovgivning dengang. Mig bekendt har jeg ikke hørt om, at det er noget, som er blevet bedre. Men det kan være, at ministeren har nogle andre tal. Altså, hvor mange kommuner svigter deres ansvar på det her område? Er tallene stadig væk de samme?

Kl. 14:02

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 14:02

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):

Det kan jeg ikke svare på. Jeg lover fru Mette Thiesen, at vi kommer med en række tiltag. Det står i vores regeringsgrundlag, og det er noget af det, som jeg arbejder med at sikre, altså at vi tager de næste skridt i forhold til social kontrol. Med hensyn til hvordan det ser ud med indberetningerne, vil jeg gætte på, at det hører under Socialministeriets ansvarsområde.

Men det er klart, at hvis det er et generelt billede – jeg har også hørt det med de fire underretninger, men jeg kan ikke huske, hvor det kommer fra – har vi jo et alvorligt problem, for selvfølgelig skal et barn med udenlandske forældre have de samme rettigheder som et almindeligt dansk barn.

Kl. 14:03

Formanden (Søren Gade):

Fru Mette Thiesen for et afsluttende spørgsmål.

Mette Thiesen (DF):

Tak for svaret. Ja, for i Danmark tolererer vi simpelt hen ikke, at man tæver sine børn. Den er bare ikke længere. Og desværre er der jo på grund af den forfejlede udlændingepolitik kommet alt for mange hertil, som simpelt hen har et fuldstændig andet værdigrundlag, og som faktisk i langt højere grad tæver deres børn, end danske børn er udsat for, og det skal vi selvfølgelig sætte foden ned over for.

Jeg er sådan set glad for, at ministeren svarer, som han gør. Jeg kommer til at afvente de her svar – både i forhold til at straffe kommunen, som øjensynligt ikke har levet op til sit ansvar, men sådan set også, i forhold til at straffe nogle ngo'er og organisationer, hvis de driver femtekolonnevirksomhed i Danmark.

Kl. 14:03

Formanden (Søren Gade):

Ministeren.

Kl. 14:03

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):

Det skal jeg selvfølgelig nok få fulgt op på. Så vil jeg også bare sige, og det ved jeg jo godt at fru Mette Thiesen sådan set også er enig i, at det, vi oplever, og det, som jeg også hører fra folk, der går på eksempelvis læreruddannelsen i København, er, at de oplever, at man sådan set som lærerstuderende synes, det er helt fair, at nogen siger: Jeg kommer aldrig til at lave noget med svinekød i køkkenet, hvis jeg er hjemkundskabslærer. Man siger f.eks. også: Jeg nægter at undervise i den reelle historie om Israels opståen. Og der er andre ting.

Altså, det her kommer til inden for nogle år at blive et stort problem i mange af vores institutioner, i takt med at nogle, der er meget identitetspolitiske bundet til Mellemosten, også kommer ind og bliver myndigheds personer i vores offentlige institutioner.

Kl. 14:04

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Det afslutter spørgsmålet, og vi siger tak til udlændinge- og integrationsministeren og tak til fru Mette Thiesen fra Dansk Folkeparti.

Hermed er spørgetiden afsluttet.

Det næste punkt på dagsordenen er:

2) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 57: Forslag til folketingsbeslutning om ændring af valgretsalderen til europaparlamentsvalg til 16 år.

Af Nikoline Erbs Hillers-Bendtsen (ALT) m.fl. (Fremsættelse 15.11.2023).

Kl. 14:04

Formanden (Søren Gade):

Jeg giver nu først ordet til ordføreren for forslagsstillerne, fru Christina Olumeko, Alternativet, for at give en begrundelse for beslutningsforslaget.

Kl. 14:05

Begrundelse

(Ordfører for forslagsstillerne)

Christina Olumeko (ALT):

Tak for ordet. Jeg har den store ære i dag at fremsætte et forslag på vegne af Alliancen for 16 års valgret til EP-valg, og det har jeg virkelig glædet mig til. For bag forslaget står nogle virkelige visionære ungdomsorganisationer, der arbejder for at styrke unges demokratiske engagement og indflydelse. Det er SAGA, Nyt Europa, Netværket af Ungdomsråd, Europæisk Ungdom, Den Grønne Ungdomsbevægelse, Ungeklimateknet og Ungdomsbureauet. Forslaget handler om at sænke valgretsalderen fra 18 år til 16 år ved europaparlamentsvalg. Det handler om at give unge mennesker større indflydelse på vores samfundsudvikling.

De kriser og udfordringer, som vi står over for i dag, altså klimakrisen, biodiversitetskrisen, miljøudfordringerne og den stigende mistrivsel, er temaer, som både påvirker og optager unge i hele vores verden. Verden over har vi set både vilje og evne fra unge menneskers side til at råbe op og kræve handling af vores magthavere og kræve retten til en bæredygtig og værdig fremtid. Og dem, vi vælger ved europaparlamentsvalget til sommer, er dem, der kan træffe beslutninger, som rækker langt ud i fremtiden – beslutninger, som har store konsekvenser for unge menneskers fremtid.

Sænker vi valgretsalderen, vil det gøre en kæmpe forskel for hvert enkelt ungt menneske. Lad os give unge mennesker medindflydelse på deres egen fremtid. For helt ærligt: Hvad er det værste, der kan ske? Tak for ordet.

Kl. 14:07

Formanden (Søren Gade):

Vi siger tak til ordføreren for forslagsstillerne, fru Christina Olumeko, Alternativet. Forhandlingen er åbnet. Den første, der får ordet, er indenrigs- og sundhedsministeren.

Kl. 14:07

Forhandling**Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):**

Tak for det. Lad mig starte med at sige, at jeg er fuldstændig enig med forslagsstillerne i, at valget af medlemmer af Europa-Parlamentet har en afgørende betydning for det europæiske demokrati, og derfor mener jeg også, det er afgørende, at vi tillægger valget den samme vægt, som vi tillægger alle andre vigtige valg i Danmark. Valget af medlemmer til Europa-Parlamentet er ikke sådan et prøvevalg. Parlamentet er en afgørende del af EU's demokrati, og det er også med til at sætte retningen for hele EU's fremtid, for så vidt angår de medlemmer af parlamentet, som vi fra Danmark vælger.

Regeringen mener til gengæld ikke, at det er klogt at begynde at indføre forskellige aldersgrænser for valg i Danmark. Vi mener

grundlæggende, at det er fornuftigt, at vi har det princip i Danmark, at valgretsalderen følger myndighedsalderen, og dermed skal man jo heller ikke kunne træffe beslutninger på samfundets vegne, før man eksempelvis kan stifte gæld, indgå ægteskab eller køre alene i bil. Derfor kan regeringen heller ikke støtte det fremsatte beslutningsforslag, som jeg også kan forstå udspringer af et borgerforslag, der har været stillet, og som i øjeblikket har et ganske begrænset antal støtter, men det er måske ikke det væsentligste. Det principielle for os handler om at lade valgretsalderen og myndighedsalderen følges ad.

Når det så er sagt, er jeg til gengæld enig i ønsket om, at vi hele tiden skal være optagede af og interessere os for at styrke unges politiske og demokratiske engagement. Som indenrigsminister og dermed også ansvarlig minister for valg i Danmark ligger det mit hjerte nært, at vi er med til at sikre, at vi hjælper fremtidens vælgere godt på vej. Den gode nyhed i den sammenhæng er, at professor Kasper Møller Hansen i en rapport om valgdeltagelse ved folketingsvalget i 2022 skriver, at der blandt vælgerne kan spores en såkaldt generation x med et større politisk engagement end generationen før. Professoren tilskriver bl.a. skolevalgene, der har fundet sted siden 2015, en del af æren herfor, og jeg synes, at skolevalget er et brandgodt eksempel på, hvordan vi kan uddanne og inddrage de unge i demokratiet, og det skal vi i den grad være med til at understøtte.

Derfor vil jeg også slutte af med at ønske et rigtig godt skolevalg til de 71.000 skoleelever, som skal sætte deres kryds på en af partiernes ungdomsorganisationer i morgen, men regeringen kan altså ikke støtte beslutningsforslaget, som det her er fremsat. Tak.

Kl. 14:10

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er foreløbig to med korte bemærkninger, og den første er hr. Torsten Gejl, Alternativet. Værsgo.

Kl. 14:10

Torsten Gejl (ALT):

Tak for talen. Jeg har lige læst en undersøgelse, der viser, at 90 pct. af unge mener, at det er godt for Danmark at være med i EU. Mange unge føler sig jo som europæere, som europæiske borgere, og kommer til at leve et liv rundtomkring i Europa med uddannelse, de finder kræster og gifter sig måske også i et andet land, whatever.

Ville det ikke være på sin plads endelig at give unge en mulighed for at være med til at forme det Europa, allerede fra de er 16 år, og som jo på mange måde bliver deres?

Kl. 14:11

Formanden (Søren Gade):

Ministeren.

Kl. 14:11

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Jeg kan jo starte med at sige, at jeg tilslutter mig de 90 pct. af de unge, som synes, det er godt for Danmark at være med i Det Europæiske Fællesskab. Det mener regeringen også det er, og det er også derfor, vi synes, det er et vigtigt valg, som danskerne skal til, når det er sådan, at de skal stemme til europaparlamentsvalget.

Derfor handler det her ikke om, at jeg ikke synes, det er et vigtigt valg, eller at jeg ikke synes, det er rigtig godt, at unge også synes, det er vigtigt og godt for Danmark at være med i EU. Men det handler om det principielle i, om vi skal have forskellige valgretsaldre til alle mulige forskellige valg, så den er 16 år til europaparlamentet- valget og 18 år til folketingsvalget. Og man kan også diskutere, om det ikke sender et eller andet signal om, at det er et eller andet B-valg, man kan være med i, inden man får lov at være med i folketingsvalget.

Men det principielle for mig handler om, at vi mener, at valgretsalderen og myndighedsalderen skal følges ad. Og det er jo også – og jeg giver nogle eksempler på det – hvornår det er, du kan stifte gæld, du kan få lov at køre bil alene og andet, og der synes vi, det er vigtigt, at valgetsalderen og myndighedsalderen går hånd i hånd i forbindelse med de valg, som vi afholder i Danmark.

Kl. 14:12

Formanden (Søren Gade):

Hr. Torsten Gejl.

Kl. 14:12

Torsten Gejl (ALT):

Altså, vi kunne jo for så vidt godt have forskellige aldersgrænser, og vi kunne også ændre dem alle sammen til 16 år. Det ville vi da meget, meget gerne være med til. Der er jo ikke noget sted i hjernen, der siger, at man skal kunne køre bil, før man kan forstå politik.

Man kunne jo f.eks. lave et forsøg, hvor man ser på, hvordan det kunne være. Man kunne f.eks., hvis man i forbindelse med skolevalget op til et europaparlamentsvalg lod de unge i samfundsfag eller andre fag have et længere forløb omkring Europa, på den måde kvalificere dem til at kunne gå i stemmeboksen, hvad der så selvfølgelig ville være en gulerod i forhold til at indhente den viden.

Kl. 14:12

Formanden (Søren Gade):

Ministeren.

Kl. 14:12

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Det her handler ikke om, at jeg mener, at der er nogen, der ikke er gode nok, dygtige nok eller andet til at forstå politik. Jeg tror ikke nødvendigvis, det handler om alder, men at det handler om det principielle i, at vi i Danmark har en myndighedsalder på 18 år, og det er så også den, som valgretsalderen følges med.

Jeg synes, det er helt afgørende, at langt flere unge bliver uddannet og inddraget i demokratiet. Jeg er selv i en tidlig alder startet med at interessere mig for politik og har været med i fælles elevråd og andet, da jeg var 14, 15, 16 år. Så vi skal jo gøre mere for at fremme unges demokratiske forståelse og aktive deltagelse, men vi har ikke nogen planer om at ændre valgretsalderen eller myndighedsalderen for den sags skyld.

Kl. 14:13

Formanden (Søren Gade):

Fru Christina Olumeko, Alternativet. Værsgo.

Kl. 14:13

Christina Olumeko (ALT):

Tak for talen. Jeg hører ministeren sige, at det centrale for regeringen er, at valgretsalderen og myndighedsalderen skal følges ad, men kigger vi historisk på det, har de to aldre jo netop ikke fulgtes ad. Der er masser af eksempler i Danmarks historie på, at myndighedsalderen og valgretsalderen har været forskellige. Det er nyere, at de to har været ens, så det argument synes jeg ikke helt hænger sammen, i hvert fald ikke historisk.

Vi havde en kommission for nogle år siden – jeg tror, den hed valgkommissionen – som redegjorde for, at 16-årige og 17-årige var åndeligt modne til at deltage i vores demokrati og deltage i politiske spørgsmål. Gør det slet ikke noget indtryk på ministeren?

Kl. 14:14

Formanden (Søren Gade):

Ministeren.

Kl. 14:14

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Jo, og der er jo rigtig mange måder, man kan sikre det på og dermed også sikre, at unge får styrket deres politiske engagement og bliver inddraget i de beslutninger, som er vigtige for deres hverdag. Det er også noget af det, jeg synes er vigtigt som indenrigsminister, altså at landets kommuner også arbejder med, at når man diskuterer spørgsmål omkring ungdomsboliger, muligheder for at kunne gå til fritidsaktiviteter og andet, er det ikke noget, man tager i et lukket rum i kommunalbestyrelsen, men at man også husker at inddrage dem, som det hele handler om. Det være sig unge som gamle. Derfor synes jeg også, det er rigtig positivt, at der er mange kommuner, som arbejder aktivt med også at inddrage unge mennesker og styrke deres inddragelse i de beslutninger, som også bliver taget kommunalt, og som vedrører netop de unge. Jeg synes også, det er afgørende, at vi fra nationalt hold styrker unges politiske engagement, og det er derfor, jeg fremhæver skolevalget som et rigtig godt eksempel på noget, der har været med til, også dokumenteret, at fremme unges engagement i politik. Det synes jeg er rigtig positivt, og det skal vi vedblive med at understøtte.

Kl. 14:15

Formanden (Søren Gade):

Fru Christina Olumeko, værsgo.

Kl. 14:15

Christina Olumeko (ALT):

Tak. Fra Alternativets side er vi rigtig glade for at høre, at ministeren ønsker at fremme unges politiske engagement. Vi mener netop, at beslutningsforslaget her fra ungdomsorganisationerne er et rigtig godt eksempel på, hvordan man kan gøre det, og andre lande har gjort det samme.

Jeg vil bare spørge ministeren om, hvilke konkrete forslag regeringen har i forhold til at styrke de unges demokratiske engagement. Vi ser jo f.eks., at den demokratiske selvtillid blandt unge er meget, meget lav. De melder sig heller ikke ind i partierne. Så hvad agter ministeren at tage af nye tiltag?

Kl. 14:16

Formanden (Søren Gade):

Ministeren.

Kl. 14:16

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Først og fremmest har jeg ofte undret mig over, at nogle af de partier, der i hvert fald historisk har gået ind for, at man skulle sænke valgretsaldere ved forskellige valg, er de selv samme partier, som mener, at man eksempelvis skal sætte aldersgrænsen for at kunne købe en øl i supermarkedet op fra 16 år til 18 år. Altså, jeg synes overhovedet ikke, det hænger sammen, at man kan argumentere for de to ting på en og samme tid. Men lad det være lagt til side; jeg ved ikke, hvad Alternativets politik på lige præcis det punkt er.

Jeg synes, det er fornuftigt, og regeringen synes, det er fornuftigt, at valgretsaldere og myndighedsalder følges ad, og vi er sådan set åbne over for at diskutere, hvad vi kan gøre, også fra nationalt hold, for fortsat at understøtte og sikre, at vi fremmer og styrker unges politiske engagement i Danmark, for det er rigtig vigtigt.

Kl. 14:16

Formanden (Søren Gade):

Fru Lotte Rod, Radikale Venstre. Værsgo.

Kl. 14:16

Kl. 14:16

Lotte Rod (RV):

Jeg tror simpelt hen ikke, jeg har forstået det endnu, så nu spørger jeg lige igen: Hvorfor mener regeringen ikke, at 16-årige og 17-årige kan stemme?

Kl. 14:17

Formanden (Søren Gade):

Ministeren.

Kl. 14:17

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Vi mener også godt, at man kan være i stand til at stemme. Vi mener bare ikke, at valgretsaldere i Danmark skal sættes ned fra de nuværende 18 år til 16 år. Nu har vi så Radikale Venstre foran os, som er et af de partier, jeg i hvert fald ved går ind for, at vi skal hæve aldersgrænsen for, hvornår du købe en øl nede i Netto, fra 16 år til 18 år. Samtidig vil man så gerne sætte valgretsaldere ned til 16 år. De to ting giver i min bog simpelt hen ikke mening på en og samme tid, i forhold til hvilken tillid man har til de unge mennesker.

Jeg synes, vi skal interessere os for, hvordan vi styrker de unges engagement og deltagelse i det politiske liv. Jeg synes, skolevalget er et rigtig godt eksempel på noget, der er med til at uddanne og engagere unge i politik og også give dem en forståelse for forskellige politiske partiers politiske positioner i forskellige spørgsmål, og det er jeg helt sikker på vi fortsat skal være optaget af fra nationalt hold at være med til at understøtte og sikre.

Kl. 14:18

Formanden (Søren Gade):

Fru Lotte Rod.

Kl. 14:18

Lotte Rod (RV):

Nu siger ministeren, at regeringen mener, at unge på 16 år og 17 år faktisk godt kan stemme, men hvorfor vil regeringen så ikke give de 16-årige og 17-årige lov til at stemme?

Kl. 14:18

Formanden (Søren Gade):

Ministeren.

Kl. 14:18

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Jeg svarer faktisk på, om jeg mener, man kan være i stand til at stemme, og det mener jeg bestemt man godt kan være i stand til ved at sætte et kryds som 16-årig og 17-årig. Hertil er der alligevel for mange ting, der faktisk ville kunne modbevise, hvis ikke man gik ind for den forklaring. Jeg har svaret gentagne gange på, at jeg sådan set gerne vil være med til at understøtte, at flere unge er med til at tage aktiv stilling til og deltage i det demokratiske liv, hvad enten vi snakker kommunalpolitik, regionspolitik, national politik eller Europa-Parlamentet, men vi mener ikke fra regeringens side, at det er en god idé at sænke valgretsaldere, så den er lavere i Danmark end myndighedsalderen. Man kan ikke få lov at køre bil, og man kan ikke få lov at stifte gæld, men De Radikale vil åbenbart gerne, at man skal kunne stemme til nogle bestemte valg; jeg ved ikke hvilke. Samtidig har man i øvrigt ikke tillid til, at de unge må have lov til eksempelvis at købe en øl i supermarkedet. Jeg synes, der må være noget konsistens i ens syn på de ting.

Kl. 14:19

Formanden (Søren Gade):

Fru Sascha Faxø, Alternativet. Værsgo.

Kl. 14:19

Sascha Faxø (ALT):

Tak. Bare til en start vil jeg lige opklare og give svaret på det sundhedspolitiske spørgsmål, som ministeren kom med. Alternativet har bakket op om, at man gerne må købe øl, fra man er 16 år.

Men spørgsmålet er mere i forhold til det, at vi står i en situation, hvor ministeren taler om myndighedsalderen, men hvor vi ikke taler om sammenhængen mellem ansvar og indflydelse. Og man har et ansvar meget tidligere i samfundet, for den kriminelle lavalder indtræder, allerede når man er 15 år. Det betyder f.eks., at man kan en lang række andre ting: Man kan komme i fængsel; man må have sex, også med dem, der er fyldt 18; man kan alle mulige andre ting, som man kan blive stillet til ansvar for, og som har meget vidtrækkende konsekvenser i ens liv. Men man er ikke med til at have indflydelse på de love, der regulerer det, man må og ikke må. Så hvordan kan det være, at regeringen mener, at det er myndighedsalderen og ikke den kriminelle lavalder, altså den alder, hvor vi begynder at få ansvar, der skal være gældende i det her tilfælde?

Kl. 14:20

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.**Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):**

Vi mener, at det giver god mening, at valgretsaldere og myndighedsalderen følges ad. Men det er jo ikke det samme, som at man ikke skal kunne stå til ansvar for sine egne handlinger, før man får mulighed for også at være med til at træffe beslutninger for hele fællesskabet. Derfor er der jo ikke noget underligt i, at den kriminelle lavalder sådan set er lavere end valgretsaldere. Vi mener blot fra regeringens side, at det er fornuftigt, at myndighedsalderen og valgretsaldere følges ad.

Kl. 14:20

Formanden (Søren Gade):
Fru Sascha Faxø.

Kl. 14:20

Sascha Faxø (ALT):

Tak. Jeg kunne godt tænke mig en uddybning af, hvordan det så kan være, at regeringen mener, at man godt kan blive stillet til ansvar, 3 år før man får indflydelse. Hvorfor ligger der den skæring i forhold til myndighedsalderen?

Kl. 14:21

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 14:21

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Fordi vi mener, man skal kunne være i stand til at stå til ansvar for sine egne handlinger, så hvis man begår noget kriminelt som 16-årig, skal man kunne stilles til ansvar for det, før man også får muligheden for at kunne være med til træffe beslutninger på vegne af hele fællesskabet, uanset om vi snakker valg til Folketinget eller til Europa-Parlamentet for den sags skyld.

Kl. 14:21

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til sundhedsministeren. Vi går nu i gang med ordførerrækken, og den første, der får ordet, er fru Birgitte Vind fra Socialdemokratiet.

Kl. 14:21

(Ordfører)

Birgitte Vind (S):

Tak for det, og tak for forslaget. Det er jo et meget vigtigt spørgsmål, der bliver rejst, når der bliver talt om unges deltagelse i demokratiet. I Socialdemokratiet er vi ikke enige i, at det er tiden til at ændre valgretsaldere nu. Hvad vi til gengæld er meget, meget optaget af, er de unges deltagelse i demokratiet. Og der synes vi, at vi har et arbejde at gøre som land, som Folketing. Det har vi både her centralt, men det har vi også ude i kommunerne for at give børnene – nu er det moderne at bruge ordet skills – evner til og mulighed for at reflektere over demokratiske beslutningsprocesser. Ministeren nævnte lige skolevalg, og det synes vi er et rigtig godt eksempel på noget, som er populært, og som giver de unge nogle muligheder for at reflektere og få noget viden.

Men når man lytter til de unge nu, er jeg helt med på, at alliancen her har stillet det her forslag, og jeg har kæmpe, kæmpe stor respekt for det arbejde, de gør. For der er næsten ikke noget vigtigere, end at vi får vækket de unges interesse for demokratiet. Hvis vi kigger på det danske demokrati, er der kun 130.000 danskere lige nu, der er medlem af et politisk parti. Det er altså ikke ret mange, der er med til at bestemme, hvem af os der, når det kommer til stykket, kan vælges ind i Folketinget. På den måde er der brug for, at det ikke bare er de unge, men at det egentlig også er danskerne som helhed, der sætter fokus på demokratiet.

Derfor er vi i Socialdemokratiet lige så meget optaget af, at vi får løftet de unges demokratiske deltagelse lokalt. Det kunne f.eks. være ude i byrådene i lokalområderne. Hvis man lytter til Dansk Ungdoms Fællesråds seneste analyse og kigger på den, i forhold til hvad de unge selv mener, så viser den analyse jo sådan set, at de ved meget, men ikke har særlig stor tillid til, at den viden, de har, kan bruges til noget. Det synes jeg er noget, vi skal tage dybt alvorligt.

Nu skal jeg nok lade være med at referere til nogle bestemte, men jeg mødes jo ofte – og det tænker jeg vi alle sammen herinde gør – med unge, har ofte unge på besøg, og det har jeg også haft i den her uge. Når de så spørger, hvad jeg p.t. arbejder med, har jeg f.eks. fortalt, at noget af det, vi skal arbejde med i den her uge, er det her forslag. Så har jeg spurgt dem, hvad de tænker, og så bliver der meget, meget stille. Nu skal man ikke tage enkelte skoleklasser til indtægt for, hvad hele Danmarks ungdom mener, men der bliver meget, meget stille, og der breder sig en stor ydmyghed i lokalet, og der kigger op i loftet og kigger ud til siderne og tænker: Det ved vi jo ingenting om. Det får jo også mig til at sige, at ja, vi er helt enige i, at der skal mere undervisning til, der skal være flere muligheder for de unge til at stifte bekendtskab med demokratiet, og hvad der reelt sker i Europa.

Spørger vi voksne danskere over 18 år, vil mange af dem også sige, at det, der foregår i EU, er ret fjern. Der har vi alle sammen en opgave med at få ejerskab til det i flere generationer. Så tak for at have løftet det. Men vi er i Socialdemokratiet meget enige i, at det ikke er tid til at ændre valgretsaldere lige nu. Det handler også om, at vi jo p.t. tænker, at ja, det følges ad med myndighedsalderen, for ved de andre valg, vi har i Danmark, skal du også være 18 år. Og vi er helt med på, at det forslag her ikke kræver en folkeafstemning – det ville vi kunne gøre med en lovændring herindefra – men vi tænker ikke, at det er argument nok i sig selv. Men jeg køber fuldstændig argumentet om, at de unge har brug for mere vejledning og mere oplysning og mulighed for at sætte sig ind i, hvad Europa drejer sig om, for det er meget, meget vigtigt. Vi kan ikke støtte forslaget. Tak for ordet.

Kl. 14:25

Kl. 14:28

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er foreløbig fire korte bemærkninger. Først er det fru Christina Olumeko, Alternativet. Værsgo.

Kl. 14:25

Christina Olumeko (ALT):

Tak for talen. Jeg lægger mærke til, at ordføreren siger, at det er vigtigt for Socialdemokratiet, at de unge stifter bekendtskab med vores demokrati. Det er vi jo enige i i Alternativet. Derfor ærgrer det mig, at Socialdemokratiet ikke ønsker at støtte det her. Jeg er egentlig nysgerrig på, hvad udviklingen i Socialdemokratiets holdning skyldes. For kigger vi tilbage i tiden, har Socialdemokratiet jo netop støttet at sænke valgretsaldere. En tidligere kommunalordfører fra Socialdemokratiet udtalte for år tilbage:

Folkeskolen har til formål at opdrage og uddanne til demokrati, så når man er 16 år, som man typisk er, når man er færdig med folkeskolen, er man fuldt ud moden til at deltage i demokratiet.

Så hvad er det, der er sket nu, hvor Socialdemokratiet pludselig ikke længere har den holdning? Hvorfor er 16-årige ikke længere modne til at deltage i demokratiet?

Kl. 14:26

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 14:26

Birgitte Vind (S):

Tak. Det var tilbage i 2008. Det er jo nogle år siden. Siden er der jo sket meget i vores samfund. I forhold til hvordan jeg ser udviklingen lige nu, kan jeg sige, at når jeg taler med unge mennesker om demokratiet, men også om muligheden for at følge med i, hvad der sker rent demokratisk, så kan jeg høre, at de bl.a. er meget optaget af det, de møder på nettet, i forhold til om de kan stole på det, og i forhold til om de oplysninger, de kan finde, er nogle, som de egentlig kan have tillid til. De er meget usikre på, hvor de skal bevæge sig hen for at få de rigtige informationer. Det er bare for at tage et eksempel.

Noget af det, jeg i hvert fald er meget optaget af, er det her med, hvad der er fake news, og hvad det betyder, at vi nu har AI, som kan lave tekster om EU. Hvordan påvirker det de unge? Kan de gennemskue det? Der er rigtig mange, i hvert fald i min egen generation, der har svært ved at gennemskue, hvad der egentlig er hvad. Når nogen siger noget, hvad er så op og ned? Det kan godt være, de unge er bedre til det. Så det der med at have mulighed for at analysere, hvad der er op og ned, og gennemskue virkeligheden tror jeg er noget af det, der har forandret sig fra 2008 til nu – i hvert fald i min optik.

Kl. 14:27

Formanden (Søren Gade):

Fru Christina Olumeko.

Kl. 14:27

Christina Olumeko (ALT):

Tak for et meget klart svar. Jeg forstår, at det ifølge ordføreren er blevet sværere for unge at gennemskue virkeligheden. Det vil jeg bare erklære mig meget uenig i. Min oplevelse er, at unge mennesker er langt mere digitalt dannede, end ældre mennesker er, skal jeg hilse at sige. Men lad os nu lade det ligge.

Jeg kan høre, at der er nogle bekymringer. Men kunne vi ikke bare mødes og sige: Fint, vi laver et forsøg til det her europaparlamentsvalg, bare den her ene gang, hvor vi så evaluerer det, ser, hvordan det gik, og ser, om de unge kunne gennemskue virkeligheden?

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 14:28

Birgitte Vind (S):

Det der med at lave forsøg i forhold til valgretsaldere og demokrati er nok ikke lige det, jeg er til, specielt ikke, når vi ser DUF's analyse af, hvordan de unge rent faktisk forholder sig til deres egen mulighed for at gennemskue, hvad der er op og ned. Så i forhold til den demokratiske dannelse ville jeg nok starte et andet sted og tage fat i det på et langt tidligere tidspunkt, så vi kan sikre os, at alle unge faktisk har haft mulighed for at sætte sig ind i, hvad EU går ud på.

Kl. 14:28

Formanden (Søren Gade):

Fru Sascha Faxe, Alternativet. Værsgo.

Kl. 14:28

Sascha Faxe (ALT):

Tak. Og tak for talen. Det aktivt at deltage og være forpligtet på fællesskab er jo afgørende for, at man føler sig som en del af et fællesskab. Der skal være brug for en, og jeg ved, at ordføreren ligesom jeg går vanvittig meget op i unges trivsel.

Selv om det er længe siden, har jeg også engang været ung, og jeg kan godt huske den frustration, der var over, at der var nogle, som kunne bestemme noget, som jeg skulle stå til ansvar for, uden at jeg havde indflydelse på det. Og jeg brugte alle mulige midler til at prøve at få indflydelse på det. Jeg har været formand for et ungdomsråd, jeg har været aktivist, og jeg har gjort alle mulige ting, men det gav bare ikke den ægte vare. Altså, den dag, jeg gik ned og stemte, var nok den største dag i mit liv. Det betød helt vanvittig meget, at jeg kunne få indflydelse på det, jeg var blevet pålagt af omverdenen.

Så for mig at se handler det jo også om, om man skal vide det først, eller om man skal have et ansvar og så bygge viden på i forhold til det. Så hvordan ser det ud for Socialdemokratiet med hønen og ægget i den her sammenhæng?

Kl. 14:29

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 14:29

Birgitte Vind (S):

Det er et rigtig godt spørgsmål, for jeg tror ikke, at man en til en kan sige, at der er én bestemt rækkefølge. Altså, som ministeren også var inde på, er der jo helt sikkert nogle, der godt vil kunne sætte sig ind i det, eller som har interesseret sig for det og sat sig ind i det på forhånd, og der er andre, der ikke vil gøre det, og som måske gør det, som mor og far gør, eller gør det, andre gør. Det ved vi jo fra andre valg er det, der nogle gange sker.

Jeg synes, det er en interessant diskussion, for jeg er helt enig i, at det, at man får et ansvar, vokser man ved, og så begynder man måske at interessere sig for det. Det er jeg helt enig i. Jeg synes bare, der er nogle andre overvejende grunde til hverken at lave forsøg med valg nu og her eller begynde at ændre på valgretsaldere.

Kl. 14:30

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren for den anden korte bemærkning. Værsgo.

- Kl. 14:30
- Sascha Faxø (ALT):**
Tak. I sin tale kom ordføreren ind på, at man kunne starte med kommunalvalg i forhold til det; at man kunne engagere sig der. Nu er der lidt længere tid til kommunalvalget, næsten 2 år. Kunne ordføreren så være med på, at man måske eksperimenterede der og så på, om vi kunne lave et forsøg der – det er meget tættere på, og måske ville det være et godt sted at få nogle erfaringer, så vi kan nå at lave den vidensopbygning hos de unge og samtidig også finde ud af, at vi faktisk kan måle på, hvad det betyder for den demokratiske dannelse og for ansvarsfølelsen hos de unge.
Så spørgsmålet er: Kunne Socialdemokratiet være med på, at vi tester det til kommunalvalget om 2 år?
- Kl. 14:31
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Ordføreren.
- Kl. 14:31
- Birgitte Vind (S):**
Så har jeg måske udtrykt mig uklart, for det, jeg mener, er, at det, vi har som opgave lokalt, er at inddrage de unge i f.eks. ungdomsråd, som rigtig mange kommuner har, og højne det arbejde.
Nej, vi er ikke klar til det. Jeg synes, der ligger meget andet til grund for det. Altså, det lokale er også noget med, at man som ung opdager, at man rent faktisk har mulighed for at yde indflydelse der, hvor man er lokalt, i forhold til nogle af de ting, der påvirker ens dagligdag.
- Kl. 14:31
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Tak. Så er det hr. Torsten Gejl, Alternativet. Værsgo.
- Kl. 14:31
- Torsten Gejl (ALT):**
Tak for talen, hvori ordføreren siger, at vi har et kæmpe arbejde at gøre med at involvere de unge i demokratiet – der er ikke noget vigtigere end at involvere de unge i demokratiet – og at de unge ikke har tillid til, at deres viden kan bruges til noget i demokratiet. Vi er totalt enige i det hele. Og så har vi en kæmpe gruppe unge, som er repræsenteret af mange ungdomsorganisationer, og som skriger på at få lov til at tage del i demokratiet og gerne vil sætte sig ind i det. Vi har et skolesystem, der gør, at vi kan forberede dem til tænderne til de, og så siger ordføreren nej. Forstår ordføreren godt, at det virker totalt bagvendt i forhold til ordførerens egen argumentation?
- Kl. 14:32
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Ordføreren.
- Kl. 14:32
- Birgitte Vind (S):**
Nej, det forstår jeg ikke. For EP-valget er lige rundt om hjørnet, og vi kan jo ikke med så kort varsel pålægge skolerne og andre at få det her implementeret i deres måde at arbejde på. Så det synes jeg ikke er den rigtige måde at se det på.
- Kl. 14:32
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Spørgeren for sin anden korte bemærkning.
- Kl. 14:32
- Torsten Gejl (ALT):**
Fint, så lad os da gøre det til det næste EP-valg – men det vil ordføreren jo heller ikke, så det argument duer ikke. Ordføreren siger, at
- Kl. 14:33
- hun har haft en skoleklasse på besøg, og ordføreren gør meget ud af at sige, at det kan man jo ikke lave videnskab ud fra. Men så gør ordføreren det alligevel, når hun siger, at de kiggede op i loftet. Men det er jo ikke videnskab. Ordføreren siger også, at tiden har udviklet sig på en måde, hvor det er sværere for de unge at tilegne sig information. Der synes jeg ikke, at ordføreren har den respekt for de unge, som ordføreren også i sin tale kalder børn. Jeg tror, at de unge er meget bedre til at afkode de digitale medier, og at de i den grad har adgang til langt flere informationer, der ville gøre dem kvalificeret til at træffe sådan et valg.
- Kl. 14:33
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Ordføreren.
- Kl. 14:33
- Birgitte Vind (S):**
Som jeg også håber at jeg gav udtryk for, er jeg sikker på, der er nogle unge, som synes, at det her er så spændende, at de vil sætte sig ind i det og vil gå ind i det med fynd og klem, som det hedder, fra dag et. Men der vil også være rigtig mange unge, som er enormt usikre. Så jeg synes, at det her handler om dels dét, men primært om, hvad det er, vi som nation gerne vil, når vi har en valgrets alder, der er 18 år, ved folketingsvalg og kommunalvalg. Vi har en myndighedsalder, der er 18 år. Skal de ting ikke følges ad? Altså, det er der, hvor Socialdemokratiet står lige nu.
- Kl. 14:33
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Så er det hr. Lars Boje Mathiesen, uden for grupperne. Værsgo.
- Kl. 14:33
- Lars Boje Mathiesen (UFG):**
Tak. Det, der får mig til at tage ordet, er, at ordføreren sagde, at der skulle mere undervisning til, og det undrer mig lidt. Jeg har ikke set nogen konkrete forslag fra Socialdemokratiet om, at der skal undervises i flere lektioner i f.eks. samfundsfag – det er jo der, man har mulighed for at undervise eleverne i det her. Har Socialdemokratiet et forslag på vej, som gør, at der kommer mere undervisning i det?
- Kl. 14:34
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Ordføreren.
- Kl. 14:34
- Birgitte Vind (S):**
Nej, det jeg sagde, var, at man ude lokalt skulle give unge mulighed for at deltage i demokratiske processer bl.a., og det kunne f.eks. være i forbindelse med den måde, man arrangerer sine ungeråd på. Det er jo meget forskelligt fra kommune til kommune, hvordan man arbejder med ungeråd.
Tager vi Københavns Kommune f.eks., så har de unge i Københavns Kommune netop været med til at få stemt en bevilling igennem på flere millioner kroner til mere seksualundervisning. Det er simpelt hen ungerådets måde at arbejde på dér. Og der så oplever de unge jo helt reelt, at de har mulighed for at få indflydelse på noget demokrati. Det har de simpelt hen presset igennem ved at have gode argumenter, og det synes jeg er en helt fantastisk læringsplatform at give vores unge, for det giver dem mod og blod på tanden til at gå længere og måske på et tidspunkt melde sig ind i et politisk parti og engagere sig i demokratiet.
- Kl. 14:35
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Spørgeren.

Lars Boje Mathiesen (UFG):

Jamen det er meget fint, det har vi også i Aarhus, men det er bare ikke det, jeg spørger om. Jeg spørger, fordi ordføreren sagde, at der specifikt skal mere undervisning til. Så kan det godt være, at ordføreren nu vil benægte, at hun har sagt det, men så kan vi spole tilbage; det ville da være mærkeligt, at ordføreren nægter, hvad hun selv har stået og sagt. Jeg spørger til, at når man siger, at der skal mere undervisning til, går jeg ud fra, at det er enten i regi af folkeskole eller ungdomsskole eller noget andet, og så spørger jeg bare: Har regeringen noget på vej, hvad det angår? For når man har den holdning, der skal mere undervisning til, er det jo herindefra at man kan sige det, eller i hvert fald komme med en opfordring til kommunerne om at der skal mere undervisning til. Men har man noget på bedding i forhold til det?

Kl. 14:35

overbygning. Jeg har også deltaget samfundsfagstimer i 1. g, hvor man jo også ad den vej som politiker her fra Christiansborg kan være med til at så nogle frø for at få de unge til at engagere sig og tage nogle diskussioner rundt omkring i landet.

I Venstre holder vi, som også ministeren understregede, fast i, at valgretsalderen bør følge myndighedsalderen, og det er et princip, kan man sige, vi står på, og jeg mener faktisk, at det helt grundlæggende giver rigtig god mening, at man kan træffe beslutninger på samfundets vegne, den dag hvor man også kan træffe beslutninger uden forældrenes samtykke. Med det kan jeg sige, at Venstre kommer ikke til at støtte Alternativets beslutningsforslag.

Kl. 14:39

Fjerde næstformand (Karina Adsøl):

Tak, så er det ordføreren.

Kl. 14:35

Fjerde næstformand (Karina Adsøl):

Tak til ordføreren. Der er en kort bemærkning til fru Christina Olumeko, Alternativet. Værsgo.

Kl. 14:39

Birgitte Vind (S):

Det er rigtigt, at undervisningen jo ikke behøver at være i et klasse-lokale, og det er jeg sådan set med på. Det, jeg gerne vil gentage, er, at kommunerne jo har mulighed for allerede i dag at lave de her ungeråd og trække unge ind, der er interesseret i det, og opdrage dem, danne dem og give dem noget mere med i bagagen, end det sker i dag. Der er utrolig stor forskel fra kommune til kommune.

Nej, vi har ikke planer om at ændre på det, som det er i dag, i forhold til undervisningen i folkeskolen. Men der ligger altså masser af muligheder for kommunerne til at inddrage de unge i demokratiske beslutningsprocesser.

Kl. 14:35

Christina Olumeko (ALT):

Tak for ordet, og tak til ordføreren for talen. Jeg vil bare til at starte med lige præcisere, at det er Alternativet, der fremsætter det her forslag på vegne af alliancen for at give 16-årige valgret til europaparlamentsvalget, herunder de virkelig visionære ungdomsorganisationer, der står bag. Så jeg vil nødig tage æren her i Alternativet. Igen vil jeg gøre det klart, at det er sådan, at myndighedsalderen og valgretsalderen historisk set ikke fulgtes ad. Det er i nyere tid, at det er sket.

Jeg vil gerne spørge ind til det her med myndighedsalderen, for jeg har svært ved at blive klog på det. Jeg hører ordføreren sige, at samfundets krav skal gælde for de 16- og 17-årige i forhold til eksempelvis den kriminelle lavalder, men de må ikke influere samfundets krav til dem. Det synes jeg ikke hænger sammen. Kan ordføreren forklare det for mig?

Kl. 14:40

Fjerde næstformand (Karina Adsøl):

Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til fru Anni Matthiesen fra Venstre. Værsgo.

Kl. 14:36

Fjerde næstformand (Karina Adsøl):

Ordføreren.

Kl. 14:40

(Ordfører)

Anni Matthiesen (V):

Tak for det, formand. Og tak til Alternativet for at fremsætte det her beslutningsforslag, så vi kan få en god debat i salen i dag. Jeg må sige, at for os i Venstre er det utrolig afgørende, at vi både motiverer og inddrager unge mennesker i de demokratiske processer. Jeg mener, at det er rigtig vigtigt, at vi på alle mulige måder gør en indsats for at ruste de unge til også at kunne deltage aktivt i samfundsdebatter og for den sags skyld også være med til at tage nogle demokratiske valg.

I Venstre værdsætter og deler vi også Alternativets ønske om at fremme unges politiske engagement. Jeg kan sige så meget, som Alternativet jo nok også er bekendt med, at netop i de her uger er der også skolevalg rundt omkring i hele landet. Og det er faktisk sådan, at i morgen, hvor det er valgdag, er der omkring 71.000 elever, som skal til stemmeurnerne og stemme. Det er faktisk næsten alle kommuner, som har skoler, som tager del i skolevalget. Det er jo én måde at være med til at sikre, at de unge får en større indsigt, både i politik og for den sags skyld i de demokratiske muligheder.

Det er også den erfaring, jeg gør mig, når jeg besøger rigtig mange skoler rundt omkring i landet. Man vil rigtig gerne være med til at debattere og diskutere og for den sags skyld også være med til at komme med sine holdninger til forskellige emner. Jeg kan sige, at inden for det seneste halve år har jeg også personligt gjort det, at jeg har sagt ja tak til mange debatter, især i klasserne i folkeskolens

Anni Matthiesen (V):

Så vil jeg gerne indlede med at sige, at uanset hvem der har skrevet teksten i beslutningsforslaget her, altså om det er Alternativet eller alliancen, som Alternativets ordfører siger, så kan vi ikke støtte beslutningsforslaget. Det er bare lige sådan for at få det på plads.

Så må jeg sige, at for os, som jo også ministeren understregede, er det et princip, at de to ting følges ad, altså at myndighedsalderen også følger valgretsalderen. Det er egentlig derfor, at vi afviser beslutningsforslaget.

Kl. 14:40

Fjerde næstformand (Karina Adsøl):

Så er det spørgeren for sin anden korte bemærkning.

Kl. 14:40

Christina Olumeko (ALT):

Tak. Jeg synes bare stadig væk ikke, at det er klart. Jeg kan forstå, at det er et princip. Så langt, så godt. Men jeg synes ikke, at jeg fik svar på, hvordan de to ting bliver kædet sammen. De unge på 16 og 17 år skal leve op til samfundets krav til dem, eksempelvis i forhold til den kriminelle lavalder – de skal også betale skat, og der er andre krav til dem – men de må ikke influere de krav til dem, f.eks. ved at stemme til valg. Man kan også som 16- og 17-årig influere sine løn- og arbejdsvilkår i sin fagforening. Så der er nogle ting, der ikke hænger sammen. Hvorfor hænger de ikke sammen?

	Kl. 14:41		Kl. 14:43
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Ordføreren.		Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Ordføreren.	
	Kl. 14:41		Kl. 14:43
Anni Matthiesen (V): Jeg må igen sige, at det jo er sådan, at vi ligesom har sagt, at de unge mennesker f.eks. ikke må køre bil, når de ikke er fyldt 18 år. De ting hænger jo også fint sammen med valgretsaldere. Så man kan jo sagtens finde nogle ting, hvorom man tænker: Hvorfor må de det, når de ikke må noget andet? Jeg må bare stadig væk holde fast i, at jeg helt principielt synes, at det er den rette regel, vi holder fast i, altså at myndighedsalder og valgretsaldere skal følges ad.		Anni Matthiesen (V): Jeg er selvfølgelig ked af, at hr. Torsten Gejl ikke kan forstå principper, og – for den sags skyld – hvorfor vi har et princip om, at valgretsaldere følges ad med myndighedsaldere. Det kan man have forskellige holdninger til, også politisk set. Det anerkender jeg. Jeg synes bare, at det er så vigtigt, at vi gør rigtig mange andre ting for at klæde unge mennesker på til at være klar til at stemme, når de bliver 18 år. Derfor synes jeg egentlig, at de andre ting, bl.a. det om skolevalg, er noget af det, som vi jo hvert fald skal bakke op omkring og understøtte.	
	Kl. 14:41		Kl. 14:44
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Så er det hr. Torsten Gejl, Alternativet. Værsgo.		Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Tak. Så er det fru Sascha Faxe, Alternativet.	
	Kl. 14:41		Kl. 14:44
Torsten Gejl (ALT): Vi har jo haft tider, hvor myndighedsaldere og valgretsaldere ikke fulgtes ad. Mig bekendt er der ikke kommet nogen katastrofe ud af det. Det gik jo fint nok. Så jeg forstår simpelt hen ikke argumentet. Jeg forstår godt, at regeringen har et princip. Det forstår jeg godt. Jeg forstår bare ikke logikken bag. Jeg kan godt se, at det er behændigt at sige, at de to ting skal følges ad, men jeg fatter simpelt hen ikke hvorfor. Så jeg vil godt sætte et kæmpestort spørgsmålstegn ved hvorfor. Hvad er det, der sker oppe i hovedet på en i det sekund, fra man er 17 år, til man bliver 18 år, ud over at ens forældre så selvfølgelig ikke længere bestemmer over en? Hvad er det, der sker i det magiske sekund, der gør, at man pludselig har forudsætningen for at stemme, når man ikke havde det før?	Sascha Faxe (ALT): Tak for det. Jeg tænker ikke, at det er os, der står herinde, der skal sige, at den unge er klar til at stemme eller den person er klar til at stemme. Statistikkerne på dem, som har nået valgretsaldere i Danmark, og som altså er over 18 år og har stemmeret, viser, at i omegnen af 14 pct. af danskerne går op i politik og ved faktisk, hvad det er, de stemmer om, når vi har valg i Danmark. Skal vi så også gå ind at lave en Grundtvig på dem og sige, at de 86 pct. så heller ikke skal have lov til at stemme?		Kl. 14:45
	Kl. 14:42		Kl. 14:45
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Ordføreren.		Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Ordføreren.	
	Kl. 14:42		Kl. 14:45
Anni Matthiesen (V): Jeg tror egentlig også, at hr. Torsten Gejl på den måde godt ved, at der kan ske mange ting fra det ene sekund til det andet, og – for den sags skyld – fra man bliver 17 eller 18 år. Det kan også være meget, meget forskelligt fra ung til ung. Der kan såmænd være unge mennesker, om hvem man synes, at de da sagtens burde kunne stemme, og så kan der være andre, om hvem man synes, at de måske burde vente noget længere. Jeg tror bare, at vi som ansvarlige voksne i Folketinget jo også er nødt til at sige, at vi er nødt til at have nogle retningslinjer. Der står vi som sagt på, at det giver helt god mening, at valgretsaldere og myndighedsaldere følges ad.		Anni Matthiesen (V): Nej, det synes jeg egentlig ikke. Og jeg vil være ærlig at sige: Jeg forstår så ikke Alternativets tankegang. Jeg synes egentlig, at vi som parlament, som Folketing også har et ansvar for at sætte nogle retningslinjer op. Det er jo egentlig det, vi gør i den her sammenhæng. Og så synes jeg, vi har et kæmpestort ansvar i forhold til at hjælpe de unge mennesker til at blive godt klædt på, så de også er klar til at kunne tage beslutninger, når de kan, netop ved 18-årsalderen.	
	Kl. 14:43		Kl. 14:45
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Så er det spørgeren for sit andet spørgsmål.		Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Spørgeren.	
	Kl. 14:43		Kl. 14:45
Torsten Gejl (ALT): Jeg kan stadig væk ikke forstå det. Jeg mener virkelig ikke, at der sker noget i det sekund. Jeg kan stadig ikke forstå, hvad det skulle være. Med hensyn til det der med at have principper kan jeg ikke forstå, at man har principper for princippernes skyld. Jeg er simpelt hen nødt til at forstå logikken bag et princip. Det er derfor, at jeg beder regeringen om at forklare princippet ordentligt.		Sascha Faxe (ALT): Venstre er et liberalt frihedsparti. Så det, jeg hører ud fra det, ordføreren siger, er, at man faktisk reelt ikke er ansvarlig og klar endnu, når man er fyldt 16 år. Men set ud fra et ansvarssynspunkt burde ansvar og indflydelse så ikke følges ad, så vi faktisk gik derhen, hvor vi sagde, at man, når man har en kriminel lavalder, hvor man har en masse forpligtelser, også bliver honoreret med, at man får en indflydelse?	
			Kl. 14:46
		Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Ordføreren.	

Kl. 14:46

Anni Matthiesen (V):

Som jeg forstår Alternativet, mener Alternativet faktisk, at vi på jo formentlig også mange andre områder så skal ændre alderskravet. Jeg tænker f.eks. også på kørekort. Skal man måske have lov til at køre bil, fra man er 12 år? Altså, skal man fjerne alle de der alderskrav?

Det er bare ligesom også for at forstå Alternativets argumenter. Jeg er nødt til at holde fast i, at jeg faktisk synes, det giver rigtig, rigtig god mening, at valgretsalderen også følger myndighedsalderen.

Kl. 14:46

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til hr. Mads Olsen, Socialistisk Folkeparti.

Kl. 14:47

(Ordfører)

Mads Olsen (SF):

Når vi snakker om valgret, må vi erkende en fundamental sandhed: Vores demokrati kan kun være så stærkt som de stemmer, der udgør det. Men lige nu mangler vi en særlig gruppes stemme, nemlig de unges. Det er derfor på tide at anerkende, at 16-årige i Danmark er mere end bare unge. De er informerede og engagerede borgere, der fortjener retten til at stemme og til at blive hørt.

I årevis har vi set en foruroligende tendens, nemlig at unge mennesker ikke stemmer i samme grad som ældre generationer, og dette gælder især ved EU-valget. Jeg tror på, at hvis vi viser dem den demokratiske tillid, som det jo er at kunne stemme, vil vi se stemme-procenten skyde i vejret, for så siger vi til hver enkelt unge: Du er hørt, du er vigtig, og din stemme tæller. Samtidig anerkender vi, at vi har brug for unge menneskers stemmer og erfaring, at de ikke skal stemme for deres egen skyld, men faktisk for vores samfunds skyld. Bare se til vores naboer i Tyskland og lidt videre til Belgien – lande, der har indset vigtigheden af ungdommens stemme. De forstår, at EU's beslutninger påvirker os alle, og at de unge, som skal bære byrden af de her beslutninger længst, selvfølgelig bør have en afgørende stemme.

I dag står vi over for mange kriser. Vi står over for en klimakrise, en digital revolution og en verden i forandring. Vores unge har idéer og ambitioner, og frem for alt har de en forståelse for de udfordringer, som vi nu som samfund står over for. Er det måske ikke de unge, der har stået forrest på klimabarrikaderne i længst tid? Er det måske ikke de unge, der i lang tid har vidst, at der var et grundlæggende problem med den måde, vi bygger vores sociale medier op på? Jo, det er det.

Jeg siger selvfølgelig ikke, at hvis vi havde givet 16-årige stemmeret for 10-12 år siden, havde der ikke været nogen klimakrise, og at verden så havde set grundlæggende anderledes ud, men vi må simpelt hen bare erkende, at unge i dag altså besidder en særlig viden og erfaring, som mange parlamentarikere i Europa-Parlamentet mangler, og som jeg tror de vil få, hvis de bliver nødt til at forholde sig til de unges behov og visioner. Jeg mener, at det, at vi nægter dem retten til at stemme, betyder, at vores demokrati og beslutningsproces faktisk mangler den erfaring. Vi har ganske enkelt en blind vinkel. Derfor fortjener vores unge ikke blot at blive hørt, de fortjener faktisk magten til at forme deres egen fremtid.

Så lad os nu ikke stå i vejen for fremskridt. Lad os ikke ignorere det potentiale og den indsigt, som vi unge besidder. Det er på høje tid, at vi giver 16-årige valgret til EU-valget. Jeg var da selv klar til at stemme, da jeg var 16 år. For det her handler ikke kun om demokrati, det handler faktisk om retfærdighed, lighed og anerkendelse af, at hver eneste stemme har en værdi, og at de har den samme værdi. Så lad os nu ikke være bange for at udvikle vores demokrati, lad

os ikke holde fast i gamle idealer, bare fordi det er gamle idealer. Lad os lukke vores blinde vinkel og bringe vores unge ind i folden af demokratiske medborgere. Lad os give dem stemmeret og så se demokratiet blomstre. For når de unge stemmer, styrker vi vores samfund og sikrer en lysere fremtid for os alle sammen.

Tak for ordet.

Kl. 14:50

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak til ordføreren. Der er nogle korte bemærkninger, og den første er til fru Christina Olumeko, Alternativet. Værsgo.

Kl. 14:50

Christina Olumeko (ALT):

Tak for ordet, og tak til ordføreren for talen. Det glæder os i Alternativet, at SF har det demokratiske mod, der skal til for at videreudvikle vores demokrati og få flere borgere til at deltage i det, så det skal ordføreren have tak for. Det er et mod, som vi i Alternativet beundrer.

Jeg vil gerne spørge ind til folkeskolen. Noget af det, vi har tænkt i Alternativet, noget af det, vi har talt med organisationerne bag forslaget om, er at bruge skolevalget som platform for at lære de unge mennesker om europaparlamentsvalget, og vi forestiller os, at man i de år, hvor der er europaparlamentsvalg, kunne holde skolevalget op til, så dem, der er fyldt 16 og 17 år, faktisk afslutter forløbet med at gå ned og stemme i stemmeboksen med os andre. Er det en platform, som SF kunne forestille sig blive brugt til europaparlamentsvalget, hvis det her skulle blive gennemført, eller har SF andre idéer?

Kl. 14:51

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 14:51

Mads Olsen (SF):

Jeg synes, at vi skal afsøge enhver mulighed for at styrke vores demokrati og give unge den selvtilid, som de desværre ofte mangler. Jeg ved ikke, om lige præcis den løsningsmodel, Alternativet fremlægger her, er den rigtige, for hvis vi f.eks., som jeg hører det, kun skal stemme, hver gang der er EU-valg, vil det kun være hvert femte år, og så kan jeg godt frygte, at man ikke rammer alle unge generationer, som man nu gør med skolevalget nu, hvor alle får lov til at stemme mindst en eller to gange. Det vil i hvert fald være en bekymring. Men jeg synes helt klart, at vi i Folketinget skal arbejde videre med, hvordan vi kan styrke unges demokratiske selvtilid, og at bruge skolevalget til ligesom at promovere det synes jeg da bestemt er noget, vi kan kigge nærmere på.

Kl. 14:52

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren.

Kl. 14:52

Christina Olumeko (ALT):

Tak. Det var faktisk også lige præcis den model, vi tænkte på i Alternativet, altså at skolevalget skal blive ved med at blive afholdt hvert andet år, men at vi sørger for, at det også ligger i de år, hvor der er europaparlamentsvalg, så det ikke kun skal være hvert femte år. Det ville vi helt klart også mene var for sjældent.

Jeg vil bare spørge om, om ordføreren kan respondere på det, vi har hørt fra regeringen indtil videre, altså at myndighedsalderen og valgretsalderen skal følges ad. Er det en logik, som I kan forstå i SF? Vi havde jo svært ved at forstå det i Alternativet.

- Kl. 14:53
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
 Ordføreren.
- Kl. 14:53
Mads Olsen (SF):
 Jeg synes også, jeg har haft lidt svært ved at forstå det, for når vi siger, at valgretsalderen skal følge myndighedsalderen, synes jeg ikke, at man tager udgangspunkt i unges kompetencer. Hvis man så traf en beslutning om at flytte myndighedsalderen til 33, skulle valgretsalderen også flyttes dertil, på trods af at unges kompetencer er præcis de samme. Så den logik forstår jeg ikke. Jeg forstår ikke, hvorfor man ikke tager udgangspunkt i de erfaringer, unge besidder. Det er derfor, jeg selv mener, at 16 år er en bedre valgretsalder, netop fordi der har man fået overstået grundskolen og har haft samfundsfag.
- Kl. 14:53
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
 Tak. Så er det fru Sascha Faxe, Alternativet. Værsgo.
- Kl. 14:53
Sascha Faxe (ALT):
 Tak, og tak til ordføreren for en rigtig god tale. Med fare for at tage ordføreren til indtægt for en hel generation, vil jeg alligevel spørge ordføreren som det yngste medlem af Folketinget og håbe, at han har lyst til at uddybe noget en lille smule. For der bliver åbnet for en vigtig ting i talen, når han taler om de erfaringer og den viden, som unge har i forhold til os gamle. Altså, jeg er jo forældregenerationen til ordførerens generation. Hvad er det for nogle ting, ordføreren forestiller sig vi kan blive beriget med, når vi engang indfører en valgretsalder på 16 år?
- Kl. 14:54
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
 Ordføreren.
- Kl. 14:54
Mads Olsen (SF):
 Det er et rigtig fremragende spørgsmål, synes jeg, selv om jeg nu aldrig vil referere til ordføreren som værende gammel. For det er rigtigt, at når vi snakker om demokratisk erfaring, har vi den forestilling, at jo mere erfaring, livserfaring, du har, desto bedre er det, og at jo ældre du bliver, jo bedre en demokratisk borger bliver du.
 Men det mener jeg ikke er en rigtig måde at anskue det på. Jeg mener, at vi har forskellige erfaringer, alt efter hvor vi er i livet. En 16-årig har andre erfaringer med, bl.a. hvordan vi opbygger sociale medier og med klimaforandringerne, end en 60-årig har. Og det er vigtigt, at vi lytter til de erfaringer, og at vi ikke bare ignorerer dem. For når vi så snakker om ting herinde i Folketinget, f.eks. – det tror jeg statsministeren sagde for et år siden nu – om der ikke er et problem med, at unge kan komme på sociale medier, lang tid før de faktisk er nået den påkrævede alder, har jeg det sådan: Jo, og det var der da også for 10 år siden, da jeg var 11 år og selv lavede præcis den samme finte med at lyve mig ældre på Facebook, end jeg reelt var. Så det er f.eks. sådan nogle erfaringer.
- Kl. 14:55
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
 Spørgeren.
- Kl. 14:55
Sascha Faxe (ALT):
 Tak, formand. Igen undskyld, jeg spørger så personligt, men efter nogle måneder her i Folketinget, hvor tænker ordføreren så at ordfø-
- Kl. 14:53
 reren måske har kunnet bidrage med noget helt konkret, som har gjort os klogere, og som har gjort det til et bedre demokrati?
- Kl. 14:55
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
 Ordføreren.
- Kl. 14:56
Mads Olsen (SF):
 Det vil jeg faktisk mene skete efter 40 minutter, da jeg var blevet stemt ind her i Folketinget og faktisk holdt min første tale. Det var ved en forespørgselsdebat om visionen for gymnasierne. Der mente jeg da selv, at jeg gjorde brug af min egen erfaring og pegede på nogle problemer som karakterræs, at man ofte lavede afleveringer i ferierne osv., som jo er noget, som mange ældre måske ikke kan nikke genkendende til, fordi verden har forandret sig, siden de gik i gymnasiet for 40 år siden.
- Kl. 14:56
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
 Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger. Så vi går videre i ordførerrækken til hr. Jan Carlsen fra Moderaterne. Værsgo.
- Kl. 14:56
 (Ordfører)
Jan Carlsen (M):
 Tak for ordet. Vi mener først og fremmest, at valget er en sag, der kræver omhyggelighed og mange overvejelser. Det er ikke noget, man bare ændrer. Valget betyder indflydelse, men dermed også ansvar. For os hænger valgretsalder sammen med ansvar, og vi mener, at det er et sundt princip, at når man får rettigheder som f.eks. stemmeret, skal der også følge et vist ansvar med. I Moderaterne er det vores holdning, at det ikke er hensigtsmæssigt at sænke valgretsalderen til 16 år. Vi mener, at valgretsalderen skal være knyttet til myndighedsalderen, og det mener vi ikke at vi skal ændre på.
 Når det er sagt, er det samtidig vigtigt at erkende, at unge mennesker i dag har adskillige muligheder for at engagere sig i politiske og demokratiske processer. For mange starter det allerede tidligt i folkeskolen, hvor man bliver aktiv i f.eks. skolens elevråd, hvor man kan udtrykke elevernes synspunkter og være med til at forme skolens politik. Derfor er der også ungdomspolitiske organisationer, hvor de unge kan engagere sig i politiske spørgsmål og øve indflydelse på beslutningstagerne på nationalt plan. Der er sikkert mange herinde, som har trådt deres barnesko eller ungdomssko i et politisk ungdomsparti.
 Desuden har den teknologiske udvikling gjort det lettere end nogen sinde før at deltage aktivt i demokratiet. Sociale medier giver unge mulighed for at dele deres synspunkter, organisere sig og deltage i diskussioner om politiske spørgsmål. Det skaber en dynamisk og inkluderende platform, hvor stemmerne bliver hørt uanset alder. Demokrati er også at kunne deltage i debatter, gå med i demonstrationer og udtrykke sig helt præcist. Det er også en del af den politiske proces. Frivilligt arbejde og deltagelse i ngo'er og andre organisationer giver de unge mulighed for at påvirke samfundet og bidrage til positive forandringer.
 Afslutningsvis vil jeg sige, at selv om vi i Moderaterne anerkender vigtigheden af at inddrage de unge mennesker, mener vi, at vi bør fastholde det sunde princip om, at valgretsalderen skal følge myndighedsalderen. Samtidig vil jeg opfordre til, at vi alle sammen fortsætter med at styrke de eksisterende muligheder, som de unge har i dag, for at deltage i vores demokrati. Lad os hellere gøre en fælles indsats for at hæve stemmeprocenten ved alle valg i Danmark. På den måde sikrer vi en langsigtet investering i vores demokrati.
 Tak for ordet.

- Kl. 14:59 er det rigtig svært. Der er nogle enkelte, men det er rigtig svært at få til at fungere.
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Tak til ordføreren. Der er en række korte bemærkninger, og den første er til fru Christina Olumeko, Alternativet. Værsgo.
- Kl. 14:59
- Christina Olumeko (ALT):**
Tak for ordet. Og tak for talen. Jeg kan forstå, at det for Moderaterne ligesom for Moderaternes kollegaer i regeringen er meget centralt, at valgetsalderen og myndighedsalderen følges ad. Vi har boret lidt i logikken, og det har jo været lidt uklart. Nu vil jeg gerne starte bag fra i stedet for og spørge: Hvad er det, der er så specielt ved myndighedsalderen? Hvad er det, der sker, når man fylder 18 år og derved har nået myndighedsalderen, som er så epokegørende for mennesker, og som ikke var sket, da de var 17 år?
- Kl. 15:00
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Ordføreren.
- Jan Carlsen (M):**
Man bør jo ikke kunne træffe beslutninger på samfundets vegne, når der er så mange andre ting, man ikke kan, før man er myndig. Det er det, vi lægger i det.
- Kl. 15:00
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Spørgeren for sin anden korte bemærkning.
- Kl. 15:00
- Christina Olumeko (ALT):**
Ordføreren svarede ganske kort – og tak for det også – at det er et spørgsmål om, om man kan træffe beslutninger på samfundets vegne, når man er dér. Som vi også har nævnt før, er det sådan, når man er under 18 år, at man jo allerede bliver pålagt samfundets krav, eksempelvis i form af det, at man kan aftjene sin værnepligt, men man er også over den kriminelle lavalder. Så hvorfor er det, at man ikke godt må influere på de krav, som samfundet har til en?
- Kl. 15:01
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Ordføreren.
- Kl. 15:01
- Jan Carlsen (M):**
Vi mener også, det giver meget forvirring, hvis man til nogle valg kan stemme og til andre valg ikke kan. Det er meget nemmere at have en myndighedsalder for alle valg.
- Kl. 15:01
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Så er det hr. Torsten Gejl, Alternativet.
- Kl. 15:01
- Torsten Gejl (ALT):**
Jeg synes, at meget af den modstand, der er imod det her beslutningsforslag om at nedsætte valgetsalderen ved EU-valg til 16 år, er præget af mangel på viden. Ordføreren nævner f.eks. elevråd. Jeg kender mange unge, der har været med i elevråd i lang tid, og de føler jo ikke, at det reelt er demokrati. De har måske fået lov til at sikre, at der kom sæbe på toiletterne eller sådan noget minimalt. Ordføreren nævner også alle de her ungeråd. Jamen der er jo mange af dem, der ikke fungerer. Jeg har selv arbejdet med dem derude. Der
- Kl. 15:02
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Tak. Nu er sæbe på toiletterne også ret vigtigt. Værsgo.
- Kl. 15:02
- Jan Carlsen (M):**
Jeg synes jo, at hvis ikke de har lyst til at gå til demonstrationer eller involvere sig i det politiske liv, har de jo ikke interessen. Der er jo fri mulighed for at gøre det og deltage i debatter. Mange gør det jo også på de sociale medier. Så jeg synes, at vi har en meget aktiv ungdom, som deltager i samfundsdebatten på de sociale medier.
- Kl. 15:03
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Spørgeren.
- Kl. 15:03
- Torsten Gejl (ALT):**
Jeg kan ikke finde ud af, om ordføreren mener, at de unge er interesseret i demokratiet eller ej. Ordføreren siger begge dele. Men jeg kan i hvert fald sige, at SAGA, Nyt Europa, Netværket af Ungdomsråd, Europæisk Ungdom, Den Grønne Ungdomsbevægelse, Ungeklimarådet og Ungdomsbureauet alle sammen gerne vil være med i demokratiet. Alle sammen vil de gerne have en stemme, allerede når de er 16 år, så de kan bidrage til det samfund, som de er med til at bygge op. Kan ordføreren ikke godt se, at det ville være så sundt for vores demokrati, hvor vi har så store problemer med at involvere de unge, at vi giver dem den gulerod, det er, efter at have sat sig ind i sagerne at kunne gå ned og sætte sin stemme?
- Kl. 15:03
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Ordføreren.
- Kl. 15:03
- Jan Carlsen (M):**
Jamen man kan sige, at hvis ikke de ønsker at melde sig ind i et politisk parti eller være med til at lave demonstrationer eller andre ting og deltage i debatten andet end på sociale medier, har de jo ikke interesse nok for det.
- Kl. 15:03
- Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):**
Så er det hr. Mads Olsen, Socialistisk Folkeparti. Værsgo.
- Kl. 15:03
- Mads Olsen (SF):**
Problemet ved at knytte valgetsalderen udelukkende til myndighedsalderen er fra mit synspunkt, at man ikke tager udgangspunkt i de unges kompetencer, men tager udgangspunkt i noget eksternt, som kan flytte sig på ethvert givent tidspunkt. Derfor må jeg bare spørge sådan lidt halvfrækt: Hvis vi rykkede valgetsalderen, så den

var 25 år, ville ordføreren så også mene, at det var helt okay, at man så først kunne stemme som 25-årig?

Kl. 15:06

Kl. 15:04

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 15:04

Jan Carlsen (M):

18 år er myndighedsalderen, og der kan man jo forpligte sig selv ved at stifte gæld osv. Der er jo så mange ting, der starter, når man bliver 18 år. Så jeg synes, det er helt naturligt, at man så også kan stemme. Det største problem, vi egentlig har, er, at vi har så lav en stemmeprocent både til europaparlamentsvalget og til kommunalvalget. Vi skulle hellere gøre noget mere for at få hævet de her stemmeprocenter, så vi får flere ud at stemme, så det afspejler demokratiet noget mere.

Kl. 15:04

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren for sin anden korte bemærkning.

Kl. 15:05

Mads Olsen (SF):

Men mener ordføreren ikke, at det kunne være en måde at få flere unge til at gå ud at stemme på netop ved at sige, at vi tager udgangspunkt i deres kompetencer, og at de har en særlig viden og erfaring, som vi har brug for ude i kommunerne eller i parlamentet? Tror ordføreren ikke, at det faktisk vil kunne hjælpe på stemmeprocenterne, at man viste unge den tillid, som det er at stemme?

Kl. 15:05

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 15:05

Jan Carlsen (M):

Nej, jeg kan egentlig ikke se, hvorfor det lige skulle være ved europaparlamentsvalget. Det kunne mere være i det nære demokrati, man skulle stemme – hvis man skulle ændre valgretsalderen. Men som udgangspunkt er vi interesseret i at beholde den valgretsalder, vi har.

Kl. 15:05

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger. Så vi går videre i ordførerrækken til hr. Lars-Christian Brask fra Liberal Alliance. Værsgo.

Kl. 15:05

(Ordfører)

Lars-Christian Brask (LA):

Tak for det. Det må være lidt af en historisk begivenhed med tre Roskildeborgere i rap på talerstolen.

Tilbage til B 57, som det jo drejer sig om: Trods mange unge vælgere og et godt tag i ungdommen mener vi i Liberal Alliance, at valgretsalderen skal forblive, hvor den er.

Derfor støtter vi ikke B 57 – men det troede jeg egentlig lå klart dér.

Kl. 15:06

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Er ordføreren færdig med sin tale? Okay. Der er en række korte bemærkninger. Hr. Torsten Gejl, Alternativet. Værsgo.

Torsten Gejl (ALT):

Jamen idet det her kaldes en Folketingssal og det, vi har i øjeblikket, kaldes en debat, kunne det så passe ordføreren på nogen måde at argumentere for sin holdning og sige, hvorfor det er sådan, at Liberal Alliance ikke støtter det her forslag?

Kl. 15:06

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 15:06

Lars-Christian Brask (LA):

Nej. Vi synes, det er en holdning, at vi synes, at valgretsalderen ligger rigtigt, hvor den gør. Og jeg ved jo godt, at hvis jeg sagde, at valgretsalderen og myndighedsalderen følger hinanden, så skulle vi igennem 10 minutters debat mere.

Så det, vi giver udtryk for, er, hvor vi præcist står i forhold det her forslag, og det er, at vi ikke støtter det.

Kl. 15:07

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren for sin anden korte bemærkning.

Kl. 15:07

Torsten Gejl (ALT):

Hvis der skulle være noget som helst indhold tilbage i de her debatter, vi har i Folketingssalen, så handler det om at forklare, hvorfor man gør, som man gør, altså hvorfor man ikke støtter det. Det er for at berige bl.a. befolkningen, dem, der er til stede her på tilskuerpladserne, så de kan forstå, hvorfor det er sådan.

Vi går ikke bare op på talerstolen og siger, at vi stemmer for, eller at vi stemmer imod. Der er jo en grund til, at vi forsøger at gøre hinanden klogere på hvorfor, vi gør det. Så kunne ordføreren uddybe det en lille smule?

Kl. 15:07

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 15:07

Lars-Christian Brask (LA):

Ja. Vi synes, den ligger ved det rigtige snit.

Kl. 15:07

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Så er det fru Christina Olumeko fra Alternativet. Værsgo.

Kl. 15:07

Christina Olumeko (ALT):

Tak for ordet. Jeg vil gerne spørge lidt ind til noget af det, jeg ved ligger Liberal Alliance på sinde, nemlig det at betale skat, eller rettere sagt det at betale så lidt skat som muligt. Det er jo sådan, at man, når man er under 18 år, og man netop har et fritidsjob, så i mange tilfælde betaler skat.

Hvorfor er det, at Liberal Alliance mener, at man er ansvarlig nok til at betale skat, men at man ikke er ansvarlig nok til at stemme?

Kl. 15:08

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Lars-Christian Brask (LA):

Hvis man er ansvarlig nok til at påtage sig et job og få løn for det, så er det et samfundsansvar at betale skat af det. Det har vi jo besluttet herinde.

Kl. 15:08

liste, hvor der stod, hvad vi skulle gøre. Sådan tror jeg også det kan være et stykke hen ad vejen i dag, altså at vi er enormt påvirkelige, og unge menneske er mere påvirkelige end andre. Som en kammerat sagde til mig, da han skrev til mig: Morten, det er vores opgave at gøre de unge mennesker klar til at flyve, men det er dæleme dulme også vores ansvar at sørge for, at vi ikke kaster dem ud over redekanten, før vi er sikre på, at vingerne kan bære. Jeg tænker, at valgretsaldere er præcis der, hvor den skal være, men det er ud fra, at vi i forvejen stiller så mange store krav til vores unge mennesker.

Kl. 15:08

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak. Spørgeren for den anden korte bemærkning.

Kl. 15:08

Alternativet har selv været inde at kigge på, om der skulle gøres noget ved karakterræset, fordi vi presser dem. Hvorfor skal de så til at tage ansvar for noget så stort lige nu, lige præcis i den alder, hvor de er ved at modnes? Altså, det er ikke nogen hemmelighed, at det er omkring 18-20-årsalderen, frontallapperne falder på plads, og at det jo sådan set er derfra, de kognitive evner er styret.

Christina Olumeko (ALT):

Ja, jeg fik mig lige lusket ind igen, for ordføreren giver så korte svar, at vi dårligt nok når at tegne os ind igen. Ja, jeg synes ikke, at det var særlig tydeligt, og jeg synes nu også, at Liberal Alliance, når organisationerne i dag er til stede og rigtig mange unge mennesker er kommet på tilskuerpladserne og følger med hjemmefra, så bare skylder at uddybe det en del mere, så det er lidt tydeligere for folk, altså hvorfor det er, at samfundsansvaret ikke er klar, når man er 16-17-år, men at man godt kan betale skat.

Kl. 15:09

Så i bund og grund kunne vi have brugt mange ord på at sige, hvad man ellers må som 18-årig eller som 17-årig med en codriver ved siden af. Alle de ting er sagt, men vi tror på, at valgretsaldere er der, hvor den skal være, fordi det er nu, som 18-årig, man er ved at være klar til at træffe de valg. Tak for ordet.

Kl. 15:09

Kl. 15:12

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak. Ordføreren.

Kl. 15:09

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak til ordføreren. Formanden vil lige gøre opmærksom på, at tilhørerne ikke må inddrages i debatten. Men tak for en fin tale. Der er en række spørger. Først er det hr. Torsten Gejl, Alternativet. Værsgo.

Kl. 15:13

Lars-Christian Brask (LA):

Nu er det jo mig, der på Liberal Alliances vegne står på talerstolen, og når det drejer sig om, hvad ordføreren synes, jeg skal eller ikke skal, har jeg heldigvis retten til at være klar, tydelig, kontant og præcis i forhold til, hvad Liberal Alliance mener, og vi mener, at valgretsaldere ligger godt der, hvor den er.

Kl. 15:09

Torsten Gejl (ALT):

Jeg synes, det var en god og nuanceret tale, og jeg tror, det er det, vi er her for, altså at forklare hinanden, hvad vi mener, i stedet for det, vi hørte i det foregående indlæg, som nærmest var en hån imod demokratiet.

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger. Så vi går videre i ordførerrækken til hr. Morten Vehl fra Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 15:09

Ordføreren siger, at ordføreren forventer, at de unge, når de bliver 18, lige så stille er i en situation, hvor de faktisk kan leve op til det at skulle stemme – sådan hører jeg ordføreren – og det synes jeg er et legitimt ræsonnement. Men tror ordføreren, at der, hvis vi før et europaparlamentsvalg, kommunalvalg eller regionsvalg virkelig gjorde en indsats i skolen, i samfundsfag, for at klæde de unge på til valget, måske kunne være en mulighed for, at vi kunne gøre dem klar til at kunne stemme lidt før?

Kl. 15:13

(Ordfører)

Morten Vehl (DD):

Tak for det, formand. Så skal jeg prøve at gøre det langt. Jeg har faktisk glædet mig til den her debat, som jeg også lige var forbi Alternativets ordfører for at sige. Jeg synes, det her er så interessant, fordi det jo sådan set er det grundlæggende i vores demokrati at tale om, hvornår man kan deltage i det, og man skal jo bare huske, at det, når man deltager i et demokrati, så også forpligter.

Jeg har været rigtig langt omkring i mine personlige overvejelser omkring det her, fordi der er så mange aspekter, man skal tage med ind. Hvornår er man en lille voksen? Hvornår er man et stort barn? Jeg ved det faktisk ikke hundrede procent, men jeg skal prøve at fortælle, hvad jeg er kommet frem til. Det, at man deltager i demokratiet, kan jeg til gengæld sige er vigtigt, og tak til jer, der har taget jeres elever med herind, det er supersupergodt. Timingen er jo heller ikke helt dum, i og med at vi i morgen har et skolevalg, og vi inden for forholdsvis kort tid har et forestående europaparlamentsvalg.

I mine overvejelser har jeg været vidt omkring, og jeg har talt med mange mennesker, og jeg har tænkt tilbage på mig selv. Jeg startede i et politisk parti som 15-årig i 1989, kort før et kommunalvalg, fordi jeg syntes, det var vigtigt, at jeg kunne få lov til at være med til at bestemme, hvem der kunne stille op i hvilken rækkefølge i det her parti, og det i sig selv var jo stort at få lov at være med til. Om jeg forstod fuldstændig, hvad der foregik, er jeg faktisk ikke helt sikker på, for vi havde jo egentlig fået udleveret en

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 15:13

Morten Vehl (DD):

Tak for spørgsmålet. Jeg tror, vi kan gøre mange ting for at klæde dem bedre på, men om vi når dertil, at man er i stand til hundrede procent at forstå, hvad det egentlig er, man siger ja til, er jeg faktisk ikke så sikker på. Jeg spurgte min egen datter på 14 om det her, da vi sad ved middagsbordet her den anden aften, og hun sagde: Far, jeg kan godt være med i det her, for jeg stemmer på dig. Så tænkte jeg: Ja ja, bare vent, til du starter i gymnasiet – så har det jo ændret sig. Det viser jo lidt om, hvor påvirkelige de unge mennesker rent faktisk er, og hvor hurtige de er til at skifte mening. Så jeg er ikke sikker på, at de klar som 16-årige, og derfor holder vi fast i, at de skal være 18 år.

Kl. 15:14

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren for den anden korte bemærkning.

	Kl. 15:14		Kl. 15:17
Torsten Gejl (ALT): Ja, men jeg tror også, vi er mange voksne, der er ikke altid er helt klar over, hvad det er, vi stemmer på. Men man kunne jo blive klogere. Man kunne f.eks. laves et ordentligt forsøg, hvor man prøvede det til et kommunalvalg eller EU-valg og gjorde det lidt videnskabeligt, så man målte på, om eleverne føle sig klar. Hvis vi foreslog et ordentligt forsøg, som skulle gøre os alle sammen klogere, og hvor vi kunne sige, at hvis vi ikke blev det eller ikke syntes, det var godt nok, kunne vi bare droppe det igen, ville det så eventuelt være noget, som ordførerens parti kunne stemme for hen ad vejen?		Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Spørgeren for sin anden korte bemærkning.	Kl. 15:17
	Kl. 15:15	Christina Olumeko (ALT): Det glæder mig rigtig meget, hvis vi kan tage debatten sammen. Det ville jeg ønske at flere partier egentlig var med på. Vi havde debatten for mange år til tilbage i Folketinget, og jeg ved, at også SF fremsatte et i sidste valgperiode omkring nogle andre valg, så det er godt at se, vi har debatten. Men jeg savner måske at høre mere om Danmarksdemokraternes position. Hvilke initiativer ser Danmarksdemokraterne man kan tage for at inddrage unge i vores demokrati?	Kl. 15:17
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Ordføreren.		Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Ordføreren.	Kl. 15:17
	Kl. 15:15	Morten Vehl (DD): Jeg vil sige, at vi kan gå med i en snak om, hvordan man skulle gøre det fremadrettet. Jeg kan næsten sige med sikkerhed, at vi ikke tror på, at det skal være i forbindelse med et europaparlamentsvalg, fordi det er så nuanceret, som det er. Det er jo svært selv for voksne mennesker at forstå et europaparlamentsvalg, hvis vi nu skal være helt ærlige. Så man skulle i hvert fald starte et andet sted. Men det er jo en snak, man så kan sætte sig ned og begynde at tage.	Kl. 15:17
	Kl. 15:15	Morten Vehl (DD): Jeg synes jo et eller andet sted, at vi er i fuld gang, i og med at vi netop har skolevalget og har mulighed for, at folk kan komme og besøge stedet her og få oplysning. Der foregår allerede rigtig meget i skolerne i dag, så jeg er egentlig fortrøstningsfuld i forhold til, hvor vi er på vej hen.	Kl. 15:17
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Så er det fru Christina Olumeko, Alternativet. Værsgo.		Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Så er det hr. Mads Olsen, SF. Værsgo.	Kl. 15:18
	Kl. 15:15	Mads Olsen (SF): Jeg vil også starte med at takke for en rigtig god tale. Ordføreren nævner bl.a., at vi stiller store krav til unge mennesker, og det er jeg jo helt, helt enig i. Jeg støtter fortsat forslaget på trods, netop fordi jeg netop tror på, at hvis vi giver de unge en stemme i demokratiet, så kunne vi sænke nogle af kravene, hvis man kunne sige det sådan. Kan ordføreren ikke sætte lidt ord på, hvorfor han ikke mener det samme?	Kl. 15:18
Christina Olumeko (ALT): Tak for ordet, og tak for talen og for at dele refleksionerne med os. Jeg er glad for, at ordføreren synes, det er en spændende debat. Det synes jeg bestemt også det er. Det er altid spændende at snakke om vores demokrati og om, hvordan vi kan udvikle det. Jeg vil også bare gøre det hele tydeligt, at alle mennesker jo er påvirkelige, og at der er rigtig mange mennesker, der, uanset hvad for en alder de har, stemmer på det, deres venner stemmer på. De er påvirkelige, fordi de måske kender nogle, der stiller op, osv. osv. Vi mennesker er sociale væsener, uanset hvad for en alder man har. Jeg kan ikke se argumentet for, at unge skulle være mere påvirkelige end ældre i den henseende. Danmarksdemokraterne siger, at man er åben for debatten og for at finde andre måder at få unge med i vores demokrati på. Jeg vil gerne spørge, om det er nogle overvejelser, som ordføreren vil kunne dele? Ville vi kunne mødes omkring kommunalvalg, eller kunne man se på et ungeborgerting eller en kommission, der kan kigge på det her spørgsmål?		Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Ordføreren.	Kl. 15:18
	Kl. 15:16	Morten Vehl (DD): Det var jo sådan set det, jeg forsøgte at sige i talen, altså at jeg står og har indtaget den holdning, at vi i forvejen pålægger vores unge mennesker rigtig meget. Så i forhold til at skulle til at lægge endnu mere på dem hvad angår at træffe nogle valg i en alder, hvor nogle er modne til andre og andre <i>ikke</i> er, vil jeg sige, at jeg generelt set bare ikke tror på, at vi er der endnu.	Kl. 15:18
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Ordføreren.		Fjerde næstformand (Karina Adsbøl): Spørgeren for sin anden korte bemærkning.	Kl. 15:19
	Kl. 15:16	Mads Olsen (SF): Men mener ordføreren ikke, at en løsning på det kunne være at give unge stemmeret? For jeg tror, at grunden til, at vi stiller så høje krav til de unge, er, fordi unge ikke har en stemme. Man kan ligesom være ligeglad med dem politisk, for de kan alligevel ikke stemme en ud af Folketinget eller Europa-Parlamentet. Kan ordføreren ikke	Kl. 15:19
Morten Vehl (DD): Først og fremmest vil jeg sige, at jeg sidder på kontor lige ved siden af formanden får vores ungdomsparti, og han har jo været fuld engageret her i forbindelse med skolevalget. Det at følge de unge her op til et skolevalg har faktisk været enormt interessant og har også givet mig rigtig meget. Jeg har været inde og sparre med vores ungdomsformand et par gange, også op til debatten her i dag, så en debat og en snak er noget, vi er klar på.			

- sætte lidt flere ord på, hvorfor han mener, det er så stor en byrde for unge mennesker at skulle stemme? Kl. 15:22
- Kl. 15:19 **Fjerde næstformand** (Karina Adsbøl): Spørgeren. Kl. 15:22
- Fjerde næstformand** (Karina Adsbøl):
Ordføreren. Kl. 15:19
- Morten Vehl** (DD):
Som ministeren også sagde tidligere, er det ikke en stor byrde at gå ned og sætte sit kryds. Det er en byrde at bruge tiden på at finde ud af, hvor man skal sætte det, fordi der kræves rigtig, rigtig mange overvejelser, og jeg tror ikke på, at modenheden er der endnu, før vi bliver omkring 18 år. Kl. 15:19
- Fjerde næstformand** (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger, og vi går videre i ordførerrækken til fru Lise Bertelsen, Konservative Folkeparti. Kl. 15:20
- (Ordfører)
- Lise Bertelsen** (KF):
Tak for det. Der er slet ikke nogen tvivl om, at det har været en rigtig god debat, der har været indtil nu, og tak til Alternativet for forslaget om ændring af valgretsaldern til 16 år. I Det Konservative Folkeparti ser vi faktisk rigtig positivt på intentionen om, at flere bør deltage i valgbehandlingen, og jeg synes, det er rigtig flot planlagt, at forslaget fremsættes netop nu, hvor der er flere end 71.000 elever fra 8. til 10. klasse, der er med i skolevalget. Kl. 15:23
- Skolevalget har til formål at give eleverne erfaring med de politiske partier, der opstiller til Folketinget, og hvordan man kan danne sig en politisk holdning. Så langt, så godt, og det er virkelig godt, at unge engagerer sig politisk og afprøver forskellige synspunkter i forskellige debatter, der foregår rundt omkring på de over 700 skoler, der faktisk deltager.
- Men at sænke valgretsaldern fra 18 år til 16 år til Europaparlamentsvalget ønsker vi ikke, og derfor bakker vi ikke op om beslutningsforslaget. Tak. Kl. 15:21
- Fjerde næstformand** (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er en kort bemærkning til hr. Torsten Gejl, Alternativet. Værsgo. Kl. 15:21
- Torsten Gejl** (ALT):
Tak for talen. Min korte bemærkning består af et ord, og det er: Hvorfor? Kl. 15:21
- Fjerde næstformand** (Karina Adsbøl):
Ordføreren. Kl. 15:21
- Lise Bertelsen** (KF):
Jeg synes, der er givet rigtig mange virkelig fornuftige svar på lige præcis det spørgsmål. Jeg har selvfølgelig også gjort mig tanker om det, inden jeg stillede mig herop, og jeg blev faktisk rigtig, rigtig inspireret af Danmarksdemokraterne. Det her forventningspres, der hviler på vores unge mennesker i dag, optager mig ret meget, og det siger jeg med reference til det, der blev sagt om, hvorfor vi skal pålægge vores unge mennesker endnu mere stillingtagen. Med valgretsaldern følger jo et kæmpe ansvar for den politik, man så også fremfører, så jeg tænker faktisk, at det var et rigtig godt argument. Kl. 15:24
- Fjerde næstformand** (Karina Adsbøl):
Tak. Der er ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til ordføreren og går videre i ordførerrækken til fru Jette Gottlieb fra Enhedslisten. Værsgo. Kl. 15:24
- Lise Bertelsen** (KF):
Jeg tænker faktisk, at vi lige præcis støtter rigtig godt op om, at unge mennesker meget gerne må være med i demokratiet, bl.a. ved det her skolevalg, som vi nu ser, som der er kæmpe, enorm deltagelse i, og som er rigtig, rigtig fornuftigt. Man kan også altid engagere sig i et ungdomsparti. Vi i Konservative ønsker netop, at endnu flere unge mennesker tager del i de demokratiske muligheder, der allerede foreligger. Kl. 15:23
- Fjerde næstformand** (Karina Adsbøl):
Fru Christina Olumeko, Alternativet. Værsgo. Kl. 15:23
- Christina Olumeko** (ALT):
Tak for ordet, og tak for talen. Det er jo sådan, at andre lande har sænket valgretsaldern, f.eks. Tyskland, Belgien, Malta og Østrig. Europa-Parlamentet har for nylig anbefalet, at EU-landene sætter valgretsaldern ned, og Europarådet anbefalede så langt tilbage som 2011, at landene skulle sætte valgretsaldern ned, så jeg vil bare spørge, hvad for et indtryk det gør på ordføreren. Kl. 15:23
- Fjerde næstformand** (Karina Adsbøl):
Ordføreren. Kl. 15:23
- Lise Bertelsen** (KF):
Det gør selvfølgelig indtryk, at man tænker sådan uden for Danmark. Men jeg tænker, at i dansk lovgivning er valgretsaldern 18 år, hvilket også er vores myndighedsalder, hvor der netop følger stort ansvar med. Jeg tænker, at den lovgivning, vi har på området er fuldt dækkende for, hvad Konservative tænker. Kl. 15:24
- Fjerde næstformand** (Karina Adsbøl):
Tak. Der er ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til ordføreren og går videre i ordførerrækken til fru Jette Gottlieb fra Enhedslisten. Værsgo. Kl. 15:24

Kl. 15:24

Kl. 15:26

(Ordfører)

Jette Gottlieb (EL):

Tak for det. Vores demokratiordfører, fru Rosa Lund, kunne ikke være til stede, og derfor vil jeg på hendes vegne fremføre Enhedslistens synspunkter.

Vi kan sige med det samme, at vi er glade for, at det her forslag er blevet fremsat, og vi støtter det varmt. Vi mener, der er tale om en udvidelse af demokratiet, når man inddrager flere grupper i selve demokratiprocesen, og det er det, der sker her. Vi er dog også af den opfattelse, at valgretsaldere bør være ens for de valg, vi har, herunder kommunal- og folketingsvalg, så det ser vi frem til at der måske kan fremsættes et fælles forslag om. Enhedslisten har tidligere fremført de pågældende synspunkter, og vi håber, at det kan føre til en lidt mere langsigtet planlægning af, hvordan man kan få gennemført en bredere indsats i forhold til udvidelse af demokratiet ved alle valg.

Kl. 15:25

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak til ordføreren. Der er en kort bemærkning til fru Christina Olumeko, Alternativet. Værsgo.

Kl. 15:25

Christina Olumeko (ALT):

Tak for ordet. Og tak til ordføreren for talen. Jeg vil også bare kvittere for, at Enhedslisten har den vision for vores demokrati. Det er i den grad noget, som vi deler i Alternativet og også bliver inspireret af i vores arbejde. Så jeg håber, at sådan et forslag kunne være noget, som vi kunne blive enige om, men også, at vi kigger på andre mere deliberative demokratiformer som f.eks. borgerting, som vi også har samarbejdet om. Så tak for den stillingtagen.

Kl. 15:26

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 15:26

Jette Gottlieb (EL):

Tak for det. Altså, vi prøver jo hele tiden at udvide, f.eks. også med begreber som borgerforslag og sådan nogle ting, som ganske gradvis er kommet ind i vores demokratiforståelse. Det tror jeg er en god ting, og det ser jeg frem til at vi kan udvikle yderligere fremadrettet.

Kl. 15:26

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren.

Kl. 15:26

Christina Olumeko (ALT):

Det er også sådan, vi ser det i Alternativet. Da vi kom ind i Folketinget, var borgerforslag jo netop vores største mærkesag, og vi var så glade for, at det lykkedes. I valgperioden sidste gang lykkedes vi med klimaborgerting, også sammen med flere andre partier, jo bl.a. Enhedslisten.

Jeg vil bare spørge ordføreren: Hvis vi skulle have én stor demokratisejr i den her valgperiode, hvad ville Enhedslisten så foreslå det skulle være?

Kl. 15:26

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Jette Gottlieb (EL):

Det er jo lidt svært at svare på, men altså, lad os starte med at vedtage det her forslag.

Kl. 15:26

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til fru Lotte Rod fra Radikale Venstre. Værsgo.

Kl. 15:27

(Ordfører)

Lotte Rod (RV):

Tak for det. Kan huske den første gang, du stemte? For mig var det hjemme i Aabenraa, og min mor tog et billede af mig dér i hallen, hvor jeg står med stemmesedlen og er ved at putte den ned i stemmeurnen for første gang. Jeg var formand for Radikal Ungdom i Sønderjylland, og jeg havde brugt de sidste par uger på at føre valgkamp. Vi havde lavet kampagne imod hormonforstyrrende stoffer. Og jeg husker især en søndag morgen, hvor jeg var stået meget tidligt op og plantet en hel masse EU-flag foran bagerne og alle de andre meget vigtige steder i Aabenraa, hvor jeg tænkte vi kunne ruske lidt op og vise, at Sønderjylland var porten til Europa og ikke skulle være sådan en udkant i Danmark. Og det var bare så fedt ikke bare kun at kunne føre kampagne, men faktisk også at have lov til at gå ned og stemme.

Fremtiden tilhører de unge. Vi skal ikke bare snakke om de unge, vi skal give de unge en stemme, for det er jo trods alt de unge, der skal leve i længst tid med de beslutninger, som vi træffer nu. Og jeg er simpelt hen så stolt af vores danske demokrati. Når jeg har rundvisninger herinde, kan jeg godt lide at gå forbi grundlovene, og jeg kan især godt lide at gå ind i Samtaleværelset og stoppe op foran det her kæmpestore maleri af alle de gamle mænd i den grundlovgivende forsamling i 1848, fordi det jo fortæller historien, hvor stærkt og gammelt et demokrati vi har, men jo også om, hvor lang tid vi i virkeligheden har været om at få et rigtigt demokrati.

I starten var der jo de her syv f'er, som ikke måtte stemme: Det var fruentimmere, folkehold, fattige, fremmede, fallenter, fjolser og forbrydere. Altså, man havde jo ligesom idéen om, at det kun var halvgamle, rige mænd, som havde lov til at stemme. I mange år var det jo også faktisk det, der var argumentet imod, at kvinder skulle have lov til at stemme. Man tænkte, at de ikke rigtig havde forstand på det; de var ikke sådan selvstændige individer, og de ville formentlig bare stemme det samme som deres mænd.

Hvorfor er det relevant i dag? Jo, det er det, fordi det er den samme diskussion, vi har nu, om, hvornår unge så er selvstændige individer nok til, at vi tror på, at de er fornuftige og har forstand nok til, at de kan stemme, og at de ikke bare bliver påvirket af deres forældre eller af nogen, de følger på sociale medier, eller af andre, men at de faktisk selv er fornuftige nok.

I Radikale Venstre går vi ind for det her forslag. Og helt grundlæggende er det jo sådan i Danmark, at når man er 16 år, er man gået ud af folkeskolen, og det er jo der, vi ligesom har aftalt med hinanden, at man har undervisningspligt. Det er det, vi som samfund gerne vil give videre til vores børn i skolen, for det er der, man har samfundsfag. Derfor bør det jo egentlig grundlæggende være sådan, at når man er færdig med folkeskolen i Danmark, har man fået en demokratisk dannelse, som gør en i stand til at stemme.

På mange måder lever vi jo i en ret spændende tid lige nu. Der er nogle nye generationer på vej, som virkelig udfordrer gamle generationer. Det gælder både om, at de unge virkelig ikke vil finde sig i sexismen, de vil ikke puttes i kasser for køn, men jo især i forhold til klima.

Altså, lige nu står vi i en situation, hvor unge i hele landet laver alle mulige aktiviteter for at råbe gamle politikere herinde op om, at der skal ske noget mere og noget hurtigere i forhold til klima, men de kan ikke selv få lov til at stemme og dermed påvirke beslutningerne, der bliver truffet herinde. Og som jeg sagde før, er det jo altså dem, der er børn og unge i dag, som skal leve i længst tid med de beslutninger, vi træffer, og især med de beslutninger, vi *ikke* træffer om klima herinde nu.

Så i Radikale Venstre vil vi gerne sige tak for forslaget, og vi støtter det.

Kl. 15:30

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak til ordføreren. Der er et spørgsmål til fru Christina Olumeko, Alternativet. Værsgo.

Kl. 15:31

Christina Olumeko (ALT):

Tak for ordet. Og tak for en meget, meget fin tale fra ordføreren for Radikale Venstre. Den synes jeg var rørende og også meget malerisk; det var rigtig fint at kunne følge med her fra min plads.

Alternativet og Radikale Venstre har jo historisk haft et fokus og har det også nu på demokrati, og vi arbejder bag kameraet på en række ting sammen, og det vil jeg gerne kvittere for. Jeg vil bare spørge om det samme, som jeg spurgte Enhedslistens ordfører om, nemlig hvad der i Radikale Venstres øjne vil være den største demokratiser i den her valgperiode.

Kl. 15:31

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 15:31

Lotte Rod (RV):

Det her forslag ville jo være et meget konkret sted at starte, men hvis jeg skal tænke endnu større, ville det største håb for mig ligge i at kunne skabe større tillid til politik – at folk tror på, at de beslutninger, vi tager herinde, nytter noget. For jeg oplever, at vi bruger utrolig meget tid på at kommunikere og skrive på sociale medier og fortælle om alt det, vi gerne vil, og så sidder man derude og tænker: Jo, men normeringerne i børnehaven er ikke blevet bedre, og hvorfor sker der ikke noget i vores skoler? Og jeg ville så gerne, at vi herinde tog nogle større beslutninger og lavede en egentlig ny generationskontrakt og investerede i børn og unge, sådan at man får troen på, at det nytter noget.

Kl. 15:32

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak. Så er det hr. Lars Boje Mathiesen, uden for grupperne. Værsgo.

Kl. 15:32

Lars Boje Mathiesen (UFG):

Ordføreren nævner klima som en årsag til, at unge skal have stemmeret tidligere, fordi ældre mennesker åbenbart ikke har forstået det, og det har de unge – hvis jeg nu skal konkludere på, hvad ordføreren siger. Jeg bliver nogle gange lidt indigneret over den der argumentation, ikke så meget på grund af min alder, men på grund af at jeg ligesom mange andre på min alder er far, og hvis man tillader sig at have en anden holdning til det og ikke har den der dommedagsholdning til klima, som nogle har, så bliver man ofte skudt i skoene, at det er, fordi man er ældre. Men forestillingen om, at jeg skulle sætte børn i verden – mine døtre er 7 år og 10 år – og ikke gerne vil overlevere en god klode til dem, synes jeg er frygtelig fordomsfuld af de mennesker, som fremfører aldersargumentet i klimadiskussionen.

Kan ordføreren ikke se, at det nogle gange kan blive lidt hyklerisk at bruge det som argumentation?

Kl. 15:33

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 15:33

Lotte Rod (RV):

Men selv om ordføreren selv har det sådan, kan ordføreren jo ikke tage det fra de unge, at der er mange unge, der har lige præcis den oplevelse. De kigger ind på os i Folketinget og siger: Har I ikke læst alle rapporterne om, hvor vigtigt det er, at vi gør noget ved klimaet? Og alligevel skal tingene tage så lang tid herinde. Derfor synes jeg, det ville klæde os at lytte mere til de unge og også give de unge en stemme.

Kl. 15:34

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren.

Kl. 15:34

Lars Boje Mathiesen (UFG):

Men det er jo én politisk dagsorden. Altså, vi skulle meget nødig sætte valgretsalderen efter specifikke politiske dagsordener, som passer til, hvad enkelte partier herinde ønsker der skal ske. Det er jo det, der er problematikken ved, at man siger, at på grund af klimadagsordenen burde vi give de unge den stemme. Der er da også mange derude, mange smede, tømrere og alt muligt andet, der er førtidspensionister, som kigger på os og spørger: Hvorfor gør I ikke noget ved det her? Der er mange danskere, der kigger på den kriminalitet, der er med udlændinge, og hvor man ikke udviser dem alligevel, og spørger: Hvorfor gør I ikke noget? Der er en lang række områder, hvor man siger: Hvorfor gør I ikke noget? Men det er jo ikke en argumentation i sig selv for at sænke valgretsalderen, for den skulle gerne gå på alle politiske områder.

Kl. 15:34

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 15:34

Lotte Rod (RV):

Nej, men det er jo helt grundlæggende i vores demokrati, at vi skal dele os efter anskuelse, og derfor skal man jo vælge, hvem det er, man er enig med. Det er jo hele idéen med vores demokrati. Det er jo også derfor, at jeg faktisk går så meget op i, at politikere siger, hvad de mener, så folk har en chance for at vide, hvem det er, de er mest enig med. Og der er det da med unge ligesom med alle mulige andre.

Kl. 15:35

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til hr. Alex Ahrendtsen fra Dansk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 15:35

(Ordfører)

Alex Ahrendtsen (DF):

Tak, formand. I lighed med mange af mine ærede ordførerkolleger kan vi heller ikke støtte dette beslutningsforslag. Som mange allerede har fremført de gør, sætter vi også lighedstegn mellem myndighedsalder og valgretsalder. Så det bliver et nej fra Dansk Folkeparti.

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til hr. Lars Boje Mathiesen, uden for grupperne. Værsgo.

(Privatist)

Lars Boje Mathiesen (UFG):

Tak. Jeg synes ikke, vi skal sænke valgretsaldere, og jeg vil gerne forklare hvorfor. Det er måske ikke af den helt samme årsag, som andre har nævnt, men det, vi ser lige nu, når vi har en valgretsaldere på 18 år, er, at der foregår en massiv markedsføring og projektering herinde fra professionelle partier, fra professionelle markedsføringsfolk, professionelle folk, som får rigtig mange penge for at lave det, rigtig mange penge, markedsføring, som nu bliver målrettet – og jeg ved godt, at der er regler for det, men den bliver målrettet – 15-16-17-årige. Det er meget, meget vigtigt at få fat på de unge, lige et par år før de skal til at afgive deres første stemme. Vi ved, at når man som førstegangsvælger stemmer på et parti, er der en sandsynlighed for, at man stemmer videre på det.

Hvis du sænker valgretsaldere til 16 år og gør det generelt, dvs. også til folketings- og kommunalvalg, rykker fokus for professionelle markedsføringsfolk ned til dem i 13-, 14- og 15-årsalderen. Så vil de begynde at adressere budskaberne til dem, for det vil være dem, der vil være 2-3 år fra at være førstegangsvælgere. Det ser jeg som en udfordring ved at sænke valgretsaldere.

Så er der nogle, der siger: Jamen er det ikke godt, der er de her skolevalg og sådan noget? Jo, grundtanken omkring skolevalg er jeg fuldstændig enig i – det er dejligt – men det, jeg begynder at se ved de her skolevalg, er, at voksne fra partierne bliver meget, meget mere involveret i de her skolevalg og går ud og overtager og nudger. Det synes jeg er en farlig tanke med, hvad skolevalg skal være. Jeg synes, det skal være børn, der står og debatterer med børn, og ikke voksne, som ved hjælp af pressekontoret går ind og siger: Her er endnu et sted, hvor vi kan gå ind og påvirke de her børn og unge mennesker, så vi kan rykke dem i vores retning. Det ser jeg en rigtig stor fare ved. Derfor er jeg meget imod at sænke alderen yderligere.

Så kan man også sige, at 20 år i den danske folkeskole måske giver mig lidt viden om, hvilke stadier folk er i, og hvor de er henne hvornår. Og der vil da være nogle børn, der vil være fuldstændig klar til at stemme og har en fuldstændig samfundssindssigt. Jeg har mødt 14-årige og 15-årige, som har langt større samfundssindssigt end nogle 30-årige. Så det møder man da. Men generelt er det nogle andre ting, der fylder i hovederne på de der 14-15-16-årige drenge og piger.

Så hører vi argumentet fra nogle partier om det med, at myndighedsalderen skal følge med ned. Og på nogle områder, synes jeg også det er en lidt søgt argumentation. For det er fuldstændig korrekt, som jeg tror det var hr. Torsten Gejl, der sagde – og velkommen tilbage i øvrigt, det er dejligt at se dig igen, undskyld, »dig« må jeg ikke sige, men det er dejligt at se dig igen, jamen det er det, det er godt at se dig igen (*Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):* Nej, nu stopper du!) ... undskyld, det må jeg ikke – at der sker det, at hvis valgretsaldere skal følge med, skal man også kunne stemmes ind i Europa-Parlamentet, og man skal også kunne stemmes ind i Folketinget som 16-årig. Ellers bliver man bare til stemmekvæg, og det bryder jeg mig ikke om. Så der skal man også kunne stemmes ind. Så bliver vi nødt til at spørge: Skal vi stemme folk ind i Folketinget, som via deres stemme har magt til at kunne lovgive og bestemme over andre menneskers penge og tilværelse, men som ikke engang selv er ansvarlige for deres egen økonomi? Det synes jeg ikke.

Derfor bliver man nødt til at koble det her op på en myndighedsalderdebat og sige: Godt, hvad skal vi så sænke den til? Skal det

Kl. 15:35 være til 16 år generelt for at få kørekort og for, hvornår du har ansvar for din egen økonomi osv.? Men kan ikke skille de to ad. Jeg synes allerede nu, der er en for stor afkobling til folk, der træffer beslutning herinde om andre folks liv og deres penge, som ikke har påvirkning for de mennesker, der sidder herinde. At gøre det muligt for folk, som ikke har ansvar for deres egen økonomi og ansvar for deres egne penge, at få ansvar for andre menneskers økonomi og penge, synes jeg er forfejlet. Så derfor skal man sænke det samtidig, synes jeg, hvis man tager den debat.

Kl. 15:36

Så der er nogle udfordringer ved det her, og jeg synes, at argumentationen fra nogle partier er hyklerisk. Der er nogle fra f.eks. Radikale Venstre og SF, som jeg ved vil forbyde, at en 16-årig eller 17-årig kan gå ind og købe en øl inde i en butik, men de kan godt bruge dem til at stemme på sig ved et folketingsvalg. Så bliver det altså også hykleri. For hvis de mener, man er voksen nok og myndig nok til, at man kan have en selvstændig mening om, hvilket parti man vil stemme på, hvilken samfundsretning man ønsker, må de også mene, man også skal kunne gå ind i en butik og købe en øl. Der synes jeg altså bare det bliver en hyklerisk argumentation. Men af de årsager synes jeg grundlæggende ikke, at vi skal sænke valgretsaldere, for jeg er bekymret over, hvad de professionelle kommunikationsbureauer herinde i Folketinget vil bruge det til, og hvordan det vil påvirke vores børn.

Kl. 15:41

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Der er lige et par korte bemærkninger. Og den første er fra hr. Torsten Gejl fra Alternativet som spørger. Værsgo.

Kl. 15:41

Torsten Gejl (ALT):

Tak for at ønske mig velkommen tilbage. Det er også rart at se ordføreren igen i sædvanlig god form. Og det er rart, at ordføreren har tænkt over det her og vurderet det og tænkt frem og tilbage modsat DF lige før, som åbenbart ikke ved, hvorfor de stemmer nej – eller i hvert fald ikke ønsker at delagtiggøre nogen som helst i det. Der er også mange argumenter på negativsiden, som jeg godt kan være enig med ordføreren i. Jeg synes da også, at vi skal kigge på nogle af argumenterne på plussiden. Hvad tænker ordføreren om, at vi som politikere er dem, der har den laveste troværdighed i alle målinger og på alle samfundsområder? Vi ligger under brugtvognsforhandlerne, journalisterne og ejendomsrådgiverne i sådan en helt særlig position helt nederst. Tror ordføreren måske ikke, at vi, hvis det er sådan, at vi åbner demokratiet, lader unge komme med i flere mellemregninger, underviser dem ordentligt om det i skolen, på en eller anden måde kunne hæve tilliden til os politikere?

Kl. 15:42

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Værsgo til ordføreren.

Kl. 15:42

Lars Boje Mathiesen (UFG):

Nej, hvis man skal hæve tilliden til politikerne, skal politikerne stoppe med at lyve for befolkningen, og så skal de gøre, som de vil. Så skal vi ikke have en hr. Jakob Ellemann-Jensen fra Venstre, der går ud og siger, at han ikke vil gøre Mette Frederiksen, og så gør han det alligevel. Politikerne kan jo stoppe med at lyve over for befolkningen og stå ved det, og siger, så tror jeg, man vil komme meget længere med de ting, og så kan politikerne begynde at starte med at sige det, de rent faktisk mener, i stedet for tre sætninger, de har fået sendt ud fra et pressekontor, og er bange for at sige noget som helst andet. Størstedelen af politikerne i dag er jo levende megafoner, som sådan set bare gør, som pressechefen siger. Så hvis

man fik en selvstændig holdning, tror jeg faktisk, der vil være større respekt blandt befolkningen over for de politikere.

Men jeg vil godt adressere nogle af de positive elementer, som der kunne være ved det her. For det kunne jo være, at man kunne kigge på, hvordan man måske kunne ændre holdning i folkeskolen til nogle af fagene. Samfundsfag i dag synes jeg er blevet et udhulet fag, i forhold til hvor meget det skal fylde. Så det kunne jo godt være, at man fra folkeskolens side skulle begynde at tage dannelsesaspektet lidt mere alvorligt og danne folk til at tage del i det samfund, som de skal leve i. Det er, hvis jeg skal kigge på et positivt element.

Kl. 15:43

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):
Værsgo til spørgeren.

Kl. 15:43

Torsten Gejl (ALT):

Tak. Jeg er meget enig i, at der er et enormt demokratisk svigt i før et valg at sige en ting, og så bagefter gå ud og gøre det diametralt modsatte. Det er så svækkende for vores demokratiske tillid, at det er helt utroligt. Men vi må jo prøve at genvinde den, så godt vi kan. De unge er utrolig interesserede i EU, og 90 pct. af dem anser sig selv som europæer. Hvis ikke lige det er til det her valg, vil ordføreren måske så kigge på at blive klogere til kommunalvalget og lave et forsøg, hvor vi ser på, om det, at vi beriger de unge med viden om demokratiet i skolen før sådan et valg, kan være med til at inspirere demokratiet og måske også være med til at få de unge så meget ind i kampen, at vi måske kan få modvirket nogle af de her store tillidssvigt?

Kl. 15:44

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):
Værsgo til ordføreren for besvarelse.

Kl. 15:44

Lars Boje Mathiesen (UFG):

Jeg er altid villig til at blive klogere, og jeg er ikke typen, der siger, at hvis der er evidens, hvad der er meget der tyder på, er jeg ikke bange for at ændre min holdning på nogle spørgsmål. Jeg tror ikke, at jeg p.t. og de næste par år ændrer holdning, for jeg har en frygt for, hvad hele det her system herinde og alle de penge og alle de markedsføringsmillioner, som man vil bruge, gør ved vores børn, og jeg tror, at det skader mere, end jeg tror det andet vil gavne. Det samme gælder den påvirkning og det, jeg har set efter at have været herinde i 4-5 år, altså hvordan man målretter sin markedsføring. Det er min holdning lige nu, og det vil det være, indtil jeg ser noget, der modbeviser det. Men man kan jo prøve at lave et folkeskolevalg derude, hvor vi voksne holder os væk og så lader børnene debattere med børn. Det kunne være et godt skridt på vejen til, at jeg måske også ville finde større tryk i, at man kunne lade børn deltage i valg på den måde.

Kl. 15:45

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Så siger vi tak til hr. Lars Boje Mathiesen, uden for grupperne, og vi går videre i ordførerrækken. Det er nu ordføreren for forslagsstillerne, fru Christina Olumeko, fra Alternativet. Værsgo.

Kl. 15:45

(Ordfører for forslagsstillerne)

Christina Olumeko (ALT):

Tak for ordet. Forslaget her handler om at sænke valgretsaldere ved europaparlamentsvalget fra 18 til 16 år. Det handler om at give unge mennesker større indflydelse på vores samfundsudvikling.

Jeg tror, de fleste tydeligt kan huske den første gang, de kunne afgive deres stemme ved et valg i Danmark. Det kan jeg i hvert fald. Det var med en stolthed over det, og det var en stor ære endelig at vide, at min stemme nu blev anerkendt på præcis samme måde som mine forældres – at jeg kunne være en del af vores demokrati. Det var også en dyb taknemlighed over at bo i et land, hvor jeg havde mulighed for at påvirke den fremtid, jeg skulle være en del af.

Selv om det ikke er så forfærdelig lang tid siden, at jeg kunne stemme for første gang, er der sket en hel del siden da. Nye politiske spørgsmål, kriser og udfordringer er dukket op. Det er kriser og udfordringer, som vi står over for i dag. Det kan f.eks. være klimaet, biodiversitetskrisen, miljøudfordringer, stigende mistro og andre temaer, som både påvirker og optager unge i hele vores verden. Det så vi med finanskrisen, flygtningekrisen, covid-19 og klimakrisen. EU skal løse store, vidtrækkende opgaver den kommende tid, og derfor bliver vi nødt til i EU og ikke mindst i dansk europapolitik at turde tænke nyt. Og det tør de unge.

I den nye Europaaftale forpligtede Folketinget sig på at skabe øget opmærksomhed omkring vigtigheden af EU-samarbejdet, og der er intet, der tyder på, at de udfordringer, verden står over for, bliver mindre den kommende tid. Derfor er vi nødt til at styrke det europæiske samarbejde. Derfor skal unge og fremtidens generationer selvfølgelig høres, når EU udvikler, diskuterer og vedtager politik. Europaparlamentsvalget er derfor en fantastisk mulighed for at invitere flere unge ind i vores demokrati.

De unge vil demokratiet. Europa-Parlamentet foreslog for nylig, at EU-landene bør sænke valgretsaldere til europaparlamentsvalget, og i Danmark er det jo sådan, at vi godt kan lide at kalde os et foregangsland. Nu har vi rent faktisk muligheden for at være det. For den enkelte unge er det kæmpestort at blive en del af demokratiet ved at kunne stemme. Asta på 17 år har givet mig et citat med her i dag. Asta siger:

Hvis jeg kunne stemme, ville det betyde for mig, at jeg ville føle mig repræsenteret i de beslutninger, som vedrører mig lige så meget som dem på 18 eller derover. Citat slut.

Astas europæiske medborgere på 17 og 16 år i Tyskland, Belgien, Malta og Østrig kan allerede stemme til europaparlamentsvalget. De bliver repræsenteret i de beslutninger, som vedrører dem lige så meget som dem, der er over 18 år, og den mulighed skal Asta og alle andre danske unge også have.

Vi ved fra Dansk Ungdoms Fællesråds demokratianalyse fra 2023, at den danske ungdom er lige så politisk engageret som resten af befolkningen. Faktisk er ungdommen så politisk engageret, at den fremgang, vi så i valgdeltagelsen i europaparlamentsvalget i 2019, i høj grad skyldtes unge førstegangsvælgere. Det er jo fantastisk.

Alligevel kan jeg høre på rigtig mange af mine kollegaer her i dag, at de tror, at 16-17-årige ikke er klar til at stemme, at de ikke ved nok, at de er usikre. Men det er det helt modsatte, som er tilfældet. Jo mere involveret man bliver, jo mere sætter man sig ind i tingene. Når vi giver flere mennesker retten til at gøre deres stemme gældende, vil engagementet følge med. Det kan vi f.eks. se i Norge, hvor 16- og 17-årige kan stemme til kommunalvalg. Valgdeltagelsen er stadig lige så høj, som den er i de andre aldersgrupper. Det samme kan vi se i Østrig.

Så er der vores folkeskole. Vores folkeskole har jo til formål at forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre, og skolevalget er lige nu i fuld gang. Det er et godt eksempel på, at unge ved, præcis hvad der er på spil i vores demokrati, og hvad det vil sige at stemme. Folkeskolen skaber altså allerede nu den gode ramme for at blive klar til valget, for at blive klar til at deltage i vores demokrati.

Vi kan jo netop bruge skolevalget som den perfekte platform til at forberede de ældre elever til at deltage i europaparlamentsvalget. Skolevalget kan planlægges til altid at ligge i de år, hvor der er

europaparlamentsvalg, og så kan vi jo bruge de år på at lave et særligt EU-fokuseret skolevalg. Så hvis vi bruger folkeskolen og skolevalget, har vi rammerne til at give de unge et fantastisk første møde med vores europæiske demokrati.

Kl. 15:50

Så vil jeg egentlig gerne vende tilbage til der, hvor jeg startede. Jeg startede med at sige, at vi skal give unge mennesker større indflydelse på vores samfundsudvikling. Det skal vi, og vi skal så meget mere end det. Vi skal have det demokratiske mod tilbage. Vi skal have modet til at videreudvikle vores demokrati. Demokrati er noget af det mest dyrebare, vi har, og demokratiet skal plejes og vedligeholdes. Men vi har det sådan med at lade demokratiet stå stille. Det får ikke den innovation, som det har brug for, eller de idéer, som nærer det. Jeg tror, at vi langsomt, men sikkert ser konsekvenserne af det nu.

Ifølge Dansk Ungdoms Fællesråd demokratianalyse fra 2023 har hver anden ung person mellem 16 og 26 år lav demokratisk selvtilid. Det vil sige, at rigtig mange unge simpelt hen ikke føler, at deres stemme er værd at lytte til. De holder sig desværre lidt væk fra den offentlige debat, og mange unge melder sig ikke ind i de danske partier. Det er bekymrende, for de unge er demokratiets fremtid. Det er de unge og den generation, som fører demokratiet videre. Bliver man introduceret til demokratiet tidligt, skaber vi et solidt fundament for, at demokratiet bliver styrket både nu, men også i fremtiden.

Så lad os dele demokratiet med flere. Lad os invitere de 16- og 17-årige med til stemmeurnerne, når vi skal til europaparlamentsvalg til juni. For vi unge skal have indflydelse på vores liv og på vores fremtid. Og hvis ikke nu – jeg kan jo godt høre på mine kollegaer her i dag, at der indtil videre ikke er flertal – så lad os tage nogle små skridt. Lad os have modet sammen. Jeg hører flere af jer være åbne over for idéen og ikke mindst flere af jer anerkende, at vi har en udfordring med unges engagement i vores demokrati.

Jeg tror på, at Folketinget kan have modet sammen. Jeg kan se det i jeres øjne, og jeg kan se det hos partierne. Der er nogle visioner. Det kunne være, at vi kunne starte med kommunalvalget og måske bare med en enkelt kommune. Vi kunne prøve os ad og tage nogle små skridt. Det er i hvert fald det, der vil være vores opfordring fra Alternativet, altså at vi prøver os ad. Demokratiet har vi kun, så længe vi ser en mening med det, og vi har det kun, så længe de unge også bliver hørt og bliver en del af det. Tak for ordet.

Kl. 15:53

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak til ordføreren for forslagsstillerne, fru Christina Olumeko fra Alternativet. Så er der en kort bemærkning fra hr. Lars Boje Mathiesen, uden for grupperne.

Kl. 15:53

Lars Boje Mathiesen (UFG):

Tak for det. Min bekymring, som jeg også sagde på talerstolen, er, at de voksne blander sig for meget i det. Jeg synes, at man så det klareste eksempel på det her for nylig, hvor mange fra Alternativets folketingsgruppe og medlemmer af Alternativet desværre gik meget, meget hårdt til Dansk Folkepartis Ungdom, som havde lavet en kampagne. Jeg taler ikke omkring indholdet af kampagnen. Jeg skal ikke stå og forsvare DFU eller noget som helst, men det, at der er voksne, som angriber ungdomspartier i et skolevalg, synes jeg er det klareste eksempel på, at man som voksen ikke evner at tage et skridt tilbage og lade børnene have deres skolevalg. Man blander sig i det og lægger et massivt pres på dem. Vi har en skolelederforening, som går ud og tager stilling til det. Det er uhørt. For man tager stilling til, at der er bestemte holdninger, der er bedre end andre. Det er der, min bekymring ligger.

Kan ordføreren ikke se, at den adfærd, som jeg synes desværre også udvises af nogle fra Alternativet, altså at man går ind og presser

og virkelig, virkelig går hårdt til nogle børn og ungdomspolitikere, som har lavet en kampagne, er med til at fostre frygten for – den har jeg har også – at man vil prøve på at påvirke nogle endnu yngre, hvis vi sænker valgretsalderen. Så vil det blive de 13-, 14- eller 15-årige, man vil prøve på at påvirke.

Kl. 15:54

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Værsgo til ordføreren.

Kl. 15:54

Christina Olumeko (ALT):

Tak til ordføreren for spørgsmålet. Det er jo meget svært at svare på det spørgsmål uden at tage udgangspunkt i den konkrete kampagne, som er dybt diskriminerende, og som Danske Skoleelever foruden Skolelederforeningen jo også har taget afstand fra. Så jeg synes ikke, at det eksempel er særlig godt.

Når det så er sagt, kan jeg sådan set godt se ordførerens bekymring for markedsføring i dansk politik. Jeg tror, at det er meget forskelligt fra parti til parti, hvad for et markedsføringsbudget man har, og jeg tror, at det, ordføreren taler om her, er forholdsvis voldsomt. Men jeg vil bare gøre opmærksom på, at unge i dag jo allerede er udsat for massiv markedsføring fra virksomheder, eksempelvis techgiganter, så den problematik, som ordføreren rejser, er jo meget, meget større end det forslag her. Derfor kan jeg ikke se, at det kan adresseres lige her. Det er egentlig en større debat, som jeg gerne tager.

Kl. 15:55

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Værsgo til spørgeren.

Kl. 15:55

Lars Boje Mathiesen (UFG):

Det er jo netop, når man er lodret uenige om noget, at principperne og præmisserne skal bestå. Det hjælper ikke noget, man kun har nogle flotte principper, når man er enig i det budskab, der kommer. Nu nævnte jeg DFU's kampagne. Jeg kunne også have nævnt unge fra Enhedslisten, som havde delt foldere ud, hvorpå der stod »Fuck the police«, og som opfordrede til at genbruge flasker ved at lave brandbomber til brug mod politibiler. Det kunne man også gøre. Det kunne jeg også have brugt som eksempel. Nu brugte jeg bare DFU som eksempel.

Pointen er, at man laver et skolevalg, og at der er et ungdomsparti og nogle børn, som skal ud at debattere på nogle skoler med deres klassekammerater, og så sidder der voksne professionelle, altså folkevalgte politikere, der lægger et massivt pres og skænder et enkelt partis kampagne på den måde. Det gør bare, at jeg siger: Det massive pres, som jeg kan se at man allerede udøver nu, skal endnu yngre børn ikke udsættes for ved at sætte det ned fra 18 til 16 år.

Kl. 15:56

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Værsgo til ordføreren for besvarelse.

Kl. 15:56

Christina Olumeko (ALT):

Jeg hører ordføreren sige, at det er væsentligt, at man kan debattere hinandens argumenter. Det er jo sådan set det, der er sket med den pågældende kampagne, og derfor kan jeg ikke helt se, hvad det har at gøre med forslaget, at der ved det her skolevalg har været en kampagne fra et ungdomsparti, som er blevet kommenteret af andre partier. Det mener jeg sådan set vil være en del af det. Så skal vi tage en snak om, at landspartierne ikke skal have holdninger til

skolevalget. Jeg synes bare egentlig ikke, at det har noget at gøre med forslaget her.

Kl. 16:00

Kl. 15:56

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Jeg skal lige sige, at hr. Lars Boje Mathiesen kom til at bruge et ord, som ikke hører hjemme her i Folketingssalen. Det behøver ikke blive gentaget. Til gengæld vil jeg gerne sige tak til ordføreren for forslagsstillerne, fru Christina Olumeko fra Alternativet.

Da der er der ikke flere, der har bedt om ordet, er forhandlingen sluttet.

Jeg foreslår, at forslaget henvises til Indenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.

Det er vedtaget.

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Vi er klar til at genoptage mødet. Den første, der får ordet, er ordføreren for forespørgerne, fru Marlene Harpsøe fra Danmarksdemokraterne, for at begrunde forespørgslen. Værsgo.

Kl. 16:00

Begrundelse

(Ordfører for forespørgerne)

Marlene Harpsøe (DD):

Mange tak. Også tak til både sundhedsministeren og de ordførere, der er dukket op i dag, så vi kan drøfte et rigtig, rigtig vigtigt emne, for det er nemlig specialiseret palliation. Det er et alvorligt emne, som vi i Danmarksdemokraterne har indkaldt til en forespørgsel om, for det handler jo om den sidste tid i ethvert menneskes liv.

Specialiseret palliation er lindring af smerter hos mennesker med en svær og kompleks helbredstilstand. Smerterne kan både være af fysisk, psykisk, social som åndelig karakter, og det er mennesker, som er meget sårbare, og som har brug for hjælp til at sikre mindst mulig lidelse i den svære livssituation, de som menneske og pårørende står i. Alle mennesker fortjener et værdigt liv uanset alder og postnummer, og uanset hvor længe de har tilbage af livet.

Desværre er der ikke for alle døende mennesker den indsats, som de har behov for. I 2020 fremlagde Rigsrevisionen en beretning om adgangen til specialiseret palliation. Her fandt Rigsrevisionen det bl.a. utilfredsstillende, at regionerne ikke har sikret, at patienter med livstruende sygdomme ved behov har adgang til specialiseret palliation. Det er vigtigt, at vi også her i Folketinget og i regeringen følger op på den beretning, og derfor har vi indkaldt ministeren og partierne til debat her i salen i dag. Jeg ser rigtig meget frem til debatten.

Kl. 16:01

Meddelelser fra formanden

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Det næste punkt på dagsordenen er udgået. Derfor kan vi gå videre til det næste punkt på dagsordenen, som er forespørgsel nr. F 17. Det er en forespørgsel til indenrigs- og sundhedsministeren om specialiseret palliation.

Kl. 15:57

Det næste punkt på dagsordenen er:

3) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 50: Forslag til folketingsbeslutning om at lovliggøre partnerægdonation.

Af Sólbjörg Jakobsen (LA) og Helene Liliendahl Brydensholt (ALT) m.fl.

(Fremsættelse 14.11.2023).

Kl. 15:57

(Punktet er udgået af dagsordenen)

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak for den begrundelse. Vi går over til indenrigs- og sundhedsministeren for en besvarelse. Værsgo.

Kl. 16:01

Besvarelse

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Mange tak. Først og fremmest tak til spørgerne for at sætte spørgsmålet på dagsordenen. Jeg er helt enig i, at det her er et rigtig vigtigt emne, og det er i øvrigt også et spørgsmål, som er relevant, da det taler ind i hele den vigtige debat, der handler om, hvordan vi sikrer en mere værdig afslutning på livet, og som regeringen og alle her i salen, tror jeg, er optaget af at vi arbejder med politisk. Dermed er der jo heller ingen tvivl om, at den palliative indsats er vigtig. Palliation er lindring af de lidelser og smerter, som kan være forbundet med at få eller leve med alvorlige og livstruende sygdomme; en lindring, der kan være helt afgørende for livskvaliteten i den sidste tid for mange patienter og for deres pårørende. I takt med at vi lever længere og også lever længere med alvorlige og livstruende sygdomme, vil palliation også spille en stadig større rolle, og det vil den også fremover vedblive med at gøre.

Derfor er det også et område, der har regeringens fokus. Det vil jeg gerne have lov at komme tilbage til, men først vil jeg egentlig spole tiden tilbage til Rigsrevisionens beretning fra 2020 omkring adgangen til specialiseret palliation, som der også henvises til i forespørgslen her i dag; en beretning, der jo kastede lys over en række udfordringer på det specialiserede palliative område. Rigs-

Det næste punkt på dagsordenen er:

4) Forespørgsel nr. F 17:

Forespørgsel til indenrigs- og sundhedsministeren: Hvad vil regeringen gøre for at følge op på Rigsrevisionens beretning fra 2020 om adgangen til specialiseret palliation, der bl.a. fandt det utilfredsstillende, at regionerne ikke har sikret, at patienter med livstruende sygdomme ved behov har adgang til specialiseret palliation?

Af Marlene Harpsøe (DD) og Jens Henrik Thulesen Dahl (DD).

(Anmeldelse 08.12.2023. Fremme 12.12.2023).

Kl. 15:57

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

En forespørgselsdebat indebærer, at ordførerne skal rykke frem på de forreste rækker her og logge sig ind. Derfor holder vi lige en kort pause, indtil det er sket. Jeg kan allerede nu gøre opmærksom på, at afstemning om eventuelle forslag til vedtagelse udsættes til torsdag den 1. februar 2024.

Mødet er udsat. (Kl. 15:57).

revisionens undersøgelse viste, at der i perioden 2016-2019 ikke var sket tydelige forbedringer i adgangen til specialiseret palliation. Kritikpunkterne omhandlede dengang bl.a. identificering af behov for specialiseret palliation, henvisning til specialiseret palliation og endelig også ventetiden til specialiseret palliation.

På baggrund af Rigsrevisionens undersøgelse fandt Statsrevisorerne det utilfredsstillende, at regionerne ikke i tilstrækkelig grad havde sikret, at patienter med livstruende sygdomme ved behov fik adgang til specialiseret palliation, og endelig at regionerne ikke i tilstrækkelig omfang havde sikret en systematisk og effektiv identifikation af den enkelte patients behov for specialiseret palliation.

Hvad er der så sket siden Rigsrevisionens beretning i 2020, kunne man rettelig spørge? Indenrigs- og Sundhedsministeriet har indhentet redegørelser fra regionerne i forhold til deres indsatser på området. Her fremgår det, at regionerne har fokus på at etablere en øget systematik og en vurdering af patienternes palliative behov, ligesom de også har fokus på løbende opkvalificering af personale og forskellige uddannelsesinitiativ på området.

Redegørelserne viser også, at næsten alle regioner har iværksat udbredelse af nøglepersoner med palliative kompetencer, og et vigtigt initiativ, i øvrigt af nyere karakter, er den danske fagområdeuddannelse i palliativ medicin. Fagområdeuddannelsen blev etableret i starten af 2023 af regionerne sammen med Dansk Selskab for Palliativ Medicin. Med uddannelsen kan speciallæger, der beskæftiger sig med specialiseret palliation, nu uddannes til fagområdespecialister i palliativ medicin. Det er gjort for netop at forbedre den palliative indsats og også for at sikre, at sundhedspersonalet får flere kompetencer i palliative behov hos alvorligt syge og døende. På sigt ventes uddannelsen også at blive åben for et bredere udsnit af læger, og på den måde skal den også bidrage til at sikre et bredere kompetenceløft på tværs af sundhedsvæsenet.

Udviklingen i arbejdet med initiativer er også noget, der i øvrigt bliver fulgt i regi af task force for patientforløb på kræft- og hjerteområdet i regi af Sundhedsstyrelsen, hvor regionerne også sidder med. Jeg finder selvfølgelig regionernes igangsatte initiativer på området positive. Det er flere skridt i den rigtige retning, og det er godt, men jeg synes samtidig heller ikke, at det er godt nok.

Kl. 16:06

For hvis vi fokuserer på data på det her område, kan vi se, at der kun er sket en ret beskedent forbedring i forhold til ventetiden til specialiseret palliation, siden Rigsrevisionens beretning kom i 2020. Om det skyldes, at regionernes tiltag er af nyere karakter, og at man dermed ikke endnu kan se effekten af den, skal jeg ikke kunne svare på, men jeg kan i hvert fald klart konstatere – og det er også det, vi mener i regeringen – at der fortsat er et behov for at styrke og understøtte området, både regionalt, men også nationalt.

Det er noget af det, vi er optaget af i regeringen, ikke bare fordi der er rejst en forespørgsel i dag, for det er noget, vi har været optaget af længe. Det leder mig frem til kernen af forespørgslen, nemlig hvad vi vil gøre for at følge op på Rigsrevisionens beretning. Vi er i regeringen i den grad optaget af at se på, hvordan vi kan styrke det palliative område i flere forskellige sammenhænge i løbet af de kommende år. Vi har afsat 600 mio. kr. årligt til en kommende kræftplan V. Oplægget hertil skal udarbejdes i år, og et af de fokusområder, som vi vil se på i forbindelse med netop kræftplan V, er faktisk hele det palliative område. Det står fast, og det fremgår også af kommissoriet for arbejdet med kræftplan V. Her vil jeg i øvrigt også tilføje, at fordi det indgår i det faglige forarbejde og arbejdet med kræftplan V, må det ikke oversættes til, at så er vores fokus på palliation kun koncentreret omkring at skulle gavne kræftpatienter. Det har et bredere fokus og skal dermed også gavne andre patientgrupper.

Dermed vil vi også i forbindelse med kræftplan V få set på det palliative område som helhed. Det gælder både den specialiserede

palliation, men også den basale palliation, som jeg også synes det er rigtig vigtigt at vi har fokus på, så debatten ikke kun koncentrerer sig om den specialiserede palliation. Noget af det, vi kigger på, er bl.a. at sikre flere palliative kompetencer på tværs af sektorer og faggrupper, som skal kunne komme flere patientgrupper til gavn, og vi har fokus på, at almen praksis og kommunerne også skal være klædt bedre på, end de er i dag, til også at kunne håndtere patienter med palliative behov. Sundhedsstyrelsen er allerede i fuld gang med at udarbejde det faglige forarbejde til den kommende kræftplan V, med henblik på at de skal levere deres faglige anbefalinger til regeringen her til efteråret, og dem glæder jeg mig til modtage og også at få fulgt op på.

Herudover har vi også fra regeringens side meldt ud, at vi gerne vil være med til at se på det, vi har kaldt en dansk model for en mere værdig død. Vi har nedsat Udvalget for en mere værdig død, som er et udvalg, der består af medlemmer, der har kompetencer inden for sundheds- og ældreområdet, og som på forskellig vis beskæftiger sig både med åndelige og filosofiske og sociale spørgsmål foruden de rent sundhedsfaglige. Det er et udvalg, der skal bidrage til også at være med til at understøtte en offentlig debat omkring, hvordan vi kan skabe rammerne for en mere værdig afslutning på livet for flere, hvor der skal være plads til forskellige synspunkter og holdninger. Det er et udvalg, der også skal inddrage danskernes forståelse af de forskellige måder, som livet kan afsluttes på, og arbejdet skal munde ud i et refleksionsoplæg, som skal være med til at kunne nuancere og understøtte et beslutningsgrundlag for en dansk model for en mere værdig død. Og vi har lagt vægt på, at det er en model, der skal ligge i forlængelse af den tradition, som vi i Danmark har for pleje og behandling af palliative patienter. Jeg ser frem til at følge udvalgets arbejde og i øvrigt også den debat, som jeg er helt sikker på at udvalget også vil være med til at skabe.

Lad mig derfor også her afslutningsvis fremhæve, at det er vigtigt for regeringen, at vi styrker det palliative område; at vi sikrer mere værdighed for flere i livets sidste fase. For det er i den grad vigtigt, at patienter med palliative behov henvises til relevante palliative indsatser, uanset hvilken sygdom eller social baggrund eller bopæl, patienten har. Det er positivt, at der er igangsat en række initiativer i regionerne efter Rigsrevisionens beretning i 2020. Den vil vi i øvrigt vedblive med at følge op på. Men jeg mener ikke, som jeg har nævnt i min indledende besvarelse her, at det er initiativer, der kan stå alene, og det er også baggrunden for, at vi fra regeringens side, kort efter at vi tiltrådte, har taget initiativ til arbejdet med at få set på, hvordan vi kan styrke det palliative område som helhed. Tak for ordet.

Kl. 16:11

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak til indenrigs- og sundhedsministeren. Nu er der adgang for ordførerne til én kort bemærkning. Der er allerede nogle, der har indtegnet sig, og den første er fru Kirsten Normann Andersen fra SF. Værsgo.

Kl. 16:11

Kirsten Normann Andersen (SF):

Tak for det. Og tak for besvarelsen, og også tak til Danmarksdemokraterne for at rejse forespørgslen. Jeg er enig i, at det er et vigtigt tema, som også godt kan tåle en drøftelse her.

Jeg synes jo egentlig, at det er lidt besynderligt, at vi taler om specialiseret basal palliation, for jeg synes jo, at palliation er palliation, og når vi bliver flere og flere ældre, er der også flere, der skal have hjælp til at komme herfra. Det er et livsvilkår for nogle af de mennesker, som skal herfra. Vi er ikke alle sammen så heldige, at vi lukker øjnene og bare ikke vågner næste morgen, så derfor skal der også noget mere til.

Det, Rigsrevisionen peger på, er jo, at vi er bedst til at løse den her opgave i forhold til kræftpatienter, men at vi er dårligere til at løse den i forhold til andre patientgrupper, så giver det ikke mening, at vi ligesom også tager palliation ud af en kræftplan V og i virkeligheden tager den her drøftelse isoleret set og ser på, hvordan vi så gør det her, så vi lever op til Rigsrevisionens forventninger?

Kl. 16:12

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):
Ministeren.

Kl. 16:12

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Jeg er ikke enig i, at det er en god idé at sige, at vi ikke skal beskæftige os med palliation i arbejdet med kræftplan V, og det er også derfor, jeg tilkendegiver meget tydeligt i dag, at det arbejde, vi har sat i gang i regi af Sundhedsstyrelsen med det faglige forarbejde til en kommende kræftplan V, handler om at styrke palliationsområdet.

Jeg er ikke enig i, at palliation bare er palliation. Der er stor forskel på, om man har behov for specialiseret palliation i forlængelse af f.eks. et ophold på et hospice, eller om der er tale om patienter, som mere har behov for at kunne få dækket den basale palliative indsats i regi af bl.a. den kommunale sygepleje, den praktiserende læge og andre, der kan spille rigtig vigtig rolle.

Det er derfor, jeg synes, det er vigtigt, at vi ser på området som helhed, og som jeg også tydeliggør her i dag, er det ikke afgrænset til kun at skulle komme kræftpatienter til gavn, for der er ganske rigtigt mange andre patientgrupper, som også har brug for og vil have gavn af, at vi styrker det palliative område som helhed, og det er det, vi har sat os for med det faglige forarbejde, som Sundhedsstyrelsen nu er sat i spidsen for.

Kl. 16:13

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Så er det hr. Per Larsen fra Det Konservative Folkeparti som spørger. Værsgo.

Kl. 16:13

Per Larsen (KF):

Tak for det. Og tak til ministeren for at møde op og deltage i debatten her, og også tak til fru Marlene Harpsøe for at rejse den her forespørgselsdebat. Det er et utrolig vigtigt område.

Men da jeg så gennemgik området, kom jeg til at kigge lidt på ambitionsniveauet i forhold til den ambition, som regionerne har, om, at man skal tilbyde specialiseret palliation senest inden for 10 dage, og at man har en målsætning om, at det er okay, hvis der er 90 pct., der så opnår at få et specialiseret tilbud tilbudt inden for 10 dage. Jeg synes faktisk, at det ambitionsniveau lige er lidt slapt, for jeg synes jo, at når der er nogle, som har behov for at få et tilbud om specialiseret palliation, så skal de sådan set have det så hurtigt som overhovedet muligt, og det skal ikke kun gælde for 90 pct.; det skal i min optik gælde for alle.

Hvordan ser ministeren på det ambitionsniveau?

Kl. 16:14

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Værsgo til ministeren for en besvarelse.

Kl. 16:14

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Det er jo i sig selv lidt interessant, at et fremtrædende regionsrådsmedlem synes, at regionernes indsats ikke er ambitiøs nok. Jeg konstaterer, at der er blevet fremsat en række kritikpunkter i forhold til regionerne i forbindelse med Rigsrevisionens beretning. Regionerne

har taget en række initiativer, men som jeg også klart tilkendegiver, synes jeg ikke, det er nok.

Vi synes fra regeringens side, at der er behov for at styrke det palliative område. Og en af de udfordringer, vi i dag kan se, er, at der er for mange patienter, som bliver henvist meget sent i deres sygdomsforløb, på trods af at Sundhedsstyrelsen klart anbefaler, at palliative indsatser faktisk bliver iværksat så tidligt og så hurtigt som muligt. Det mener jeg er noget af det, vi skal have sat ind over for, og det er også det arbejde, som er i gang. Jeg er også glad for, at vi forlods, i forbindelse med at vi igangsatte arbejdet med en kommende kræftplan V, også har sørget for at øremærke 600 mio. kr. årligt til området.

Kl. 16:15

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Så er det fru Marlene Harpsøe fra Danmarksdemokraterne som spørger.

Kl. 16:15

Marlene Harpsøe (DD):

Først en tak til indenrigs- og sundhedsministeren for at besvare forespørgselsspørgsmålet her i dag. Vi har jo i Danmarksdemokraterne sat det på dagsordenen på grund af den beretning, der foreligger, med en skrap kritik, vil jeg mene, men også på grund af, at vi rundtomkring på landets hospicer kan se, at der mangler pladser, så der er folk, der når at dø, mens de er på venteliste. Og der er apropos den her målsætning om, at 80 pct. bare, inden de dør, skal nå at få et specialiseret tilbud, og at alt så er godt. Det synes jeg faktisk er under al kritik, og det må vi kunne gøre bedre. I Danmarksdemokraterne har vi jo i vores finanslovsudspil for 2024 afsat 142 mio. kr. til netop at sikre flere hospicepladser.

Så hvor er regeringen i den sag? Og vil regeringen også bidrage til at sikre flere hospicepladser?

Kl. 16:16

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Værsgo til ministeren.

Kl. 16:16

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Jeg er enig i, at der blev fremsat en række kritikpunkter, og jeg prøver i dag også blot sådan i al fairness over for landets regioner at redegøre for nogle af de initiativer, som regionerne rent faktisk også har taget for at følge op på kritikken. For det er selvfølgelig vigtigt, og jeg siger også, at det er godt, men det er jo ikke lige med, om det er godt nok. For jeg mener, at der er et yderligere behov for at styrke det palliative område, og jeg synes, det er vigtigt, at vi ikke kun begrænser os til at snakke specialiseret palliation eller hospice for den sags skyld, men at vi skal have fokus på hele området som helhed.

Der er jo også rigtig mange, der har et stort ønske om at få lov til at tilbringe den sidste tid ikke på et hospice, men i eget hjem, og det kræver også, at vi som samfund bliver langt bedre til at kunne tilbyde udgående specialiserede palliative indsatser, altså ud i borgerens, patientens, eget hjem, for på den måde også at kunne være med til at opfylde, at flere får de ønsker opfyldt, som man har til den sidste tid. Og det er noget af det, vi som sagt har fokus på i forbindelse med arbejdet med kræftplan V, hvor vi fra regeringens side har afsat 600 mio. kr. årligt til en kommende kræftplan, hvilket i øvrigt er det største beløb, der nogen sinde har været afsat til en kræftplan.

Kl. 16:18

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Så er det hr. Stinus Lindgreen fra Radikale Venstre som spørger.

Kl. 16:18

Stinus Lindgreen (RV):

Tak for det. Og tak for talen. Ministeren nævner ganske rigtigt, at der siden 2020 er blevet taget en række initiativer i de danske regioner for at prøve at komme kritikken i møde, og vi er ikke i mål. Det er jeg fuldstændig enig i; der er stadig væk et stykke vej endnu.

Men jeg kan hvert fald for egen regning sige – og jeg er sikker på, at hr. Per Larsen kan genkende det fra sin egen region – at jeg ikke kan komme på ét budget, vi har siddet og diskuteret, hvor vi ikke har sat penge af til palliation i en eller anden afskygning, om det så har været hospicepladser eller udgående teams eller specialiserede pladser på hospitalerne. Men det har selvfølgelig været inden for de økonomiske rammer, der er.

Så jeg vil blot spørge ministeren, hvis ministeren mener, at det her er et område, der skal løftes yderligere, om det er noget, man vil tage med til økonomiforhandlingerne her om et par måneder. For hvis vi skal løfte det i regionerne, skal vi selvfølgelig have penge til at løfte det med. Ministeren nævnte, at der er flere måder at gøre det på. Hospicepladser er godt, men dyrt; der er andre måder, man kan gøre det på, med de udgående teams, som ministeren også er inde på her. Men er det noget, som man vil prioritere?

Kl. 16:18

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Værsgo til ministeren.

Kl. 16:19

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Det korte svar er ja. Og det er derfor, at vi allerede har afsat 600 mio. kr. årligt til arbejdet med den kommende kræftplan V, herunder arbejdet med at styrke palliationsområdet. Så vi afsætter sådan set penge og kommer også til at afsætte øremærkede penge ud over de penge, som regionerne måtte modtage i forbindelse med afslutningen på økonomiforhandlingerne for næste års budget, som jeg tror jeg vil undlade at begynde at tage forskud på her i januar måned.

Kl. 16:19

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Vi siger tak til indenrigs- og sundhedsministeren i den her omgang.

Vi går nu over til forhandlingen og de almindelige regler for korte bemærkninger, og derfor er det ordføreren for forespørgerne, fru Marlene Harpsøe fra Danmarksdemokraterne, som den første. Værsgo.

Kl. 16:19

Forhandling

(Ordfører for forespørgerne)

Marlene Harpsøe (DD):

Mange tak. I Danmarksdemokraterne arbejder vi for, at alle mennesker, som står over for livets afslutning, får en værdig sidste tid. Flere og flere får komplekse behov, som kræver en specialiseret indsats, når livet er ved at rinde ud. Den palliative omsorg og pleje skal både fremme livskvalitet for den døende og dennes familie, ligesom den palliative behandling skal forebygge lidelse og smerte, som både kan have en fysisk, psykisk, psykosocial eller åndelig karakter.

Helt overordnet er det i det palliative arbejde vigtigt at sætte det enkelte menneske i centrum, hvor det ikke kun handler om at lindre symptomer, men også om at bevare den enkeltes selvbestemmelse og sociale relationer. Ofte siger vi, at mennesker sover ind, men der kan være både uro, angst og smerter i den sidste tid, inden livet rinder ud, og mennesker fortjener lige til det sidste den bedst mulige omsorg og pleje. Man skal ikke være bange for at dø. Man skal være

tryk ved og have tillid til, at sundhedsvæsenet gør alt for at sikre, at man kan sove ind uden lidelse, angst uro og smerter.

Palliation er et særligt speciale, som kræver faglige kompetencer for at kunne give den bedst mulige lindring til det menneske, som står foran livets afslutning. Den palliative indsats kan være basal, eller den kan være specialiseret, og ofte er det hjemmeplejen eller plejehjemmet, der står for den basale lindring, imens f.eks. hospicer kan sikre en mere specificeret tværfaglig indsats i den sidste tid, bl.a. med sygeplejersker og læger, fysioterapeuter, musikterapeuter og meget mere. De fleste sover ind i eget hjem eller på plejehjem i trygge og rolige omgivelser. Andre har behov for en mere specialiseret indsats som f.eks. hospicer eller den, som særlige palliative sengeafsnit kan sikre.

Rigsrevisionen konkluderer i deres beretning, at regionerne ikke sikrer, at patienter systematisk får identificeret deres behov for palliation, ligesom der er indikationer på, at patienter ikke henvises til specialiseret palliation ved behov, uanset sygdom. Beretningen viser ligeledes, at målet om, at 80 pct. skal modtages, inden de dør eller bliver for dårlige til at modtage et tilbud på landsplan, er opfyldt for kræftpatienter i 2015 til 2019, imens målet ikke er nået for patienter med andre livstruende sygdomme. Er et mål på 80 pct. overhovedet godt nok? Var det ikke på tide at revidere det og sætte det højere? Faktum er i hvert fald, at der er mange, som når at dø, inden de får et specialiseret tilbud, og det viser de lange ventelister til en hospiceplads også.

Der kan også være lang afstand til det nærmeste hospice, og bor du f.eks. i Tønder, har du en 71 km til det nærmeste hospice. Det er ikke godt nok. Derfor fremlagde vi også fra Danmarksdemokraternes side et finanslovsudspil, hvor vi afsatte 142 millioner kr. til flere hospicepladser, men vi har også en befolkning, der lever længere. I dag er der omtrent 300.000 danskere over 80 år. I 2050 vokser det til det dobbelte. For den ældste del af befolkningen ses multisygdom ofte. Det udgør en udfordring, når knap 50 pct. af danskerne lever med to eller flere kroniske sygdomme samtidig. Det stiller krav til de faglige kompetencer og den palliative specialisering. Samtidig er der klare indikationer på, at palliation igangsættes sent i et menneskes sygdomsforløb, og at man i sundhedsvæsenet efterlyser et tydeligere fokus på at lindre, så der forebygges, inden smerterne er blevet for svære.

Derudover er det vigtigt at have fokus på hele familien og dermed også de pårørende, som kan stå ved siden af og ikke vide, hvad de skal gøre for at hjælpe lidelsen. Det er heller ikke deres ansvar, men nogle tager ansvar på sig, fordi man oplever, at sundhedsvæsenet ikke træder til i det nødvendige omfang, og der er ingen mennesker, der skal ligge og lide, hvis det kunne være blevet forhindret.

I denne debat om den specialiserede palliation må vi selvfølgelig ikke glemme den basale palliation, hvad sundhedsministeren også var inde på. Den er mindst lige så vigtig. Vi skal sikre, at der er de rette kompetencer i bl.a. ældreplejen, så mennesker kan leve i den sidste tid med mest mulig livskvalitet, på trods af at livet er ved at rinde ud. At der i de kommende år sker en stor stigning i antallet af ældre bekræfter vigtigheden af, at den basale palliation fungerer. Der er rigtig meget at gøre, og derfor er vi også i Danmarksdemokraterne optaget af, at regeringen handler på det; dels på den kritiske beretning fra Rigsrevisionen, dels på de mange problemstillinger, der er for mennesker og deres pårørende i den sidste tid.

Kl. 16:24

Derfor er vi også gået sammen med andre partier i dag om en vedtagelsestekst, der opfordrer regeringen til at indkalde til forhandlinger, inden 2024 er gået. Der skal handling til.

Jeg vil nu på vegne af SF, LA, DD, KF, EL, RV, DF og ALT fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget bemærker, at Rigsrevisionen i 2020 rettede en skarp kritik af manglen på adgang til specialiseret palliation. I forlængelse heraf har Sundhedsministeriet og regionerne iværksat en række initiativer.

Folketinget noterer sig med tilfredshed, at der i 2023 er etableret en ny fagområdeuddannelse i palliation i Danmark, så flere speciallæger tilegner sig palliative kompetencer. Det er nødvendigt, hvis vi skal nå i mål med at sikre flere medarbejdere til flere specialiserede palliative enheder.

Folketinget noterer sig også, at Rigsrevisionen har fulgt op på sin beretning og finder, at målsætningerne om rettidig og lige adgang til specialiseret palliation ikke er indfriet. I den forbindelse forpligter Folketinget regeringen til at indkalde til forhandlinger inden årets udgang med henblik på at få fastlagt de nødvendige skridt, som sikrer, at der fremover bliver lige adgang til palliative indsatser af høj kvalitet i hele landet.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 33)

Kl. 16:26

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Dette forslag til vedtagelse vil indgå i forhandlingerne.

Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Marlene Harpsøe fra Danmarksdemokraterne, som var ordfører for forespørgerne. Så går vi over til den ordinære ordførerrække, og det er først hr. Flemming Møller Mortensen som ordfører for Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 16:26

(Ordfører)

Flemming Møller Mortensen (S):

Når livet er allersværest, skal der være den nødvendige hjælp, omsorg og faglighed til stede for at hjælpe personen, de pårørende og hele det miljø, der er omkring den, der har det rigtig, rigtig svært. Der skal være lindring, og der skal være det, der er behov for og mulighed for at gøre i den allersværeste situation. Jeg er rigtig glad for, at vi får drøftelsen her i Folketingssalen, og på samme måde oplever jeg, at den drøftelse, vi har i Sundhedsudvalget, har den samme nerve og intensitet, i forhold til at der her er noget, der skal gøres rigtig godt. Dermed udtrykker jeg også fra socialdemokratisk side, at der er noget, der kan gøres bedre. Jeg synes, det er rigtig godt, at vi også får udtrykt her i dag, at når man taler om palliation, er der rigtig mange, der har den opfattelse, at det altid er kræftpatienter eller døende patienter, og det er det ikke. Der er mange andre patienter, der har behov for lindring, og derfor er det rigtig afgørende, at vi også får det præciseret, når vi har en debat som den i dag, og det har jeg allerede hørt både ministeren og ordføreren for forespørgerne også gøre.

Der er rigtig mange borgere, og der er rigtig meget sundhedsfagligt personale, som har haft egne oplevelser fra deres liv, fra deres hverdag og fra deres jobliv, i forhold til at noget er lykkedes rigtig godt i forbindelse med lindring af det, der er rigtig svært. Derfor er det også et rigtig stort ansvar, der påhviler os som sundhedsordførere og indenrigs- og sundhedsminister i at få sat rammen. Vi skal have sat rammen for det, vi godt ved skal ske ude i regionerne og i kommunerne, og derfor er det rigtig godt, at vi tager den fælles drøftelse her. Fra socialdemokratisk side mener vi, at den palliative indsats skal ligge rigtig, rigtig højt, så længe vi ikke er oppe på en 90-procentsdækning i de første 10 dage. Så kan man jo godt begynde at diskutere ambitionsniveauet af det, og om det skal være højere eller ej, men jeg tror ikke, vi får en uenighed her i ordførerkredsen i dag om, at vi skal satse meget højt.

Det, vi skal sikre, er en høj kvalitet. I mine mange år som sundhedsordfører, men også i mine mange år, hvor jeg har praktiseret som sygeplejerske, har jeg haft det billede, at når vi taler om høj kvalitet, er der tre elementer, vi skal være opmærksomme på. Vi

skal have nok kapacitet, vi skal have den helt rigtige høje faglighed, og så skal vi sikre, at der også er kontinuitet i tilbuddene. Ud fra den tolkning må jeg sige, at der er mange fagligheder, der skal have styrket deres faglighed. Det er rigtig godt, at vi nu får et nyt fagområde i forhold til speciallæger, men fra socialdemokratisk side tænker vi, at der er mange andre faggrupper, der skal med i at få løftet det, der er opgaven omkring den palliative indsats.

Jeg tænker tilbage på den meget intense drøftelse, vi havde her i Folketinget tilbage i 2017, hvor vi opnåede det, som jeg også tror vi kan opnå her i dag, eller i hvert fald tage udgangspunkt i, nemlig hvor palliationen skal ligge. Dengang nåede alle partier i Folketinget frem til en aftale om, hvordan vi skulle styrke selvbestemmelsen i de svære situationer i livet. Der drøftede vi også palliation. Der drøftede vi palliativ sedering og det, at patienten, borgeren selv, skulle have en meget høj grad af selvbestemmelse i forhold til det. Jeg har set, når vi har diskuteret det i Sundhedsudvalget, at mange har virket lidt forundrede og lidt frustrerede, som jeg også selv er, i forhold til at vi ikke er nået længere, når det, vi var enige om som partier – de partier, som var i Folketinget dengang – var, at vi lige nøjagtig skulle gøre andet og mere. Vi skal have et lige geografisk tilbud, og vi skal have kommuner og regioner til at have et entydigt højt niveau. Derfor er det rigtig godt, at regeringen nu har lavet kræftplan V med rigtig mange ressourcer, og at vi også får lagt op til, at palliation er en drøftelse, der skal indgå deri.

Også Udvalget for en mere værdig død er sat i værk og kommer til at komme med anbefalinger og til at være med til at understøtte en drøftelse allerede i år, men vi ved ikke, i hvor høj grad de tager sig af palliation, for det er op til dem selv at beslutte, hvordan de inkorporerer det, men det håber jeg de gør. Det Ethiske Råd er kommet med virkelig fine anbefalinger, også i forhold til palliationen, hvor de siger, at der generelt mangler adgang, altså kapacitet. Der mangler oplysning, information og viden om de eksisterende palliative tilbud, og der er en ringe viden om, hvad den enkelte borger kan beslutte selv. Så ja, det er rigtig godt, at vi har diskussionen her i dag, det var rigtig godt, at Rigsrevisionen tog det op af sig selv, og vi må jo sige, at også evalueringen fra 2023 viser, at der stadig væk er noget at komme efter.

Kl. 16:31

Fra socialdemokratisk side er vi, vil vi og skal vi være ambitiøse i forhold til hele det palliative område, både det specialiserede, men også det, jeg synes man bare skal kalde palliation, og som foregår i al behandling og omsorg af patienter, uanset om det er i eget hjem, på plejehjem, de specialiserede sygehusafdelinger eller de virkelig specialiserede hospicefunktioner.

Jeg skal på vegne af Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Adgang til specialiseret palliation er vigtig for en værdig afslutning på livet for mange patienter.

Folketinget noterer sig, at regionerne efter Rigsrevisionens beretning fra 2020 har igangsat initiativer for at styrke den palliative indsats, men at der fortsat er udfordringer.

Folketinget ser derfor frem til, at der i forbindelse med kræftplan V skal ses på en styrkelse af det palliative område. I den sammenhæng finder Folketinget det vigtigt, at der ses på det palliative område som helhed, da behovet for palliative indsatser er til stede bredt i sundhedsvæsenet.

Folketinget noterer sig med tilfredshed, at der i 2023 er etableret en ny fagområdeuddannelse i palliation i Danmark, så flere speciallæger får kompetencer i palliation.

Herudover finder Folketinget det positivt, at der er nedsat Udvalget for en mere værdig død, som skal understøtte og nuancere et beslutningsgrundlag for en dansk model for en mere værdig død.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 34).

Kl. 16:33

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Det er godt. Tak for det forslag til vedtagelse, som vil indgå i debatten. Der er lige et par korte bemærkninger. Den første er til fru Marlene Harpsøe fra Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 16:33

Marlene Harpsøe (DD):

Først tak til hr. Flemming Møller Mortensen for en rigtig fin tale. Jeg ved jo, hvor meget hr. Flemming Møller Mortensen har hjertet med, i forhold til at vi kan gøre mere for at sikre en mere værdig død for rigtig mange mennesker derude. Så tak for det. Den anerkendelse vil jeg gerne give ordføreren.

Vi har jo rigtig mange, som står på venteliste i dag til en hospiceplads, og som ikke får det. De når altså at dø, inden de rent faktisk kan komme på hospice og få den her specialiserede, tværfaglige indsats, som der er på et hospice. Tænker ordføreren ikke, at det kan være med til at give en eller anden form for mistillid i befolkningen, så man tænker: Hvad så, når min tur kommer? Så får jeg måske heller ikke mulighed for at få det, der skal til, for at jeg kan sove ind i trygge og rolige rammer.

Det kan jeg i hvert fald frygte, og det er også derfor, at det da – tænker jeg – nærer til en debat om, hvordan vi så ellers kan komme herfra. Jeg håber, at ordføreren ved, hvad jeg hentyder til. Måske ordføreren kan give et par ord mere om det.

Kl. 16:34

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):
Ordføreren.

Kl. 16:34

Flemming Møller Mortensen (S):

Mange tak. Ja, det kan jeg virkelig bekræfte. Kapaciteten skal være den rigtige, og fagligheden skal være der. Om det skal være på hospice, eller om det skal være udgående palliative team. Som ordføreren også selv sagde, ønsker rigtig mange at dø i eget hjem. Jeg er af den opfattelse, også med min faglige viden, at det kan lade sig gøre i rigtig mange situationer. Og det vil give en virkelig tryk, dejlig og behagelig måde at få lov til at sove stille og roligt og smertefrit, lindret og ikke uroligt ind i døden. Derfor er det så fuldstændig afgørende, at vi hjælper hinanden med at få holdt fast i det, der er vores ambitionsniveau.

Jeg synes, at der fra regeringens side ligger rigtig gode takter i forhold til allerede i indeværende år at få skærpet fokuseringen og investeringen på det her område. Men jeg er også utålmodig, og jeg er ked af, at vi ikke siden 2017 med den fælles politiske beslutning, der lå der, har set, at investeringerne, kapaciteten og fagligheden har været understøttet yderligere. Derfor er det rigtig godt, at vi har fået fat på det nu. Det gav ministeren også udtryk for i sin tale.

Kl. 16:35

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):
Tak. Værsgo til spørgeren.

Kl. 16:35

Marlene Harpsøe (DD):

Tak for det svar. Jeg kunne godt tænke mig, at man var mere forpligtende, i forhold til at man bl.a. gerne vil sikre flere hospicepladser. Jeg er godt klar over, at der også er andre ting, der er vigtige, men lige nu og her er der folk, der dør på ventelisten. Der er også en stigning i demografien. Altså, vi ser flere 80+-årige de kommende år, så der er flere, der får behovet for den specialiserede palliation. Så vil

man ikke godt lægge hånden på kogepladen og sige, at selvfølgelig skal vi da finde nogle flere hospicepladser?

Kl. 16:36

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):
Værsgo til ordføreren.

Kl. 16:36

Flemming Møller Mortensen (S):

Jeg mener helt klart – og det gør Socialdemokratiet også – at vi skal have kapacitet nok. Jeg tror, at der er rigtig mange, der tænker, at det eneste sted, hvor man kan få lov til at dø fredeligt og roligt og med den nødvendige omsorg, pleje og behandling af specialiseret personale, er på et hospice. Sådan mener jeg ikke at det skal være. Jo, vi skal have hospicepladser nok, men jeg tror, at de udgående team, som kan komme som frelsende engle ind i et hjem og skabe ro og overblik, få styr på medicinen og tage over i forhold til de pårørende, som måske har været hårdt belastet i et forløb op til, at de kommer, kan gøre meget. Her kan vi lave en meget hurtig indsats – også op imod det, at man eventuelt skal til at have udbygget kapaciteten på hospicer. Men det er ikke enten-eller; det er både-og.

Kl. 16:37

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Så er det hr. Stinus Lindgreen fra Radikale Venstre som spørger.

Kl. 16:37

Stinus Lindgreen (RV):

Tak for det, og tak til ordføreren for en rigtig fin tale og et mange år et arrangement i det her vigtige emne. Jeg tog ordet på grund af den bemærkning, der kom, om, at det ikke kun var speciallæger, men flere sundhedspersoner, der skulle have fagligheden. Det er jeg fuldstændig enig i. Jeg vil blot høre: Nu har man sidste år igangsat den her nye fagområdeuddannelse i palliation, som selvfølgelig er målrettet speciallæger, men idéen er jo også, at f.eks. alment praktiserende læger skal kunne tage enkelte moduler og dermed få noget basal palliation, som de kan bruge f.eks. i borgerens eget hjem. Så er det nok i ordføreren øjne, eller skal man se på eksempelvis at gøre noget ved grunduddannelsen for både læger og sygeplejersker, så flere får en eller anden basal palliation med i deres grunduddannelse? Hvad tænker Socialdemokratiet om det?

Kl. 16:38

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Værsgo til ordføreren.

Kl. 16:38

Flemming Møller Mortensen (S):

Til ordføreren vil jeg sige, at det får faggrupperne jo. Det gør de. Men det er jo først på det tidspunkt, hvor man virkelig får brug for det, at man også får skærpet sin opmærksomhed på, om man har viden nok. Jeg tror, at det nye uddannelsesstilbud for speciallæger er første step. Det, der egentlig også er tanken, er, at de skal fungere, som nogle, der faciliterer mere viden, både til almen praksis og til andre faggrupper, men jeg tror, at det vil være rigtig godt, at vi i gruppen af sundhedsordførere sammen med ministeren også får drøftet, hvad der er vores ambitionsniveau på det her område. Er der noget, vi skal se ind i i forhold til specialeplanlægningen og andet? For som jeg svarede fru Marlene Harpsøe, er det den socialdemokratiske tanke, at her er det godt at være så godt polstret, at vi har noget bufferkapacitet. Det er også derfor, det er godt, at flere faggrupper kan hjælpe hinanden.

Jeg har selv oplevet, da min mand døde, at der kom en læge og en sygeplejerske ind ad døren, og de kom som frelsende engle. De hjalp hinanden, og hvis jeg ikke kunne få fat på den ene, kunne jeg

få fat på den anden. Det er også med til at eliminere en sårbarhed, og derfor er det rigtig godt, at vi får det delt ud til alle dem, der arbejder som sundhedsprofessionelle. For det med døden skal vi jo se i øjnene, og man skal som faglig være dygtig til det, og så er det ikke så slemt.

Kl. 16:39

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):
Værsgo til spørgeren.

Kl. 16:39

Stinus Lindgreen (RV):

Jeg er rørende enig. Det er vigtigt, at flere fagpersoner kan løfte opgaven, og jeg tror, som ordføreren også siger, at den uddannelse kan være med til at løfte niveauet hos flere derude. Så det er ikke så meget et spørgsmål, men bare en kommentar. Jeg synes, det er nogle rigtig gode ting, der bliver sagt fra talerstolen, og jeg glæder mig til det videre arbejde.

Kl. 16:39

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):
Værsgo til ordføreren.

Kl. 16:39

Flemming Møller Mortensen (S):

Tak, og jeg synes virkelig også, vi har fået lagt et godt grundlag i Sundhedsudvalget for at tage den her drøftelse videre. Vi havde jo besøg af Dansk Selskab for Palliativ Medicin, og også der havde vi efterfølgende en god drøftelse af, hvad vi kan gøre som udvalg. Den drøftelse skal vi jo så bringe i spil med indenrigs- og sundhedsministeren, for jeg synes virkelig, at regeringens linje er rigtig god og også ambitiøs. Derfor skal vi hjælpe hinanden med at få det her løftet til det niveau, som det skal være på. Jeg har lyst til at sige til hr. Stinus Lindgreen, at en af årsagerne til, at Danmark står der, hvor vi gør, er, at vi som land faktisk kom noget sent i gang med palliation. Så når vi somme tider benchmarker med andre lande, kan vi se, at de har haft flere år til at køre det i stilling og ikke kun tværfagligt, men også kommunalt og regionalt, haft mere tid til at løfte opgaven.

Kl. 16:40

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):
Så siger vi tak til hr. Flemming Møller Mortensen fra Socialdemokratiet og går videre i ordførerrækken, og det er Christoffer Aagaard Melson fra Venstre. Værsgo.

Kl. 16:40

(Ordfører)

Christoffer Aagaard Melson (V):

Tak for ordet, og tak til Danmarksdemokraterne for at indkalde til den her forespørgselsdebat. Det er et emne, som vi i Venstre synes er meget, meget vigtigt.

Ingen liv er ens, men en ting er ens for os alle sammen, nemlig at vi skal herfra, og vi skal sikre, at det sker på en så værdig måde som overhovedet muligt. Vi har jo desværre set, at det desværre ikke sker i alle tilfælde, for der er flere ældre, og der er flere, der lever længere med livstruende sygdomme. Sådan vil det også være i de kommende år, og derfor ser vi også ind i en udvikling, som vi skal være på forkant med. Derfor er det rigtig godt, at vi tager debatten, og især set i lyset af den udvikling, vi står over for, gør det indtryk at læse og se Rigsrevisionens beretning og opfølgningen på den.

Derfor skal det også nævnes, at der er sket forbedringer siden 2020, hvor de lavede deres beretning. Det handler bl.a. om uddannelsen i palliativ medicin, der skal sikre bedre kvalitet, og det er et rigtig, rigtig vigtigt skridt. Jeg vil også sige, at jeg faktisk er stolt

at, at det så hurtigt var noget af det, regeringen tog fat i, altså at nedsætte det her arbejde med at kigge på den palliative behandling i sin helhed. Det er også noget, jeg selv har interesseret mig for. Jeg ved, at ministeren interesserer sig meget for at sikre, hvordan vi gør det her på den rigtige måde. Vi var for nylig på besøg på Vejle Sygehus, som er et af de steder, hvor man gør det rigtig godt inden for det her område, og hvor vi mødte dygtige fagprofessionelle, der mødte patienterne med empati og omsorg og en høj faglighed.

Der er nemlig rigtig mange gode eksempler derude, hvor det her bliver løst på en god måde. Det skal vi også huske at sige. Hr. Flemming Møller Mortensen nævnte også sin egen oplevelse, og vi skal også huske at sige, at der er mange situationer, hvor det går godt, og det er jo selvfølgelig den kapacitet og de gode erfaringer, der skal bredes ud, så de er alle steder.

I forhold til det besøg vil jeg også her i dag nævne en anden ting, der er vigtig, og som jeg er glad for, og det er, at det arbejde, som ministeren har sat i gang, kommer til at kigge på palliationsområdet som helhed. Som speciallægerne sagde til os, er hele samspillet, især med social- og sundhedsassistenter, et helt afgørende led i den her kæde. Det skal vi have til at fungere, for det er dem, der møder borgerne derude. Det er dem, der kan se behovene og identificere dem, og det er den vidensudveksling, som nogle gange rammes af problemer, når vi mangler uddannede social- og sundhedsassistenter ude i kommunerne, hvilket er et kæmpe problem nu.

Derfor skal man se det her område bredt, hvis vi skal i mål med at gøre det godt nok, og det er også et område, som vi bl.a. derfor har meget fokus på i regeringen, hvor vi jo med rigtig mange af jer har landet den her aftale om at kigge på mere udenlandsk arbejdskraft. Det at styrke sosu-uddannelserne ligger jo ovre på et andet område. Det er også noget, vi går i gang med, men det handler også om at sikre, at der simpelt hen er lønvedkår, der gør, at også dem med de rigtige kompetencer har lyst til at søge ind i det her felt. For hvis der ikke er tid og faglighed til, at man som speciallæge også kan sparre med social- og sundhedsassistenterne i forhold til det her område, så er jeg bange for, at vi ikke får fanget dem, der har mest behov for hjælp, så det er et perspektiv, som vi også skal have os for øje.

Jeg er rigtig glad for det helhedsfokus, der er i det arbejde, som ministeren har sat i gang, og som der også er penge bag ved. Jeg synes faktisk, at hvis vi skal nævne et område i den her regeringsperiode, som jeg er lidt stolt af, så er det faktisk det palliative område.

Jeg ser også frem til arbejdet omkring en værdig afslutning på livet, i forhold til hvad de kommer med af anbefalinger, for de kommer jo også til at kigge bredt på det, så vi får et oplyst grundlag, hvor man ser tingene fra alle mulige vinkler, men også i forhold til at kigge på, hvordan sammensætningen i dag er i forhold til tilbud. Rammer vi rigtigt, i forhold til hvad vi tilbyder i den sidste tid, når vi diskuterer kapacitet til både hjemmebehandling, hospice og andre ting?

Jeg tror også, det er rigtig godt, at vi med de her to arbejder får et vidensgrundlag, så vi ikke diskuterer det anekdotisk, men får truffet de rigtige beslutninger. For jeg er helt enig med de ordførere, der har været her i dag, i, at det her simpelt hen er for vigtigt til, at vi ikke griber det rigtigt an. Jeg er også utålmodig, men jeg har også forståelse for, at det er vigtigt, vi får et godt fagligt grundlag at stå på for at tage den debat.

Jeg ser frem til de videre drøftelser, og jeg synes egentlig, at med det arbejde, regeringen allerede har sat i gang med det arbejde, Sundhedsstyrelsen laver nu, at forslagsstillerne også lidt sparker en åben dør ind med deres vedtagelsestekst, for grundlaget for den debat er jo netop ved at blive lavet allerede.

Kl. 16:45

Kl. 16:48

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Der er en kort bemærkning til fru Marlene Harpsøe fra Danmarksdemokraterne som spørger. Værsgo.

Kl. 16:45

Marlene Harpsøe (DD):

Først tak til ordføreren for en udmærket tale. Jeg ved ikke rigtig, om vi sparker en åben dør ind; det har i hvert fald været svært at få øje på, hvad der bliver gjort. Det er jo også derfor, at vi – også qua den beretning, der har ligget fra 2020 – bare har måttet erkende, at vi var nødt til at indkalde til en debat her for at prøve at se, om vi kunne påvirke indsatserne, der bliver gjort.

I forhold til det her omkring hospicepladser kan jeg i hvert fald høre, at ordføreren anerkender, at der mangler hospicepladser. Det er jeg glad for at man anerkender, for der mangler kapacitet derude – der er folk på venteliste, der dør. Men noget af det, der faktisk også har slået mig i debatten, er, at der er nogle, der får tilbudt en hospiceplads, men vælger at takke nej på grund af afstand. Jeg har prøvet at finde forskellige eksempler på, hvor langt man kan have til en hospiceplads. Bor du i Harboøre f.eks., er der 74 km til det nærmeste hospice; bor du i Tønder, er der 71 km til det nærmeste hospice. Gør det ikke indtryk?

Kl. 16:47

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Værsgo til ordføreren for besvarelsen.

Kl. 16:47

Christoffer Aagaard Melson (V):

Det gør selvfølgelig indtryk. Vi skal jo tilbyde folk et tilbud så tæt på det, de gerne vil have i den sidste tid, men det kræver jo også, at man kan oprette nogle tilbud med den rigtige faglighed og den rigtige kvalitet. For mange, som vi også har hørt andre sige, vil det rigtige tilbud jo også være, hvis man bor et sted, hvor der er lidt længere mellem husene, at man kan få den rigtige faglighed og kvalitet derhjemme. Vi kommer jo aldrig en situation, hvor alle har et hospice som nabo. Så jeg synes, der skal være begge muligheder.

Derfor synes jeg også, det er vigtigt, at vi får lavet et grundigt stykke forarbejde, der kigger på området i sin helhed, når vi skal se på, hvad balancerne er i de ting, hvad det er for nogle tilbud, der er i dag, og hvordan vi forbedrer det samlet set, så flere får en værdig afslutning på livet. Det kan sagtens være, at det er hospiceområdet, vi også skal udbygge; det kan også være, at det er det andet, vi skal styrke endnu mere. Nå, nu er min tid gået.

Kl. 16:48

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Ja, værsgo til spørgeren.

Kl. 16:48

Marlene Harpsøe (DD):

Tak for det rigtig, rigtig fine svar. Nu har i hvert fald nogle jo i vedtagelsesteksten skrevet, at vi ønsker, at regeringen indkalder til nogle forhandlinger, og udvalget vedrørende en mere værdig død skal jo være færdig her i efteråret, så kunne man ikke sige i dag, at, okay, vi indkalder til forhandlinger på baggrund af de anbefalinger, der kommer der, og så love det? Det synes jeg kunne være rigtig fint.

Kl. 16:48

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Værsgo til ordføreren.

Christoffer Aagaard Melson (V):

Både det faglige oplæg fra Sundhedsstyrelsen, i forhold til hvordan de ser på at man kan styrke palliationsområdet, og Udvalget for en mere værdig død afrapporterer jo i 2024; det var derfor, jeg sagde det med åben dør. Der er i hvert fald sat et forarbejde i gang begge steder i 2023, som udkommer i år. Så det er jo ikke sådan, at der ikke er noget på vej fra regeringen, som man kommer til at diskutere. Præcis hvilke forløb, der bliver, efter at de to rapporter er strikket sammen, har jeg ikke haft lejlighed til at diskutere med ministeren endnu, så det ved jeg ikke præcis hvordan kommer til at forløbe, og hvornår det bliver.

Kl. 16:49

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Vi siger tak til hr. Christoffer Aagaard Melson fra Venstre og byder velkommen til fru Kirsten Normann Andersen fra SF som ordfører.

Kl. 16:49

(Ordfører)

Kirsten Normann Andersen (SF):

Mange tak. Tak for ordet, og tak til fru Marlene Harpsøe for at stille den her forespørgsel om et vigtigt emne, som rigtig mange af os jo kommer i berøring med på et eller andet tidspunkt i vores liv. Jeg synes i hvert fald selv, at det tidspunkt, hvor vi skal tage afsked med vores kære, er noget af det sværeste i livet. Det er også et vigtigt tidspunkt, fordi måden, som vi kommer herfra på, har også betydning for os, der efterfølgende er tilbage. Vi skylder jo, og det synes jeg også jeg hører alle ordførere sige, at vi i forhold til uafvendeligt døende gør alt, hvad der overhovedet står i vores magt for at lindre og trøste; og jeg tror også, at det i virkeligheden er et vigtigt løfte til både patienter og til pårørende, og at det er en forudsætning for, at vi er trygge ved at skulle herfra.

Behovet for palliation stiger og stiger, i takt med at vi bliver flere og flere ældre, og debatten om rettidig og kvalificeret palliation til alle er ret afgørende for, at vi også kan være trygge ved at skulle herfra. Rigsrevisionen peger jo netop på det forhold, at forholdsvist flere mennesker oplever, at de ikke får det tilbud, som de synes de har behov for i den sidste tid.

Jeg ved ikke, hvordan vi opfylder måltallene sådan specifikt i forhold til den specialiserede palliation i dag, men jeg tror ikke, at vi imødekommer alle behov, hvis forbedringerne alene knyttes til en Kræftplan V. Jeg tror, at jeg sagde det i et spørgsmål til ministeren tidligere, men når jeg nævner det her, er det, fordi jeg i virkeligheden synes, at rigtig mange andre patientgrupper også har brug for den specialiserede palliation – det gælder hjertepatienter, det gælder kolpatienter, og det gælder sådan set også rigtig mange andre patienter.

Jeg tror heller ikke altid, at man skal skelne så skarpt imellem, om noget er specialiseret, eller om noget er alment, for det vigtigste er, at ingen skal herfra med smerte, og ingen skal herfra med utryghed. Det er vigtigt både for den borger, der skal herfra, men bestemt også for os, der er tilbage efterfølgende.

Vi lover jo – det gjorde jeg, og det tror jeg der er andre der har gjort før mig – vores nærmeste, at vi vil gøre alt, hvad vi kan, for at forebygge både smerter og ubehag, men jeg ved også, at vi i praksis ikke altid lykkes med at holde det løfte. Og hvis vi ikke lykkes med at holde det løfte, begynder vi at tænke i alternativer. Jeg tror, at frygten for smerter og frygten for utryghed, når vi skal herfra, er én forklaring på, at rigtig mange mennesker umiddelbart tænker, at vi skal have aktiv dødsbistand, så de i det mindste er sikre på, at de selv kan komme herfra, altså at det i virkeligheden er udtryk for vores egen frygt.

Derfor synes jeg heller ikke, at faktorernes orden er ligegyldig. Jeg synes, det er vigtigt, at vi har sikret alle tryghed og værdighed

i forhold til at komme herfra; sikkerhed for en smertefri død, inden vi skal tale om alle andre muligheder i forhold til at komme herfra. Garanti for lindring, uanset om patienten er indlagt på et sygehus, om patienten er indlagt på et hospice, på et plejehjem eller i eget hjem, uanset sygdommens art og uanset alder, så skal vi kunne garantere alle, at de kan komme herfra trygt og smertefrit.

Det handler om kapacitet, det handler om kvalitet; og det er godt, at vi uddanner speciallæger, men jeg er enig, også med hr. Christoffer Aagaard Melson, når han siger, at det her også handler om uddannelse er rigtig mange andre faggrupper, bl.a. social- og sundhedsassistenter. Det er ufattelig vigtigt, at de mennesker, der er i nærheden af mennesker, som er på vej herfra, alle sammen ved, hvornår der skal handles, og hvordan der skal handles – og at ventetid ikke er noget, man skal bekymre sig over, når tiden er kommet, hvor man skal herfra. Så er smertelindring og trøst det vigtigste, vi kan, og det er også en ting, som vi skal kunne som samfund.

Derfor synes jeg også, at det var et godt forslag, som fru Marlene Harpsø kom med, om måske at indkalde til en drøftelse og en forhandling om, hvordan vi gør det her på en bedre måde, sådan at vi ikke får flere bemærkninger fra Rigsrevisionen. Tak for ordet.

Kl. 16:54

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak for ordførertalen. Der er lige en kort bemærkning til fru Marlene Harpsø fra Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 16:54

Marlene Harpsø (DD):

Tak til fru Kirsten Normann Andersen for en rigtig fin tale, som jeg er meget enig i. Så det er mere bare en anerkendelse af enigheden iblandt os. Tak for det.

Kl. 16:54

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Værsgo til ordføreren.

Kl. 16:54

Kirsten Normann Andersen (SF):

Selv tak.

Kl. 16:54

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Så er der ikke flere korte bemærkninger til fru Kirsten Normann Andersen. Vi kan gå videre i ordførerrækken, og det er fru Monika Rubin som ordfører for Moderaterne. Værsgo.

Kl. 16:55

(Ordfører)

Monika Rubin (M):

Tak for ordet. Allerførst vil jeg gerne sige tak til jer fra Danmarksdemokraterne for at indkalde til den her forespørgselsdebat, så vi også her fra Folketingets talerstol kan sætte fokus på det vigtige emne, som den palliative indsats i Danmark jo er. For nogle sygdomme kan desværre ikke helbredes, men mange kan lindres. Så hvad vil regeringen gøre for at forbedre adgangen til specialiseret palliation? Sådan lyder dagens forespørgsel i sådan en lidt omskrevet form, og svaret kan i virkeligheden gøres ganske kort, altså at den *skal* forbedres.

For når jeg som statsrevisor i sommer ikke kunne være med til at afslutte den beretning, som vi taler om nu, og som altså handler om adgangen til specialiseret palliation, som var 3 år efter beretningen udkom, så er der desværre fortsat et potentiale for forbedring. For – citat – udviklingen af den specialiserede palliation er ikke ensartet på tværs af regioner og patientgrupper, og målet om, at 90 pct. af patienterne skal modtages til specialiseret palliativ behandling inden

for 10 dage, er fortsat ikke nået. Og det ved jeg at regeringen tager meget seriøst, og det har vi jo også hørt både fra ministeren og de andre regeringsordførere, der har stået her på talerstolen, og det gør vi også i Moderaterne. For når jeg som læge ikke kan behandle, så er det vigtigt, at jeg kan lindre.

Derfor synes jeg også, at den her folketingssamling virkelig har været interessant; liv og død har fyldt en hel del og ikke mindst hele begrebet omkring en værdig død. Da jeg arbejdede som læge i anæsthesien, var det også et emne, der fyldte, men jeg havde nu alligevel ikke forestillet mig, at så meget af folketingsarbejdet også ville komme til at omhandle det her vigtige emne, og det synes jeg virkelig er godt. Men hvad er en værdig død? Er det, når man selv kan beslutte, hvornår man vil forlade den her verden, og det vil altså f.eks. også sige, at man kan tale om aktiv dødshjælp? Eller er det en død, hvor man modtager pleje, støtte og smertelindring helt til det sidste, altså den specialiserede palliative behandling? Jeg er faktisk ikke helt sikker, og i virkeligheden tror jeg også, at svaret ligger og flyder et eller andet sted midt imellem. For det, der er rigtigt for den ene, er ikke nødvendigvis rigtigt for den anden, og det er også det, der gør, at de her samtaler omkring liv og død er så svære at få greb om.

Men i Moderaterne er vi generelt meget optagede af, at vi alle sammen bliver bedre til at tage de her svære samtaler med hinanden. Og selv om vi alle sammen ved, at vi en dag skal dø, så er døden jo også et emne, som er fyldt med sorg og angst, og det kan vi bare se, når vi kigger på tallene for organ donation, altså hvor mange der siger, at de gerne vil være organdonorer, og hvor mange der så rent faktisk får tilmeldt sig Donorregistret. For det er svært at forholde sig til det her med døden, men det er nødvendigt, at vi tør tage de her svære samtaler.

Derfor er det godt, at vi endnu en gang her i Folketingssalen vender det her vigtige emne, at vi sætter fokus på vigtigheden af at styrke den palliative behandling, at forbedre den sidste tid og sikre en værdig død for dem, vi ikke kan behandle, at forbedre livskvaliteten, også til det sidste, at lindre smerter, at give ro og at give psykologisk, social og åndelig støtte. For det er så umådelig vigtigt, at man som patient føler sig set og hørt, og det er måske endda også særlig vigtigt i den sidste tid, og det er derfor afgørende, at den palliative behandling er højt prioriteret, og at den er en integreret del af vores sundhedssystem, og ikke mindst nu, hvor vi jo lever længere og længere, og vores sundhedssystem også bliver bedre og bedre til at behandle alvorlige sygdomme. Og det er også derfor, at der er afsat 600 mio. kr. årligt frem til 2025 til den kommende kræftplan V, som ministeren også har været inde på, og hvor et af fokusområderne jo netop vil være hele det palliative område og ikke kun for kræftpatienter.

Derudover blev der jo i efteråret også sat navne på medlemmerne af Udvalget for en mere værdig død, som skal sikre en bredere offentlig debat om livets sidste tid. Og der er det vigtigt, at vi får forskellige synspunkter frem, så vi kan tage diskussionen på et oplyst grundlag, når vi på et eller andet tidspunkt også skal diskutere hele den aktive dødshjælp. Men jeg kan ikke lade være med at stille mig selv spørgsmålet, hvilken betydning det ville have, at vi havde en bedre palliativ behandling i Danmark, og ikke mindst, at folk kendte til den lindring, som de kan få i den sidste tid. Jeg mener, at der påhviler os alle sammen herinde i Folketinget en opgave om at udbrede kendskabet til den palliative behandling, og det er vi jo med den her forespørgselsdebat så netop nu i gang med at gøre. Så endnu en gang tak for muligheden, og tak for ordet.

Kl. 17:00

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Der er lige en kort bemærkning til fru Marlene Harpsø fra Danmarksdemokraterne.

Kl. 17:00

Kl. 17:03

Marlene Harpsøe (DD):

Tak for en rigtig fin tale. Det er jo rigtigt; døden er et rigtig svært emne. Det er jo også derfor, at det er så svært at tale om for rigtig, rigtig mange danskere. Det skal vi blive bedre til at tale om, også i forhold til hvad en værdig død er for den enkelte. For hvad der er rigtigt for mig, er ikke nødvendigvis rigtigt for andre her i salen. Så det er rigtig vigtigt at have fokus på.

Noget af det, som jeg bemærkede i beretningen fra Rigsrevisionen, var målet om, at 80 pct. af patienterne skal modtages, inden de dør eller bliver for dårlige til at modtage tilbuddet. På landsplan var det opfyldt for kræftpatienterne, men ikke for folk med andre sygdomme. Det er jo tankevækkende i sig selv, men er de der 80 pct. ikke også et lidt for lavt mål? Skulle vi ikke sætte det op?

Kl. 17:01

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Værsgo til ordføreren for besvarelse.

Kl. 17:01

Monika Rubin (M):

Jeg synes egentlig, at det er et rigtig godt spørgsmål, for i vores sundhedsvæsen ville det jo generelt set være rigtig rart, hvis 100 pct. fik den behandling, de skal have, til den tid, de skal have den. Men jeg går egentlig mere op i, at vi sikrer os, at de rammer og de mål, vi allerede har lavet, også bliver opfyldt, og det gør de ikke på nuværende tidspunkt. Det viser beretningen jo også, og det er altså forstemmende, at der går så lang tid, før der bliver rettet op på det. Derfor er det så godt, at regeringen nu har fokus på det, både med hensyn til økonomi, men altså også med hensyn til aftaler fremadrettet.

En ting, ingen af os faktisk har snakket om endnu i dag, er hele civilsamfundet, som jeg også tror har et større potentiale, end vi lige får brugt. Der er hele vågekoneordningen. Hvis man kunne gøre noget for at bedre rammerne for civilsamfundet, så de også kan løfte en opgave der, hvor de har lyst og mulighed, så tror jeg da også, at der er et uforløst potentiale, vi faktisk kunne gøre brug af. Det fik jeg ikke med i min tale, men det var noget, jeg tænkte over, da jeg sad nede på min plads.

Kl. 17:02

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak. Værsgo til spørgeren.

Kl. 17:02

Marlene Harpsøe (DD):

Jeg synes, at det er rigtig fint, at ordføreren nævner Vågetjenesten, som jo er et fantastisk korps af mennesker med hjertet på rette sted.

Vi når ikke det mål på 80 pct. Jeg er godt klar over, at man måske ikke vil være med til at se på det, fordi vi skal nå det mål, der er i dag, men i forhold til folk med andre livstruende sygdomme end kræft når det i hvert fald ikke. Så hvad gør vi, for at i hvert fald det mål bliver nået?

Kl. 17:02

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Værsgo til ordføreren.

Kl. 17:02

Monika Rubin (M):

Det er jo præcis det, som vi er i gang med nu, altså at finde ud af, hvordan når vi de mål, vi har sat os. For det er jo ikke godt nok at sætte nogle mål og så ikke nå dem. Så det er der kæmpe fokus på fra regeringens side.

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak til fru Monika Rubin for ordførertalen. Vi går videre i ordførerrækken til fru Louise Brown fra Liberal Alliance. Værsgo.

Kl. 17:03

(Ordfører)

Louise Brown (LA):

Tak for det, formand. Det var først i forbindelse med en høring, tror jeg det var, i Sundhedsudvalget om aktiv dødsbistand, at jeg blev opmærksom på den aftale, som Folketinget indgik i 2017 om palliativ sedering. Det var to af mine gode ældre kolleger – her mener jeg naturligvis ældre i betydningen erfarne i folketingssammenhæng – der gjorde opmærksom på den her aftales eksistens.

I dag handler det jo ikke om aktiv dødsbistand, men det er dog alligevel lidt i den samme kategori. Det synes jeg godt at man kan argumentere for. Jeg har egentlig indtrykket af, at havde det ikke været for debatten om netop aktiv dødsbistand, stod vi her måske ikke i dag, men det er muligt, at jeg tager fejl. Så må fru Marlene Harpsøe jo rette mig.

Uanset hvad er jeg i hvert fald glad for, at vi er her. For det viser sig jo, at det er blevet slået fast, at vi simpelt hen ikke er eller har været gode nok til at udbrede den palliative indsats i Danmark, og det kan vi jo ikke have. Om det skyldes, at man simpelt hen ikke er klar over, at muligheden eksisterer i så vid en grad, som den rent faktisk gør ude på de forskellige afdelinger, hospicer, og hvor man ellers kan udøve den palliative behandling, eller om det handler om usikkerhed fra personalets side om at benytte behandlingen, ved jeg ikke.

Vi havde, som det blev nævnt tidligere, for nylig besøg i Sundhedsudvalget af Dansk Selskab for Palliativ Medicin. Desværre kunne jeg ikke selv være med til mødet, men jeg har efterfølgende kigget materialet igennem, og heri lægger de op til, at vi griber fat om nogle af de lavthængende frugter. Det er jo skønt med løsninger eller i hvert fald skridt på vejen, der er ligetil at gå til. En af frugterne er netop oplysning, og derfor er det så godt, at vi har debatten her i dag.

En anden af de her meget modne frugter er aftabuisering af døden, og det er en frugt, som jeg faktisk synes ret godt om. Så lad os tale noget mere om døden og om, hvilke tanker vi gør os, når vi taler om døden og tænker på døden. Jeg er selv dødsangst for at dø og går stadig rundt med sådan en eller anden naiv forestilling om, at det slipper jeg nok for. Jeg har selv oplevet hele min familie på min mors side dø, lige med undtagelse af en fætter og en kusine. Så på en eller anden måde burde jeg måske være vant til det, men det er jeg ikke. Derfor er det dejligt at høre, at der også i dag bliver nævnt, bl.a. af hr. Flemming Møller Mortensen, at man jo ikke behøver at være gammel for at dø eller for at have brug for lindring.

Jeg tror, at der er mange, der har det ligesom mig i forhold til det med døden, men der er helt sikkert også mange mennesker, som allerede har taget stilling via et behandlingstestamente. Jeg kan også kun opfordre til, at man gør det, hvis man er sikker i sin sag. Men vi er jo som nævnt ikke i mål endnu, for der er stadig en masse, der, naturligvis i den allerbedste hensigt, bliver holdt i live unødvendigt længe. Derfor tilslutter Liberal Alliance sig også vedtagelsesteksten, som Danmarksdemokraterne har været initiativtagere til. Samtidig vil jeg også sige – det var hr. Per Larsen, der inspirerede mig – at jeg også synes, at de her tal sagtens kunne være lidt mere ambitiøse. Tak for ordet.

Kl. 17:06

Den fg. formand (Bjarne Laustsen):

Tak for den ordførertale. Der er lige en kort bemærkning til fru Marlene Harpsøe fra Danmarksdemokraterne.

- Kl. 17:06 tigheder synes jeg er meget, meget nærliggende. Så tak for en god tale. Kl. 17:10
- Marlene Harpsøe (DD):**
Tak til fru Louise Brown for en rigtig, rigtig fin tale og også for at komme med nogle personlige betragtninger om det emne, altså døden. Det synes jeg var nogle rigtige fine refleksioner over det, som både ordføreren, men jeg tror også mange andre danskere synes er et rigtig svært emne. Så tak for det. Det var sådan set bare det, jeg gerne lige ville sige tak for. Tak for en rigtig fin tale.
- Den fg. formand (Bjarne Laustsen):**
Tak. Værsgo til ordføreren. Kl. 17:10
- Louise Brown (LA):**
Selv tak. Tak for det. Kl. 17:07
- Den fg. formand (Bjarne Laustsen):**
Der er ikke flere korte bemærkninger fra Louise Brown fra Liberal Alliance, så vi kan gå videre i ordførerrækken til hr. Per Larsen fra Det Konservative Folkeparti. Kl. 17:07
- (Ordfører)
Per Larsen (KF):
Tak for det, formand, og tak til fru Marlene Harpsøe for at sætte specialiseret palliation på dagsordenen. Ingen skal dø uden effektiv smertelindring og kvalificeret omsorg. Personligt har jeg den holdning, at alle med behov for specialiseret palliation skal have et tilbud om specialiseret palliation. Den kritik, som Rigsrevisionen rejste i 2020, gik faktisk kun på, at regionerne ikke levede op til kravet om at tilbyde specialiseret palliation til mindst 90 pct. af dem, som havde behov for det, inden for 10 dage. Det synes jeg faktisk ikke er godt nok. For i min optik bør man tilstræbe, at alle med behov for specialiseret palliation får et tilbud inden 10 dage og gerne før.
- Vi har heldigvis rigtig god palliation i Danmark. Der er alt lige fra hospicepladser, palliative afsnit på hospitalerne og udgående palliative teams, som rykker ud i folks eget hjem, når de ønsker at dø hjemme. Men vi ved jo godt, at det ikke fungerer tilfredsstillende. Det gjorde det ikke, da Rigsrevisionens rapport landede i 2020, og det gjorde det heller ikke, da Rigsrevisionen genbesøgte området igen i sommeren 2023. Kun i Region Midtjylland levede man op til målsætningen om 90 pct., som fik tilbuddet inden 10 dage. Alle andre regioner svigtede den målsætning, og værst stod det til i Region Hovedstaden, hvor man faktisk kun nåede godt 60 pct., som fik tilbuddet rettidigt.
- Derfor er jeg selvfølgelig også glad for, at der blandt partierne, både i og uden for regeringen, er bred enighed om, at vi skal styrke området. Jeg ser også frem til sundhedsministerens indkaldelse til forhandlinger, så vi kan sikre, at alle med behov for specialiseret palliation fremover får et tilbud så hurtigt som overhovedet muligt. Jeg forestiller mig en patientrettighed for den enkelte patient, altså en garanti, for vi kan nemlig ikke være andet bekendt. Tak for ordet. Kl. 17:10
- Den fg. formand (Bjarne Laustsen):**
Tak for den ordførertale. Så er der en kort bemærkning til fru Marlene Harpsøe for Danmarksdemokraterne. Værsgo. Kl. 17:10
- Marlene Harpsøe (DD):**
Tak for en rigtig god tale. Det var en rigtig flot afslutning. Vi kan nemlig ikke være andet bekendt, så tak for den store opbakning til, at vi netop skal gøre det her meget bedre. Spørgsmålet om patientret-
- Den fg. formand (Bjarne Laustsen):**
Tak. Der er ikke flere korte bemærkninger fra hr. Per Larsen fra Det Konservative Folkeparti. Jeg ser ikke fru Runa Friis Hansen fra Enhedslisten, så vi går videre i ordførerrækken til hr. Stinus Lindgreen fra Radikale Venstre. Værsgo. Kl. 17:10
- (Ordfører)
Stinus Lindgreen (RV):
Mange tak, formand, og mange tak til fru Marlene Harpsøe fra Danmarksdemokraterne for at rejse denne vigtige debat her i salen. Det er jo tydeligt ud fra de foregående talere, at det her er et emne, som alle herinde tager dybt alvorligt, og at alle ønsker at gøre det bedre. Herfra skal vi jo alle, og derfor er det vigtigt, at vi kan sikre tryghed og værdighed i den sidste tid. Behovet for palliativ hjælp er stort og voksende, og derfor er det selvsagt ikke godt nok, når Rigsrevisionen i 2020 skriver, at de finder tilbuddene utilfredsstillende. Det skal vi gøre bedre.
- Heldigvis er der som tidligere nævnt taget flere skridt ude i regionerne, om end vi ikke er i mål endnu. Det er vigtigt, som flere ordførere også har været inde på, at vi bedre kan rumme de forskellige ønsker og behov, der er til den palliative hjælp, altså om det skal være på hospice, på hospitalet eller i eget hjem. Ude i regionerne er der igennem årene løbende bevilget flere penge til området, både til hospicepladser og udgående teams, og det bliver helt oplagt nemmere og bedre, når de penge, som regeringen bebuder til området, kommer ud at virke i regionerne.
- En af de helt store udfordringer på området er det begrænsede antal af fagområdespecialister, der er. Det er selvfølgelig vigtigt, at vi bruger den kapacitet, der er, bedst muligt til gavn for flest muligt. De hospitalsansatte specialister, der er inden for den palliative hjælp, bruges naturligvis på deres egne afdelinger, men de indgår også i udgående teams rettet mod borgere i eget hjem, og de indgår som tilsynslæger på andre afdelinger og som kontaktpersoner, til hvem læger, alment praktiserende læger og kommuner kan ringe, hvis de har brug for hjælp ude lokalt.
- Det er selvfølgelig et rigtig vigtigt skridt, at vi nu har en ny fagområdeuddannelse i palliation, så vi kan øge antallet af læger, der har viden om den specialiserede palliation. Hidtil har vi jo været afhængige af et ret begrænset antal uddannelsespladser i Norge, hvilket naturligvis har været en flaskehals igennem flere år. Den nye uddannelse startede i 2023, så vi har selvfølgelig ikke set effekten af den endnu, men jeg er overbevist om, at det kommer til at gøre en stor forskel. Her er det også vigtigt at notere sig, at uddannelsen jo kan benyttes af eksempelvis alment praktiserende læger, der kan tage enkelte moduler og derved øge viden om den basale palliation bredt i sundhedsvæsenet. Det er det, som mange borgere – måske endda de fleste – har brug for i den sidste tid.
- Jeg bemærker, at ministeren nævner, at der i Kræftplan V bliver afsat et beløb – var det 6 mio. kr. samlet set? – og at en del af det var til den palliative hjælp. Det er selvfølgelig vigtigt. En stor del af patienterne, der har brug for palliativ hjælp, er naturligvis kræftpatienter, men det er vigtigt at notere sig, at det ikke er den

eneste patientgruppe. Der er jo oprettet palliative senge på bl.a. lungemedicinske afdelinger, fordi der også her er en patientgruppe, der virkelig har brug for hjælp i den sidste tid.

Det er dermed blot en opfordring til, at vi ikke glemmer, at der er andre patientgrupper end kræftpatienter, i den her diskussion. I Radikale Venstre bakker vi op om den vedtagelsestekst, som fru Marlene Harpsøe læste op, fordi vi mener, at området er vigtigt at arbejde videre med, og fordi vi mener, at det er vigtigt at drøfte det her partierne imellem. Der er jo en oplagt mulighed senere på året, hvor jeg synes at det ville være en god idé at indgå i nogle forhandlinger, så vi kan komme videre på området. Nu må vi afvente, hvad der kommer fra de forskellige arbejder, der er sat i værk, og så må vi jo se, hvad regeringen vælger at gøre. Vi er i hvert fald klar, hvis ministeren ringer. Tak for ordet.

Kl. 17:14

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Tak for det. Der er en kort bemærkning fra fru Marlene Harpsøe.

Kl. 17:14

Marlene Harpsøe (DD):

Det er blot en positiv tilkendegivelse af Radikale Venstres engagement i den her sag. Tak for det. Jeg ser meget frem til de kommende forhandlinger, når de på et tidspunkt kommer.

Kl. 17:14

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Tak for det. Ordføreren.

Kl. 17:14

Stinus Lindgreen (RV):

Tak, i lige måde, og tak for at tage sagen op.

Kl. 17:14

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Der er ikke flere korte bemærkninger, og vi siger tak til ordføreren. Fru Helene Liliendahl Brydensholt fra Alternativet er her ikke, kan jeg se. Så går vi videre til indenrigs- og sundhedsministeren.

Kl. 17:15

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Det var hurtigt, vi nåede hertil, men der var nogle ordførere, der ikke var her.

Først og fremmest vil jeg endnu en gang sige tak til forslagsstillerne for forespørgslen og for at rejse debatten, som jeg synes er rigtig vigtig, og tak til ordførerne i al almindelighed for en rigtig god drøftelse og debat her i dag. Og som man meget tydeligt har kunnet fornemme på drøftelserne i salen i dag, er hele dagsordenen omkring det palliative område og i det hele taget spørgsmålet om, hvordan vi kan sikre, at flere kan få en mere værdig afslutning på livet, et område, som står mange af os nær, for ikke at sige os alle sammen, og dermed er vi også alle sammen på tværs af de politiske partier enige om, at den palliative indsats er vigtig; den er afgørende i forhold til kvaliteten af den sidste tid for mange mennesker og deres pårørende. Vi er også enige om, at vi i Folketinget fortsat skal have fokus på at sikre, at flere mennesker kan få en mere værdig afslutning på livet.

Vi har på forskellig vis været omkring Rigsrevisionens beretning fra 2020, som jo tydeliggør, at der er et behov for at handle og sætte ind på det her område. Jeg har forsøgt – skal det retfærdigvis siges – i min indledende besvarelse at redegøre for nogle af de initiativer, som regionerne har taget som opfølgning på den kritik, som de har modtaget fra Rigsrevisionen, i forhold til at styrke den palliative indsats. Det er nogle gode initiativer, der er taget, og jeg håber også, at vi forhåbentlig snart vil kunne se virkningen af flere af initiativerne.

Noget af det, jeg selv har store forhåbninger til, er bl.a. oprettelsen af fagområdeuddannelsen i palliativ medicin, som jeg tror er et vigtigt bidrag i forhold til at sikre et kompetenceløft på det her område.

Men som jeg også klart har tilkendegivet på regeringens vegne i min indledende besvarelse, mener jeg ikke, at vi på trods af regionernes initiativer som opfølgning på Rigsrevisionens beretning kan læne os tilbage og sige: Så er vi i mål; så er der ikke behov for at gøre mere. Nej, vi er ikke i mål endnu, og det er også baggrunden for, at vi fra regeringens side ønsker se på, hvordan vi kan styrke det palliative område yderligere – det palliative område som helhed.

Det er bl.a. også baggrunden for, at vi politisk har besluttet os for at tage initiativ til, at vi i Danmark skal have den næste kræftplan, den kommende kræftplan V, og at vi nu har givet Sundhedsstyrelsen i opdrag at udarbejde det faglige grundlag for den kommende kræftplan. Vi har i det kommissorium, vi har lavet til Sundhedsstyrelsen, klart sagt, at vi ønsker, at de ser på det palliative område som helhed, på de udfordringer, der er, men også på de udviklingspotentialer, der er på tværs af området. Og som flere ordførere også har været inde på i debatten her i dag, er det jo vigtigt, at vi er opmærksomme på, at der er flere forskellige patientgrupper, som kan have behov for palliation, og at det ikke kan afgrænses eller begrænses til kun at være kræftpatienter. Det er jeg helt enig i, og dermed vil jeg understrege – som jeg også udtrykkeligt sagde i min indledende besvarelse – at det som led i det faglige forarbejde til kræftplan V ikke er afgrænset til kun at skulle omhandle kræftpatienter.

Men jeg synes, det er vigtigt, at vi nu får Sundhedsstyrelsen på banen i forhold til at kunne levere et fagligt grundlag og dermed også et grundlag for den videre politiske beslutningstagen, i forhold til hvordan vi kan sikre en bedre adgang til palliative indsatser, både når vi taler kræftpatienter, men også når vi taler andre patientgrupper. Det modtager vi her senere på året, og derfor er jeg sådan set enig med Venstres ordfører i, at man sparker en åben dør ind med det forslag til vedtagelse, der er fremsat som alternativ til regeringspartierne. Den eneste forskel synes at være, at det er meget vigtigt, at der skal stå, at der skal indkaldes til forhandlinger, men at der ikke måtte stå noget om alle de initiativer, regeringen har iværksat for faktisk at arbejde med det her område. Det har vi jo gjort, længe før vi står med den forespørgselsdebat her i dag.

Det er derfor, jeg egentlig bare vil opfordre til, at vi så at sige har fokus på bolden i forhold til de mange vigtige drøftelser, vi kommer til at have på tværs af de politiske partier, både som opfølgning på kræftplan V, men også når Udvalget for en mere værdig død afrapporterer og kommer med deres anbefalinger til, hvordan vi kan understøtte en dansk model for en mere værdig død. Jeg synes kun, det er godt, at vi også får et kvalificeret beslutningsgrundlag, og at vi dermed også får en række anbefalinger, ikke mindst fra Sundhedsstyrelsen som led i deres faglige oplæg.

Kl. 17:20

Så er der flere ordførere, der i deres taler også har været inde på, at Sundhedsudvalget for nylig havde Dansk Selskab for Palliativ Medicin i foretræde for at sætte fokus på den politiske aftale tilbage fra 2017 eller 2018 i forhold til den praktiske implementering af aftalen om bl.a. palliativ sedering. Så vidt jeg er oplyst, gjorde selskabet gældende, at de sådan set syntes, at den politiske aftale var fin og god, men noget af det, de havde fokus på, var netop, hvordan aftalen så efterfølgende er blevet implementeret i praksis, og at de dermed havde fokus på mulighederne for fravalg af behandling og lindring i den sidste tid – om det også anvendes i tilstrækkeligt omfang i praksis.

Som jeg også har redegjort for, både i skriftlige besvarelser til Sundhedsudvalget, men også i den seneste orienteringsmail, jeg har oversendt til ordførerne, er der jo allerede vedtaget lovgivning; der er udstedt faglige vejledninger til sundhedspersonalet; der er udgivet forskellige former for pjecer til patienter og til borgere om, at pa-

tienterne har fået flere muligheder for selvbestemmelse i den sidste tid, som selvfølgelig skal respekteres. Men jeg er helt på linje med den interesse, jeg også fornemmer der er fra udvalgets side, for at fokusere på, hvordan de politiske intentioner og initiativer er blevet omsat i praksis.

Det er også baggrunden for, at jeg har bedt mit ministerium om at få fulgt op på, hvordan palliativ sedering og de andre muligheder for fravalg af behandling anvendes i praksis, og jeg forventer at have modtaget redegørelserne herom inden for ca. 2 måneder, og så forestiller jeg mig, at vi på den baggrund kan fortsætte de politiske drøftelser, også omkring den del, som jeg synes det er rigtig vigtigt at vi får fulgt op på.

Tusind tak for den politiske debat og drøftelse her i Folketinget i dag af et rigtig vigtigt område.

Kl. 17:22

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er en kort bemærkning fra fru Marlene Harpsøe.

Kl. 17:22

Marlene Harpsøe (DD):

Jeg vil også gerne sige tak til sundhedsministeren for klar tale, i forhold til at der sker noget, og at der kommer til at ske noget. Det er rigtig, rigtig vigtigt, så tak for det. I forhold til at vedtagelsesteksten er anderledes end den, som regeringspartierne har fremlagt, er det rigtig. Men det er ikke et ønske om at drille regeringen. Altså, det synes jeg faktisk at det her emne er alt for alvorligt til. Det må jeg ærlig talt indrømme. Det er bare vigtigt for mig lige at slå fast.

Ministeren var tidligere på talerstolen inde på noget med en dansk model for en værdig død: at vi skulle lave en helt ny model for en værdig død, som jeg forstod det. Har ministeren mulighed for at udfolde det noget mere?

Kl. 17:23

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ministeren.

Kl. 17:23

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Først vil jeg sige i forhold til vedtagelsesteksten, at jeg faktisk havde troet, at det her var et område, hvor vi også kunne være bredt enige i Folketinget omkring en fælles vedtagelsestekst. Det er også derfor, vi har forsøgt at række ud, for vi tænkte, at den fornemmelse, vi i hvert fald fra regeringspartierne havde, af, at det her var noget, der var vigtigt for alle, også burde kunne gøre, at vi kunne enes om en vedtagelsestekst. Og det kunne så ikke lykkes i sidste ende, og de umiddelbare forskelle er på, om der skal stå, der skal indkaldes til politiske forhandlinger i 2024, og så åbenbart, at der ikke rigtig kunne noteres alle de ting, regeringen har sat i gang.

Det er blot her, jeg prøver at sige i al stilfærdighed: Altså, vi har jo sådan set taget initiativ til at se på hele det her vigtige område, ikke fordi der er rejst en forespørgsel i dag, men fordi vi synes, det er vigtigt. Vi har taget initiativet som led i kræftplan V, ikke kun for at styrke det palliative område rettet mod kræftpatienter, men også rettet mod de andre patientgrupper, som har behov for, at vi styrker den palliative indsats, både den basale, men også den specialiserede. Og jeg synes, det er rigtig vigtigt, at vi nu også får et fagligt grundlag via Sundhedsstyrelsen til at arbejde videre ud fra politisk.

I forhold til udvalget for en mere værdig død har vi jo også offentliggjort et kommissorium for det arbejde, som nu er sat i gang.

Kl. 17:24

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Fru Marlene Harpsøe.

Kl. 17:24

Marlene Harpsøe (DD):

Jeg prøver bare lige at forstå det rigtigt i forhold til det her med en dansk model for en værdig død. Er det noget helt nyt, der skal opfindes, eller er det noget, der så skal ske på baggrund af de anbefalinger, der kommer? Kan ministeren prøve at uddybe det?

Kl. 17:25

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Ministeren.

Kl. 17:25

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Altså, det er jo et udvalg, som er uafhængigt, som nu arbejder ud fra det kommissorium, som vi også har offentliggjort og lagt frem. Vi ønsker, at de skal se på, hvordan vi kan skabe en dansk model for en mere værdig død. Det er sådan set et forsøg på også at sikre, at vi ikke havner i en eller anden debat, som kun lidt for enøjet handler om, om man er for eller imod aktiv dødshjælp, men at vi også prøver at diskutere det her lidt bredere og se på, hvad vi kan gøre for at understøtte, at flere mennesker får opfyldt deres ønsker til den sidste tid. Og det er derfor, vi har bedt dem om, at de i deres arbejde både skal inddrage det juridiske, men også de sundhedsfaglige konsekvenser af mulige tiltag i forhold til den allerede eksisterende tradition, vi har i Danmark, for pleje og behandling af palliative patienter, og jeg ser frem til, at udvalget også her senere på året afslutter deres arbejde og dermed også lægger deres beslutningsoplæg frem.

Kl. 17:26

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Så er det hr. Stinus Lindgreen.

Kl. 17:26

Stinus Lindgreen (RV):

Tak for det. Og tak til ministeren for talen. Jeg anerkender fuldt ud alle de initiativer, der er sat i værk på det her vigtige område.

Ministeren var inde på det, som andre, inklusive jeg selv, også har nævnt på talerstolen, nemlig at der jo er tale om andre patientgrupper end kræftpatienter. Og det er vigtigt, så tak til ministeren for at anerkende det. Som jeg forstod det, er det i kræftplan V, at der bliver sat midler af til den palliative hjælp, så mit spørgsmål er blot: Hvad tænker ministeren i forhold til andre patientgrupper? Altså, misforstår jeg det, eller kommer det til at ligge under samme hat? Eller hvad er tanken i forhold til andre patientgrupper end kræftpatienter?

Kl. 17:26

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Ministeren.

Kl. 17:26

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Tanken er, at vi har bedt Sundhedsstyrelsen om at udarbejde et fagligt oplæg til, hvordan vi kan styrke det palliative område som helhed og dermed ikke kun den specialiserede del, men også den basale del. Og det har vi gjort som led i arbejdet med en kræftplan V, men med den klare tilkendegivelse, at anbefalingerne jo ikke kun – i gåseøjne – skal koncentrere sig om kræftpatienter, fordi der også er andre patientgrupper, som rettelig og selvfølgelig også har behov for og brug for, at vi styrker det palliative område.

Så har vi afsat en ramme – de 600 mio. kr. årligt – til at arbejde med en kommende kræftplan V. Det er for at sikre, at vi ikke sætter et stort arbejde i gang, og så er der ikke penge til også at kunne indfri nogle af de forventninger og ambitioner, der opstår som led i det, og som vi ønsker at sikre. Og det betyder også, at det jo ikke er sådan, at fordi pengene er øremærket til kræftplan V, så kan de ikke også bruges til at sikre, at patienter, der ikke har kræft, også kan have gavn af at ville styrke det palliative område som helhed. Herudover har vi jo også historisk, kan man sige, fra Folketingets side arbejdet med det palliative område i regi af andre forhandlingsforløb og aftaler i øvrigt, hvad end det har handlet om finanslovsaftaler, SSA-aftaler eller noget helt tredje.

Kl. 17:28

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Så er det hr. Stinus Lindgreen.

Kl. 17:28

Stinus Lindgreen (RV):

Tak for det. Og tak for den forklaring. Og så skal der selvfølgelig ikke komme for meget proces i det her, men hvad angår vedtagelsesteksten, skal jeg være sikker på, at jeg forstår det. Jeg har ikke selv forhandlet teksten, men min forståelse var, at stridspunktet var omkring indkaldelse til forhandlinger, men hører jeg ministeren sige, at der under alle omstændigheder vil blive indkaldt til forhandlinger i slutningen af året, eller vil der ikke? Det er stadig væk lidt uklart for mig, for det var sådan set det afgørende for os i Radikale Venstre, altså vi kommer til at handle på det her område, når nu der kommer en masse fagligt input her sidst på året.

Kl. 17:28

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Ministeren.

Kl. 17:28

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Jeg kan berolige den radikale ordfører med, at vi ikke sætter gang i en masse arbejde fra regeringens side, uden at vi ikke også ønsker at handle på det. Når vi tager initiativ til en kommende kræftplan V, og når vi nedsætter Udvalget for en mere værdig død, så er det jo netop med henblik på at handle – og dermed også at sikre, at vi kan imødekomme flere menneskers ønsker til den sidste tid; sikre, at vi får forbedret det palliative område; og i det hele taget sikre, at vi også arbejder med de mange andre spørgsmål, der også er vigtige, når det er, at vi diskuterer ønsker til livets sidste tid.

Det er også bare i det lys, at man skal se i Udvalget for en mere værdig død, og det kommer vi jo også til politisk at drøfte her i Folketinget ad flere forskellige omgange. Så det her er bestemt ikke sidste gang, at vi kommer til at drøfte det her.

Kl. 17:29

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Så er det fru Kirsten Normann Andersen.

Kl. 17:29

Kirsten Normann Andersen (SF):

Tak for det, og også tak for at uddybe, hvad regeringen tænker i forhold til den palliative indsats. Men undskyld, minister, man kan vel ikke blive forundret over, at der er nogen, der tænker, at regeringen først og fremmest tænker palliativ indsats i forhold til kræftpatienter, når man netop kobler det til Kræftplan V. Jeg tror måske, at det er det, man godt kan komme til at støde sig en lille smule på, hvis man er en almindelig borger og tænker, at palliation jo er meget mere end kræftbehandling. Det tror jeg da er blevet forsøgt sagt på forskellige måder under den her debat. Derfor har det også været vigtigt, at

ministeren nu så mange gange har understreget, at det er palliation i en bred forstand. Det kan godt være, at jeg ikke har forstået, hvad Udvalg for en mere værdig død i forhold til en dansk model er, men jeg har lyttet mig til, at det faktisk er en model for aktiv dødshjælp. Det giver vel heller ikke mening at drøfte i en sag, hvor vi faktisk taler om passiv dødshjælp.

Kl. 17:30

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Ministeren.

Kl. 17:30

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Det er der i hvert fald ingen grund til at støde sig på, for vi har sådan set sagt tydeligt fra start af, altså da vi igangsatte arbejdet med en kommende Kræftplan V, at når vi snakker palliation, er det ikke afgrænset til kræftpatienter. Så den forståelse har Sundhedsstyrelsen, der sidder og laver det faglige oplæg, ikke mindst også, og den har aktører på området i øvrigt også. Så er det jo kun godt, at vi, hvis der var tvivl blandt Folketingets partier, da i hvert fald har fået ryddet den af vejen i forbindelse med debatten her i dag. For jeg tror, vi alle sammen er enige om, at spørgsmål omkring adgang til palliation ikke kan eller skal begrænses til enkelte patientgrupper. Det skal vurderes ud fra behov, og det vedrører ikke kun kræftpatienter.

Ikke desto mindre synes jeg, det er relevant, at vi i forbindelse med arbejdet med Kræftplan V nu har valgt at sige: Kære Sundhedsstyrelse, vil I ikke også gerne som led i det faglige oplæg se på, hvordan vi kan styrke palliationsområdet? Det er i øvrigt en fremgangsmåde, som har været anvendt flere gange før, i forbindelse med at Folketinget historisk har forbedret palliationsområdet.

Kl. 17:31

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Fru Kirsten Normann Andersen.

Kl. 17:31

Kirsten Normann Andersen (SF):

Tak for det. Ja, det kan godt være, at de fleste af Folketingets partier ikke har forstået rækkevidden af, hvad det er, man har bedt Sundhedsstyrelsen om i forhold til det. Jeg tror i øvrigt også, at der er bred enighed blandt Folketingets partier her. Derfor ville det også give mening, at vi måske fik lejlighed til at drøfte det nærmere. Men når Rigsrevisionen peger på, at det ikke går godt nok – det går bedst for kræftpatienter, og det går dårligere for andre patienter – så kan man nok let komme til at misforstå det, når regeringens oplæg så læner sig op ad, at Kræftplan V skal sikre palliationen. Så måske skal det bare tages ud af Kræftplan V og generelt løftes som et behov for at styrke den palliative indsats.

Kl. 17:32

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Ministeren.

Kl. 17:32

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Jeg synes efterhånden, vi er ved at være derhenne, hvor det bliver en strid om ord. Jeg har ikke som ansvarlig minister tænkt mig at sætte arbejdet med at styrke det palliative område i stå, fordi det sker som led i, at Sundhedsstyrelsen nu laver det faglige forarbejde til Kræftplan V, når det samtidig har været med klart opdrag til, at det ikke kun skal omfatte fokus på kræftpatienter, men også øvrige patientgrupper. Det synes jeg er det rigtige og ansvarlige at gøre, altså at vi nu ser, at vi får et fagligt oplæg, også politisk, at tage stilling ud fra i forhold til at drøfte videre og arbejde med det politisk. Det er sådan set vigtigere for mig, end at der i en vedtagelsestekst skal stå,

om der skal indkaldes til forhandlinger eller alt muligt andet; bare vi sørger for at handle på det her område. Hvis det blot er en strid om ord, kan det jo være, at vi måske alle sammen kunne stemme for regeringens vedtagelsestekst, altså hvis vi er så enige, som ordføreren giver udtryk for. Hvem ved? Tak for bemærkningerne.

Kl. 17:36

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Så er det hr. Per Larsen.

Kl. 17:33

Per Larsen (KF):

Tak. Jeg vil gerne tilkendegive, at det ikke bare er en strid om ord. Der står i det her forslag til vedtagelse, som regeringspartierne fremsætter: »Herudover finder Folketinget det positivt, at der er nedsat Udvalget for en mere værdig død, som skal understøtte og nuancere et beslutningsgrundlag for en dansk model for en mere værdig død.«

Kl. 17:33

I al den tid, jeg kan huske, har der været tradition for, at man bad Det Etske Råd om at tage stilling til den slags spørgsmål, og Det Etske Råd er jo rent faktisk kommet med en fin beretning om aktiv døshjælp. Jeg går ud fra, at det var det, der var årsag til, at man nedsatte det udvalg. Det var givetvis, fordi man syntes, det var væsentligt at få indført aktiv døshjælp i det her land. Vi kunne i hvert fald høre på folkemødet, at landets statsminister var meget optaget af det. Det synes jeg faktisk lidt er en undergravning af Det Etske Råd, så derfor er jeg dybt uenig i, at det skulle være en fordel, at man får nedsat sådan et udvalg. Tak.

Kl. 17:37

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Ministeren.

Kl. 17:34

Kl. 17:34

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Jeg noterer mig, at Det Konservative Folkeparti synes, det er en dårlig idé at arbejde med, hvordan vi kan sikre en mere værdig død for flere. Lad mig understrege, at regeringen ikke har taget stilling til spørgsmålet om døshjælp. Der er rigtig mange svære og også etiske spørgsmål og dilemmaer, som er koncentreret omkring hele den her dagsorden. Og jeg synes, det er vigtigt, at vi dels giver plads til en åben debat om vores forståelse af, hvad en værdig død er, dels får nuanceret og skildret nogle af de svære afvejninger, som også knytter sig til spørgsmålet. Det er det, udvalget nu har fået til opgave at skulle udarbejde et refleksionsoplæg om, og jeg ser frem til, at de afleverer deres arbejde senere på året.

Men regeringen har vi ikke taget stilling til spørgsmålet om døshjælp endnu. Det, vi blot har opfordret til, er, at vi ikke kun i Folketinget har en debat om aktiv døshjælp eller ej, vel vidende at vi i øvrigt også har forskellige forståelser af, hvad aktiv døshjælp i øvrigt er. Nu skal jeg ikke starte en helt ny debat, og vi havde i øvrigt en forespørgselsdebat om det for nylig her i Folketinget i en anden sammenhæng. Men alene det begreb forstår forskellige mennesker også forskellige ting ved. Derfor har vi på forhånd sagt, at vi ikke har lagt os fast på en stillingtagen til spørgsmålet om døshjælp. Men vi skal turde diskutere det mere åbent og også turde diskutere, at der altså også er et spørgsmål, der er vigtigt, nemlig at vi eksempelvis kan se så stor en andel af danskerne tilkendegive, at de umiddelbart går ind for aktiv døshjælp – uden at jeg skal kunne sige, hvad danskerne forstår ved det begreb i al almindelighed. Når man så også ser på, hvordan partierne forholder sig til spørgsmålet i Folketinget, er der jo i hvert fald et stort gab, hvor der også er behov for, at vi sammen bliver klogere og også drøfter det her spørgsmål med henblik på at sige: Gør vi det godt nok i dag?

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Hr. Per Larsen.

Kl. 17:36

Per Larsen (KF):

Det er altid væsentligt at drøfte spørgsmål af væsentlig karakter, så det skal man selvfølgelig ikke undlade. Jeg synes bare som udgangspunkt, at det er en desavouering af Det Etske Råds arbejde, når man efterfølgende vælger at nedsætte et udvalg med en erklæret tilhænger af aktiv døshjælp i spidsen. Tak.

Kl. 17:37

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Ministeren.

Kl. 17:37

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):

Det kan jeg klart afvise det skulle være et udtryk for, og det ved Det Etske Råd også ganske udmærket. Jeg har sådan set også haft lejlighed til at drøfte nedsættelsen af udvalget med medlemmer af Det Etske Råd. Det er slet ikke det, der er intentionen. Men det kan jo ikke være sådan i det her land, at vi giver nogle monopol på at måtte arbejde med etiske spørgsmål. Vi vil gerne være med til at understøtte også en bredere samfundsdebat om det her vigtige spørgsmål, og det ser jeg simpelt hen intet til hinder for, at man også kan gøre i andre regi end i Det Etske Råd, som i øvrigt er sammensat med, synes jeg, nogle meget kompetente personer med vidt forskellige baggrunde.

Kl. 17:37

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Så er der ikke flere korte bemærkninger. Tak til ministeren. Så er der mulighed for en runde mere til ordføreren for forslagsstillerne for en afslutning.

Kl. 17:38

(Ordfører for forespørgerne)

Marlene Harpsøe (DD):

Tak til jer alle sammen for en god og levende debat om et rigtig alvorligt emne.

Jeg tror, det var ordføreren fra Socialdemokratiet, der kom ind på det her med nerven i debatten og også talte om det arbejde, der både pågår og ligger foran os i Sundhedsudvalget i forhold til hele spørgsmålet om en mere værdig død. Det er noget, der ligger os alle sammen på sinde, og jeg er trods Rigsrevisionens beretning fra 2020 og de nedslående meldinger, der var der, forholdsvis fortrøstningsfuld, med hensyn til at vi alle sammen i hvert fald er enige om, at det palliative arbejde godt nok kunne blive bedre – det må man sige. Det har været den klare holdning hele vejen rundt.

Ministeren kommer ind på vedtagelsesteksten, og jeg synes et eller andet sted, det er forkert, at det skal være et stridspunkt, så jeg vil undlade at kommentere det nærmere, for det her er et alt for alvorligt emne til, at der skal være politisk fnidderfnadder om det. Men vi er i hvert fald enige om langt det meste – det kan godt være, at vi ikke er det om nogle få ord i vedtagelsesteksten, men vi er det om langt det meste i den her debat.

Så jeg vil bare godt udtrykke en stor tak for debatten med jer her i dag, og jeg glæder mig til det arbejde, som vi skal have gjort for at sikre mennesker en mere værdig død, for det kan gøres bedre.

Tak for ordet.

Kl. 17:39

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger. Tak til ordføreren.

Da der ikke er flere, der har bedt om ordet, er forhandlingen om denne sag sluttet.

Afstemningen om de fremsatte forslag til vedtagelse vil først blive foretaget torsdag den 1. februar 2024.

Det sidste punkt på dagsordenen er:

5) 1. behandling af lovforslag nr. L 98:

Forslag til lov om ændring af lov om midlertidig opholdstilladelse til personer, der er fordrevet fra Ukraine og lov om Udbetaling Danmark. (Tilskud til forsørgelse af børn, der forsørges af andre end forældrene og sidestilling af gifte praktisk set enlige forsørgere med reelt enlige i forhold til forsørgelsesydelse m.v.).
Af udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek).
(Fremsættelse 23.01.2024).

Kl. 17:40

Forhandling

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Forhandlingen er åbnet. Den første ordfører er Socialdemokratiets ordfører, og det er hr. Frederik Vad. Værsgo.

Kl. 17:40

(Ordfører)

Frederik Vad (S):

Tak for det, formand. I dag er en god dag, for i dag beviser vi, at vi faktisk kan tage den respons, som vi får på den lovgivning og de ordninger, vi laver her fra Folketingets side, alvorligt og tilrette det, så det passer bedst til den virkelighed og de aktører, som skal administrere og fuldføre og udføre den lovgivning. Det synes jeg også at høringsvarene til det her lovforslag bærer præg af, når man kigger på, hvad Dansk Flygtningehjælp og Dansk Røde Kors og KL overordnet set har tilkendegivet. Det, vi skal behandle i dag, er et lovforslag, som gælder dem, der er i Danmark på særloven for ukrainske flygtninge. Dem er der ca. 30.000 af i landet i dag. Og det, vi gør i dag, er, at vi tilretter lovgivningen, så den passer bedre til deres virkelighed.

Lovforslaget består som sagt af tre elementer. Det første handler om, at vi nu giver mulighed for, at kommunerne kan yde tilskud til dem, der forsørger ukrainske børn, som ikke er deres egne. Der kan ydes et særligt tilskud, der matcher det normalbidrag, som allerede eksisterer i dag.

Det næste, vi gør, er, at vi laver en ny kontanthjælpssats for den gruppe af enlige forsørgere, som lige nu får en normal kontanthjælpssats for gifte forsørgere, fordi de står registreret som gifte. Men det er jo sådan i dag, som vi alle sammen ved, at ukrainske mænd ikke må forlade Ukraine, og det vil sige, at der primært er kvinder her i landet og i mange andre europæiske lande, som er gift med en mand, men som praktisk talt er enlige forsørgere, fordi deres mand ikke kan bistå med forsørgelsen af deres fælles børn. Derfor laver vi nu en anden beregning af denne gruppes kontanthjælpssats og sørger for, at de fremover får en ydelse, som svarer til den ydelse, man får som enlig forsøger.

Til sidst ændrer vi reglerne for, hvornår kommunerne overtager ansvaret for den gruppe af ukrainske flygtninge, når de kommer

hertil. I stedet for 4 dage siger vi at der nu skal gå 15 dage, før de får ansvaret. Det betyder, at kommunerne får mulighed for at tilrettelægge modtagelsen af de her flygtninge meget bedre, end tilfældet er i dag, og det betyder jo så også, at man kan tage meget bedre imod de her mennesker rundtomkring i det ganske land. Det bliver dog muligt at holde en dør åben for, at hvis tilstrømningen til Danmark vokser, så kan vi ændre antallet af dage, der skal gå, før kommunerne får ansvaret, tilbage til det niveau, vi kendte før denne lovændring.

Så alt i alt er det her et vanvittigt godt lovforslag. Det vil gøre en konkret forskel for en række ukrainske børn. Det vil gøre en konkret forskel for en masse forsørgere, som tager sig af ukrainske børn, der ikke er her sammen med deres forældre. Og det vil hjælpe kommunerne med at kunne tage ordentligt imod de her mennesker. Så Socialdemokratiet kan støtte det her meget fornuftige lovforslag, og vi ser frem til udvalgsbehandlingen. Tak.

Kl. 17:44

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi siger tak til ordføreren. Vi kan gå videre til Venstres ordfører, og det er hr. Christoffer Aagaard Melson.

Kl. 17:44

(Ordfører)

Christoffer Aagaard Melson (V):

Tak for det. Siden Ruslands frygtelige invasion af Ukraine har vi i Danmark og fra Venstres side stået ubetinget på Ukraines side og gjort, hvad vi kan for at hjælpe Ukraine i den svære situation, de står i. Det gjorde vi også med gennemførelsen af særloven omkring ukrainske flygtninge og de løbende tilpasninger, som vi har foretaget siden, så vi har kunnet tage imod de mange ukrainske flygtninge på en god måde. Det gør vi også med det her forslag.

Med dette lovforslag afhjælper vi nogle af de konkrete udfordringer, som ukrainerne har oplevet, siden de er kommet til Danmark som følge af krigen. Jeg vil trække to elementer frem. Med lovforslaget kan kommuner yde tilskud til børn, der er fordrevet fra Ukraine, mens deres forældre stadig er i Ukraine. Ligeledes foreslås det, at gifte forsørgere, som er fordrevet fra Ukraine, men som praktisk talt er enlige, fordi ægtefællen stadig er i Ukraine og forsvare sit land, kan blive ligestillet med enlige forsørgere i beregningerne af deres ydelser.

Alt sammen er det elementer, som gør det lettere at være ukrainere i Danmark, og som støtter de mange fordrevne ukrainere, som er i en helt forfærdelig situation med bekymring for deres kære, som stadig er i Ukraine. Det støtter vi selvfølgelig op om i Venstre, og jeg kan derfor meddele, at vi stemmer for lovforslaget. Tak for ordet.

Kl. 17:45

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er ikke nogen korte bemærkninger. Tak til ordføreren. Vi går videre til SF's ordfører, og det er hr. Carl Valentin.

Kl. 17:45

(Ordfører)

Carl Valentin (SF):

Tak. Tilbage, da vi vedtog den oprindelige særlov i lyset af Putins angreb på Ukraine og den frie vestlige verden, stod jeg heroppe på Folketingets talerstol og sagde, at historien vil dømme os på, hvordan vi reagerede over for krigsflygtende venner fra Ukraine.

Helt grundlæggende synes jeg, at vi fra dansk side kan være stolte af, hvordan vi fra krigens start har stået med åbne arme over for vores ukrainske venner, stolte af, at vi fra start har været tydelige omkring, at ukrainske børn og voksne, der udsættes for eller trues af Putins krigsmaskine, selvfølgelig er velkommen i Danmark.

I SF har vi bl.a. støttet særloven for fordrevne ukrainere, fordi det har været vigtigt at sikre, at de ville få en smidig start i det danske samfund, hvad end det har drejet sig om at kunne komme ud på arbejdsmarkedet, få en tryk og sikker bolig eller kunne sende sine børn i daginstitution eller i skole.

Derudover har det ikke været til at ignorere, at Putins angreb har måttet ses i lyset af et europæisk asylsystem, der stadig den dag i dag er under hårdt pres. Derfor har det været min holdning, at lande, der ligger tæt på konfliktzoner, har måttet påtage sig et mere konkret ansvar for at tage imod fordrevne krigs ofre, og lige præcis derfor har vi taget et særligt ansvar, når det kommer til de fordrevne ukrainere.

En tredje ting, der har spillet ind på vores holdning til særloven, vedrører, hvordan det bedste aldrig må blive det godes fjende. I SF's stemmer vi oftest for aftaler, der forbedrer forholdene for de mennesker, den påvirker. Man kunne spørge sig selv, hvorvidt forholdene kunne være bedre i det øvrige asylsystem, og det mener jeg helt bestemt at de godt kunne, og det vil SF fortsat arbejde for at det bliver. Man kunne spørge til, hvorvidt nogle af elementerne af særloven burde være mere generelt gældende for alle med reel flygtningestatus, og ja, det mener jeg helt bestemt.

De ting kommer dog ikke til at skygge for SF's fulde opbakning til forslaget her. For det første er det glimrende, at kommunerne sikres bedre mulighed for at planlægge og forberede modtagelsen af fordrevne ukrainere, samtidig med at det sikres, at ukrainere hurtigt har mulighed for at finde ud af, hvor de skal bo, hvilke institutioner der tager imod deres børn, og at voksne hurtigt får mulighed for at lære dansk og tage et arbejde.

For det andet er det også helt på sin plads at sikre bedre økonomiske rammer for ukrainske børn, der har måttet forlade skole, venner, og som stadig har en forældre/værge fanget tilbage i Ukraine. I SF støtter vi selvfølgelig, at ukrainske familier med børn, hvor den ene forælder er fanget tilbage i Ukraine, og som oftest ikke vil have reel mulighed at bidrage økonomisk til barnets ve og vel i Danmark, nu får bedre mulighed for økonomisk støtte.

På samme måde støtter vi selvfølgelig også, at ukrainske familier, der tager sig af børn i deres husholdninger, de godt nok ikke har forældremyndighed over, men som omgives af kærlighed og omsorg, får ret til offentlig hjælp til forsørgelse af de børn.

Med de ord kan jeg meddele, at SF bakker op om forslaget.

Kl. 17:48

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Der er ikke nogen korte bemærkninger. Tak til ordføreren. Vi kan gå videre til Moderaternes ordfører, og det er fru Monika Rubin.

Kl. 17:49

(Ordfører)

Monika Rubin (M):

Tak. Jeg skal egentlig gøre det ganske kort. Jeg tager den her tale for Mohammad Rona, og en hel del af hans tale handler om at remse op, hvad lovforslaget indeholder, og det tænker jeg efterhånden vi er på niveau med her, også ud fra de talere, der har været på talerstolen før. Så jeg vil bare kort sige, at det jo er enormt vigtigt, at vi som samfund tager ansvar for de ukrainere, der er endt i Danmark som følge af den skrækkelige krig, der er nærmest lige i vores baghave her i Danmark. Det har vi gjort, og nu gør vi endnu mere, for nu afhjælper vi også de udfordringer, som man har set der har været ved modtagelsen. Det er jeg stolt af, og det er vi i Moderaterne stolte af at vi tager ansvar for, både i regeringen, men altså også i Folketinget som helhed. Det kan vi som land være virkelig stolte af. Derfor støtter Moderaterne naturligvis lovforslaget. Tak for ordet.

Kl. 17:50

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Der er ikke nogen korte bemærkninger. Tak til ordføreren. Vi kan gå videre til Liberal Alliances ordfører, og det er hr. Steffen Larsen.

Kl. 17:50

(Ordfører)

Steffen Larsen (LA):

Tak, hr. formand. I krigen i Ukraine står modige ukrainske mænd og kvinder ved fronten imod den invaderende russiske hær. Disse mennesker står over for den værste tænkelige situation, som menneskelivet kan tilbyde os, nemlig krigens gru. De kan derfor ikke forsørge deres familier, de kan ikke være der for deres børn, og de kan ikke være der til at hjælpe deres partner, for de står i skyttegravene og kæmper for retten til at være et selvstændigt folk, en fri nation, og at deres familier og børn i fremtiden kan vokse op i et frit og uafhængigt Ukraine. De kæmper, bløder og dør i det helvede, som den russiske aggression er. Imens sidder der ukrainske børn her i Danmark uden deres far og nogle gange også uden deres mor, altså helt uden deres forældre. De er måske sammen med andre familiedemedlemmer eller venner af familien, fordi både faren og moren har pligter i Ukraine. Derfor er det her lovforslag, der indeholder tre delelementer, meget kærkomment.

Det første af forslagene gør, at kommunerne kan yde tilskud til dækning af forsørgelsen af en fordreven mindreårig fra Ukraine, når forældrene opholder sig i Ukraine, og hvis den mindreårige bor hos en fordreven voksen fra Ukraine, der forsørger barnet, også selv om denne fordrevne voksne ikke har pligt til at forsørge barnet. Det andet forslag gør, at en reelt enlig forsørger, da partneren er hjemme i Ukraine og derfor ikke kan hjælpe med at forsørge eller sikre sin familie, kan få beregnet sin ydelse, som om vedkommende er enlig forsørger, så deres fælles børn ikke stilles væsentlig dårligere end andres. Det tredje forslag øger reelt blot fleksibiliteten i de forhold, hvor kommunerne overtager ansvaret for fordrevne ukrainere.

Alle forslag er ganske rimelige, så vi støtter i Liberal Alliance naturligvis forslaget og ser frem til at stemme for.

Kl. 17:52

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Der er ikke nogen korte bemærkninger. Tak til ordføreren. Vi kan gå videre til Danmarksdemokraternes ordfører, og det er hr. Kristian Bøgsted.

Kl. 17:52

(Ordfører)

Kristian Bøgsted (DD):

Tak for ordet. Med lovforslaget her foreslår regeringen at afhjælpe de økonomiske udfordringer, der kan være for visse konkrete grupper af fordrevne fra Ukraine, samt at understøtte, at kommunerne bedre kan planlægge modtagelsen af de fordrevne og finde midlertidig indkvartering til dem. Lovforslaget består af tre dele: tilskud til forsørgelse af fordrevne mindreårige fra Ukraine uden forældre i Danmark, at fordrevne personer fra Ukraine, der er gift, men i praksis er enlige forsørgere, sidestilles med andre enlige forsørgere, og udvidelsen af fristen for kommunernes overtagelse af ansvaret for fordrevne fra Ukraine.

I marts 2022 stemte et bredt flertal af Folketingets partier for særloven for fordrevne fra Ukraine. Med særloven for ukrainere handlede Folketingets partier hurtigt, og som det ofte er tilfældet, når man handler hurtigt, har politikere i Folketingssalen været nødt til at rette særloven til løbende. Det gør sig også gældende med dette lovforslag, så det finder jeg både nødvendigt og forsvarligt. Det er vigtigt for os i Danmarksdemokraterne, at ukrainerne får stillet nogle rammer til rådighed for en så normal hverdag som muligt.

Derfor glæder det os, at lovforslaget imødekommer nogle af de økonomiske udfordringer for fordrevne mindreårige fra Ukraine, der er i Danmark uden deres forældre, samt for gifte ukrainere, der i praksis er i Danmark som enlige forsørgere. Desuden skal kommunerne have de bedste rammer for at løfte den store opgave, de står over for, med de fordrevne ukrainere. Derfor støtter vi lovforslaget, som imødekommer nogle af de planlægningsmæssige udfordringer, som modtagelsen af ukrainske flygtninge under særloven har medført i flere af landets kommuner.

I Danmarksdemokraterne støtter vi princippet om, at flygtninges ophold i Danmark skal være betinget af midlertidighed. Derfor er vi også glade for, at de foreslåede bestemmelser i lovforslaget alene vil gælde for personer med opholdstilladelse efter særloven og alene, så længe opholdsgrundlaget efter særloven er gyldigt. En bemærkning til lovforslaget er dog angående processen omkring lovforslaget. Som Kommunernes Landsforening pointerer i deres hørings svar, er det meget uhensigtsmæssigt med en kort høringsperiode over jul og nytår, og det håber jeg ministeren vil tage til efterretning. Men alt i alt vil jeg gerne sige, at Danmarksdemokraterne støtter lovforslaget.

Kl. 17:54

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så tak til ordføreren. Vi går videre til Det Konservative Folkepartis ordfører, og det er hr. Per Larsen. Værsgo.

Kl. 17:54

(Ordfører)

Per Larsen (KF):

Tak for det, formand. Jeg læser talen op for vores udlændingeordfører, fru Brigitte Klintskov Jerkel, som ikke har mulighed for at være til stede i salen: Lovforslaget handler om at afhjælpe konkrete udfordringer for modtagere af fordrevne fra Ukraine. Det foreslås bl.a., at kommunerne kan yde tilskud til dækning af forsørgelse af en fordreven mindreårig fra Ukraine, når forældrene opholder sig i Ukraine og den mindreårig bor hos en fordreven voksen fra Ukraine, som forsørger den mindreårig, selv om vedkommende ikke har den retlige forsørgelsespligt over for barnet. Derudover foreslås det, at en gift forsørger, der er fordrevet fra Ukraine, må anses som enlig, da ægtefællen opholder sig i Ukraine og derfor ikke er i stand til at forsørge sin ægtefælle og deres fælles børn, som bor i Danmark. Ved beregning af sin ydelse sidestilles vedkommende med enlige forsørgere.

De foreslåede ændringer gælder for personer, der har opholdstilladelse efter særloven, og så længe opholdsgrundlaget vedbliver at være efter særloven og derfor er til stede som grundlag. Det Konservative Folkeparti støtter lovforslaget helhævet. Tak for ordet.

Kl. 17:56

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så tak til ordføreren. Vi kan gå videre til Enhedslistens ordfører, og det er fru Trine Pertou Mach. Værsgo.

Kl. 17:56

(Ordfører)

Trine Pertou Mach (EL):

Tak for det. Lad mig starte med at sige, at jeg også er vikar og holder den her tale på vegne af Enhedslistens ordfører fru Rosa Lund, som ikke kan være til stede i salen i dag. Enhedslisten ønsker at hjælpe de mennesker, der er fordrevet fra Ukraine på grund af den russiske angrebskrig, der i næste måned kan markere et sorgeligt 2-årsjubilæum, og derfor har vi fra Enhedslistens side støttet særloven, som giver fordrevne ukrainere opholdstilladelser. Vi har forståelse for, at der kan være grund til at yde hjælp til ukrainske børn, der er kommet

til Danmark uden deres forældre, til ukrainske mødre, der har deres børn med til Danmark, mens manden på grund af ukrainske regler er forhindret i at forlade Ukraine, fordi han forventes at deltage i krigen. De her grupper er der grund til at yde en særlig hjælp, og det er det, vi gør med det her lovforslag fra regeringen. Enhedslisten kan også støtte, at landets kommuner får bedre mulighed for at planlægge modtagelsen af krigsflygtninge fra Ukraine, og derfor støtter vi lovforslaget.

Når det er sagt, må vi konstatere, at krigen har vist sig ikke at være helt kortvarig. Det gælder i øvrigt en lang række krige og konflikter rundt omkring på kloden. Borgerkrigen i Syrien har eksempelvis stået på siden 2011, og de langvarige krige og konflikter og verdens sejlivede diktaturer har det budskab til os, at flygtninges behov for beskyttelse sjældent er kortvarigt. Her står virkeligheden i skarp kontrast til regeringens og de borgerlige partiers budskab om, at flygtninges ophold i Danmark er og skal være midlertidigt. Vi kan blive nødt til at se i øjnene, at de fordrevne ukraineres ophold i Danmark kan blive langvarigt, og mens de finder gode job i Danmark, og mens deres børn får en dansk opvækst med danske kammerater og dansk uddannelse, mindskes deres motivation for at vende tilbage til Ukraine, når krigen forhåbentlig engang slutter. Derfor er det sorgeligt, er et flertal her i Folketinget fortsat insisterer på, at ukraineres ophold i Danmark kun er midlertidigt, og at et flertal så sent som i sidste måned nedstemte Enhedslistens ændringsforslag til lovforslag nr. L 40 om, at ophold efter ukrainersærloven skal tælle med, når ukrainere engang om nogle år søger permanent opholdstilladelse. Hvis vi virkelig vil hjælpe ukrainske krigsflygtninge, bør muligheden for en permanent opholdstilladelse være åben for dem, når de har været her nogle år.

Når alt det er sagt, ønsker vi, at alle flygtninge behandles lige så godt, som ukrainerne er blevet, og når vi stemmer for det aktuelle lovforslag, som vi behandler nu og her, betyder det ikke, at vi støtter den forskelsbehandling, den også er et udtryk for. Vi ønsker, at Danmark tager ansvar for flygtningemodtagelse, uanset hvor flygtningene kommer fra, og behandler dem på tilsvarende gode vis, som ukrainske krigsflygtninge bliver behandlet. Faktisk burde den behandling, som vi som samfund giver ukrainerne, være et forbillede for, hvordan vi behandler flygtninge andre steder fra – det være sig Syrien og Somalia.

Med disse bemærkninger kan Enhedslisten støtter regeringens lovforslag.

Kl. 17:59

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er ikke nogen korte bemærkninger. Tak til ordføreren. Vi går videre til Radikale Venstres ordfører, og det er fru Zenia Stampe. Værsgo.

Kl. 17:59

(Ordfører)

Zenia Stampe (RV):

Tak for det. Jeg skal gøre det ganske kort. Det er jo et forslag, som forbedrer vilkårene for børn og forsørgere og kommunernes modtagelse af flygtninge fra Ukraine. Det kan vi bakke fuldt op om. Vi er også glade for at læse hørings svarene og konstaterer, at der i høj grad er blevet lyttet til de bemærkninger, der både er kommet fra KL og Røde Kors.

Med de ord kan jeg bare gentage, at vi støtter lovforslaget.

Kl. 18:00

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er ikke nogen korte bemærkninger. Tak til ordføreren. Så er vi nået frem til udlændinge- og integrationsministeren. Værsgo.

Kl. 18:00

Udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek):

Tak for det, og tak til dem, der er mødt frem her i salen. Vi har jo haft en diskussion ude i pressen om, hvorvidt regeringen haster forslag igennem, og at man gerne vil have bedre tid og grundighed til lovbehandlinger. Det er jo dejligt, at der trods alt er en del partier, der er mødt op; der er også nogle partier, som ellers går meget op i udlændingepolitik og synes, at det er enormt vigtigt, men som ikke har fundet tid til at være her i salen til et regulært lovforslag. Så man kan jo spørge sig selv, om der, hvis der nu var flere og mere opdelt lovforslag, måske ville være endnu færre ordførere til stede, eller om man stadig ville have samme standhaftighed. Men det er jo en anden diskussion.

Jeg vil sige tak til ordførerne til lovforslaget for modtagelsen af det og for debatten. Jeg er glad for at konstatere, at der er bred opbakning til ændringen af særloven. Det drejer sig om to økonomiske udfordringer for konkrete grupper af fordrevne og tidspunktet for, hvornår kommunerne skal overtage integrationsansvaret for fordrevne fra Ukraine. Og initiativerne vil gælde alene for personer med opholdstilladelse efter særloven, og alene, så længe opholdsgrundlaget efter særloven er gyldigt. Jeg vil ikke gennemgå det i detaljer her fra talerstolen, men bare fremhæve de tre dele, der er.

Første er der hjælp til forsørgelse af fordrevne børn uden forældre i Danmark. Nogle af dem, der er kommet fra Ukraine, og som er børn, er kommet hertil uden deres forældre og bor hos ledsagende voksne, som også er fordrevet og reelt forsørger barnet, selv om vedkommende ikke har forsørgelsespligt over for barnet. Fremover kan man med den her ordning yde et særligt tilskud til den voksne, som har taget et fordrevet barn til sig, og kommunerne får mulighed for at udbetale tilskud til hjælp til barnets forsørgelse. Det vil gælde, når forældrene opholder sig i Ukraine og ikke er i stand til at forsørge barnet.

For det andet er der hjælp til fordrevne, der er gift, men praktisk set er enlige forsørgere. En gruppe af fordrevne fra Ukraine med børn modtager en sats i kontanthjælpssystemet som gifte, men de pågældende er praktisk set alene om forsørgelsen, og de har typisk ægtefæller, som er i krigstjeneste i Ukraine. Den gruppe vil blive sidestillet med enlige forsørgere og dermed modtage en højere ydelse samt adgang til børnetilskud. Så understøtter vi på den måde, at de fordrevne, som vi taler om her, har mulighed for at forsørge sine børn i Danmark, når ægtefællen opholder sig i Ukraine og ikke er i stand til at bidrage.

For det tredje er der ændring af fristen for kommunernes overtage af ansvaret. Det har før været sådan, at man havde 4 dage, fra man fik tildelt en ukrainsk fordreven, til man overtog det. Det vil vi forlænge til 15 hverdage. Så får man bedre tid ude i kommunerne til at finde indkvartering. Vi har bedre plads nu på vores asylcentre, end vi havde, dengang der kom mange ukrainere. Den frist kan så løbende ændres, hvis vi oplever, at der er et andet pres, f.eks. større tilstrømning.

Jeg er glad for debatten, og jeg er glad for den gode modtagelse og støtte til de fordrevne fra Ukraine og muligheden for at tilpasse det, så de har mulighed for også at have et godt liv i Danmark, indtil krigen er overstået. Det synes jeg også er et godt formål. Så tak for debatten.

Kl. 18:03

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er ikke nogen korte bemærkninger. Så vi siger tak til ministeren.

Da der ikke er flere, som har bedt om ordet, er forhandlingen sluttet.

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Udlændinge- og Integrationsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.

Det er vedtaget.

Kl. 18:03

Meddelelser fra formanden**Den fg. formand (Erling Bonnesen):**

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 1. februar 2024, kl. 10.00.

Jeg henviser til den dagsorden, der vil fremgå af Folketingets hjemmeside.

Mødet er hævet. (Kl. 18:04).